

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

*Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису*

ГАЛУНЬКО ОЛЕКСАНДР ВАЛЕНТИНОВИЧ

УДК 351:342.9:314.15(477

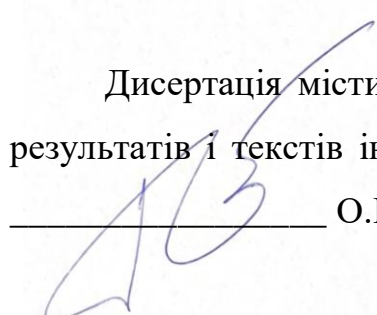
**ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
У ДЕРЖАВАХ-УЧАСНИЦЯХ ЄС ТА УКРАЇНІ**

Спеціальність – 081 «Право»

Галузь знань – 08 «Право»

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень Використання ідей результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ О.В. Галуцько

Науковий керівник – **Шкарупа К.В.**, доктор юридичних наук, старший дослідник

Київ – 2025

АНОТАЦІЯ

Галуцько О. В. Публічне адміністрування міграційних процесів у державах-учасниках ЄС та Україні. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2025.

У дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягає у формуванні науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій з удосконалення публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасниках ЄС та Україні.

Зроблено висновок, що публічне адміністрування міграційних процесів є важливим елементом формування та реалізації державної політики Європейського Союзу та України, що відбувається через надання адміністративних послуг, здійснення адміністративними органами розпорядчої та виконавчої діяльності. Воно спрямоване на забезпечення сталого розвитку, соціальної стабільності та захисту прав людини. Розвиток цієї системи в Україні з урахуванням європейського досвіду сприятиме ефективнішому управлінню міграційними потоками, зміцненню національної безпеки та створенню умов для соціальної гармонії в умовах сучасних проблем і загроз.

Публічне адміністрування міграційних процесів у системі права включає встановлення правил та адміністративних процедур, що визначають умови в'їзду, виїзду, перебування та працевлаштування мігрантів, а також забезпечення громадського порядку, національної безпеки й соціальної стабільності. Підкреслено, що важливо забезпечити використання ефективних засобів контролю та нагляду за дотриманням міграційного законодавства, розроблення програм інтеграції мігрантів і захист їхніх прав.

Актуалізовано, що сутність міграційної політики ЄС базується на принципах солідарності, захисту прав людини, безпеки та міжнародного партнерства. Вона забезпечує рівномірний розподіл міграційного навантаження через релокацію, фінансову підтримку, дотримання прав мігрантів і боротьбу з нелегальною міграцією. Співпраця з країнами походження та транзиту сприяє управлінню потоками мігрантів і вирішенню причин їх переміщення. Особливий акцент робиться на створенні легальних шляхів міграції та залученні кваліфікованих працівників. Міграційні процеси охоплюють шукачів притулку, біженців, економічних мігрантів і студентів, однак стикаються з проблемами, як-от нерівномірний розподіл мігрантів між країнами, нелегальна міграція та зовнішні чинники, включно з конфліктами та економічними кризами. Міграція водночас сприяє економічному розвитку, але вимагає ефективної інтеграції для подолання соціальних проблем. Публічне адміністрування включає гармонізацію політик, інтеграцію мігрантів у суспільство, доступ до базових послуг, використання цифрових технологій, таких як база даних Eurodac, та фінансову підтримку місцевих органів влади. Нормативна база охоплює Пакт про міграцію та притулок 2024 року, європейські директиви й міжнародні угоди, які гарантують права мігрантів і біженців.

Актуалізовано принципи публічного адміністрування міграційних процесів у Європейському Союзі та Україні як основоположні, найбільш сталі засади гуманістичного й ефективного регулювання та публічного адміністрування міграційних потоків. Серед них провідне місце займає принцип верховенства права, який забезпечує регулювання міграції відповідно до європейських цінностей та гуманітарних стандартів, більшість із яких закріплені в основоположних європейських і вітчизняних нормах права. Пріоритет прав і свобод людини гарантує захист мігрантів, біженців та внутрішньо переміщених осіб. Розкрито важливість прозорості та підконтрольності в діяльності адміністративних органів, що забезпечують

об'єктивне ухвалення рішень та їхню підзвітність. Солідарність і співпраця відіграють ключову роль у колективній відповідальності за розподіл міграційних потоків та наданні фінансової підтримки країнам, що відчують надмірне навантаження.

З'ясовано, що гнучкість та адаптивність міграційної політики є необхідними умовами для оперативного реагування на надзвичайні ситуації, зокрема в контексті війни в Україні. Доведено, що прогнозування та планування міграційних процесів дозволяє передбачати їхню динаміку й наслідки, що є важливим для оптимізації управлінських рішень і забезпечення гуманітарної підтримки. Актуалізовано принцип толерантності, який передбачає створення сприятливого соціального середовища для мігрантів та подолання упереджень за допомогою об'єктивного висвітлення інформації. Розкрито значення принципу недискримінації, що забезпечує рівний доступ до прав і можливостей незалежно від раси, етнічного походження чи релігії. Зроблено висновок, що принцип *non-refoulement* є важливим інструментом захисту біженців, оскільки забороняє їх повернення на території, де існує загроза їхньому життю або свободі.

Розкрито адміністративно-правовий статус адміністративних органів Європейського Союзу, які забезпечують міграційні процеси. Доведено, що Європейська комісія відіграє ключову роль у формуванні та реалізації міграційної політики ЄС, забезпечуючи підтримку держав-членів через стратегічне управління, фінансування та впровадження уніфікованих підходів до вирішення проблем у сфері міграції. Особлива увага приділяється створенню легальних можливостей для мігрантів, інтеграції законних мігрантів і підтримці їхньої трудової мобільності, що реалізується через партнерство з державами походження та транзиту мігрантів. Європейська комісія застосовує три основні фінансові інструменти, серед яких – Фонд надання притулку, Адміністрування кордонів і Фонд внутрішньої безпеки із загальним бюджетом понад 18 мільярдів євро, що дозволяє ефективно підтримувати національні

органи влади та забезпечувати інтеграцію мігрантів. Frontex виконує завдання з моніторингу, координації спільних операцій, боротьби з транскордонною злочинністю, управління міграційними потоками, пошуково-рятувальних операцій і повернення нелегальних мігрантів. Його діяльність регулюється Регламентом (ЄС) 2019/1896, який визначає функції агентства, зокрема дотримання прав людини, демократичний контроль і публічне адміністрування постійним корпусом прикордонників. Працівники Frontex здійснюють прикордонний контроль, перевіряють громадянство, здійснюють реєстрацію, знімають відбитки пальців, виявляють підроблені документи та контрабанду, мають право затримувати осіб і використовувати вогнепальну зброю. Їхні повноваження обмежуються суворим дотриманням прав людини. Водночас Frontex піддається критиці з боку міжнародних організацій за недостатню прозорість, обмежений демократичний контроль, а також співпрацю з державами, які порушують права людини.

Доведено, що адміністративно-правовий статус органів, що здійснюють публічне адміністрування міграційних процесів в Україні, є ключовою складовою правового механізму забезпечення ефективного публічного адміністрування цієї сфери в умовах сучасних проблем, спричинених російсько-українською війною та процесами глобалізації, що призводять до значної динаміки міграційних потоків. Він складається із системи завдань, повноважень і відповідальності Міністерства внутрішніх справ України, яке є головним органом у системі публічного адміністрування міграційних процесів, забезпечуючи національну безпеку та координацію діяльності Державної міграційної служби України й Державної прикордонної служби України, які реалізують державну політику у сфері міграції, протидіють нелегальній міграції та інтегрують міжнародні стандарти до національного законодавства.

Розкрито, що Державна міграційна служба України реалізує політику у сферах міграції, громадянства та захисту прав біженців, виконуючи завдання з оформлення документів, ідентифікації осіб, що потребують додаткового

захисту, та ухвалення рішень щодо громадянства та імміграції. Державна прикордонна служба України є спеціалізованим правоохоронним органом, який здійснює охорону державного кордону, контролює перетин кордону, застосовує біометричні технології та запобігає транскордонній злочинності. Під час воєнного стану, уведеного у зв'язку з повномасштабним російським вторгненням в Україну, військовослужбовці та підрозділи ДПСУ беруть участь у бойових діях разом зі Збройними Силами України, виконуючи функції оборони Батьківщини.

Здійснено компаративний аналіз адміністративно-правового статусу адміністративних органів, які здійснюють публічне адміністрування міграційних процесів у державах-учасниках ЄС. Він засвідчує, що всі держави мають спеціалізовані органи з поліцейськими чи військовими повноваженнями, підпорядковані міністерствам внутрішніх справ або аналогічним структурам. У Литві, Нідерландах, Норвегії та Польщі адміністрування охоплює як сухопутні, так і морські кордони. У Словаччині та Бельгії функціонують органи з чітким розподілом обов'язків між різними рівнями поліції, основними завданнями яких контроль кордонів, боротьба з нелегальною міграцією, контрабандою та злочинністю. У Мальті та Польщі робота зосереджена на морських кордонах і реагуванні на провокації недружніх держав чи нелегальних мігрантів. У Румунії та Словаччині запроваджено європейські стандарти публічного адміністрування кордонів. Адміністративні органи всіх держав наділені європейським та національними законодавствами компетенцією здійснювати перевірку документів, затримувати нелегальних мігрантів і здійснювати моніторинг кордонів. Актуалізовано, що в Нідерландах Королівська військова поліція виконує подвійні функції, у Словаччині займається виданням віз, реадмісією та оформленням дозволів на проживання.

Розкрито способи публічного адміністрування міграційних процесів на загальноєвропейському рівні та рівнях окремих держав-учасниць (Польща, Словаччина, Румунія) як форми, засоби та інші зовнішні прояви

адміністративних дій адміністративних органів, що базуються на нормах адміністративного права. Доведено, що способи публічного адміністрування міграційних процесів як на рівні Європейського Союзу, так і в окремих державах-учасниках, таких як Польща, Словаччина та Румунія, включають застосування інтегрованих підходів, які базуються на нормах адміністративного права. На рівні ЄС діяльність Frontex реалізується через моніторинг ризиків, координацію повернень мігрантів, боротьбу з транскордонною злочинністю, упровадження реінтеграційних програм і стратегічний аналіз. Національні підходи у зазначених країнах зосереджені на ефективному моніторингу кордонів, боротьбі з організованою злочинністю, організації депортацій, інформаційно-просвітницьких кампаніях та міжнародній співпраці з такими структурами, як Frontex і Europol. Усі ці заходи спрямовані на забезпечення ефективного публічного адміністрування міграційних потоків, підтримку безпеки та дотримання публічного порядку.

Удосконалено публічне адміністрування міграційних процесів в Україні через запровадження системи надання дозволів для службових відряджень із публічною метою в умовах воєнного стану для фахівців, які працюють над розробленням і виробництвом оборонних засобів, що є критично важливим для забезпечення справедливого миру та завершення війни.

Доведено важливість популяризації героїчного спротиву українського народу на міжнародному рівні через системну організацію турів українських героїв, для чого потрібно розробити спрощену процедуру перетину кордону в умовах воєнного стану.

З'ясовано ключові напрямки післявоєнної міграційної політики, яка передбачає поступове повернення українців на Батьківщину після реалізації масштабних програм відновлення інфраструктури та економіки, створення робочих місць і пільгових умов для підприємництва. Виявлено потребу залучення трудових мігрантів для відновлення країни на прозорих умовах з обов'язковим опануванням української мови, історії та Конституції України,

невиконання яких має бути підставою для скасування права на проживання. Упорядковано процедуру набуття громадянства України для трудових мігрантів, яка передбачає надання його після успішної соціалізації, офіційного працевлаштування, визнання внеску у відбудову країни та перевірки знань Конституції України, історії України й національних традицій, що забезпечить цілісність і стійкість суспільства в умовах відновлення держави.

Ключові слова: адміністративна діяльність, адміністративно-правовий статус, адміністративні органи, внутрішньо переміщені особи, гуманітарна допомога, етичні стандарти, європейські цінності, захист прав людини, компаративістичний аналіз, Міністерство внутрішніх справ, нелегальні мігранти, публічний порядок, російсько-українська війна, соціальна інтеграція, транскордонна злочинність, трудові мігранти.

SUMMARY

Halunko O. Public Administration of Migration Processes in the EU Member States and Ukraine. – *Qualification scientific work on the rights of the manuscript.*

Thesis for obtaining a scientific degree of Doctor of Philosophy in specialty 081 «Law». – Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2025.

It has been concluded that public administration of migration processes is an essential element in the formation and implementation of state policy in the European Union and Ukraine, which is carried out through the provision of administrative services and the execution of managerial and executive activities by administrative bodies. It is aimed at ensuring sustainable development, social stability, and the protection of human rights. The development of this system in Ukraine, considering European experience, will contribute to more effective management of migration flows, strengthening national security, and creating conditions for social harmony in the face of modern challenges.

Public administration of migration processes in the legal system can be defined as a set of legal norms that form a sub-sector of administrative law. This sector of public administration ensures the interaction between individuals and the state in the process of crossing state and administrative borders and staying in its territory as a citizen, foreigner, or refugee. It includes the establishment of rules and administrative procedures that determine the conditions for entry, exit, stay, and employment of migrants, as well as ensuring public order, national security, and social stability. It is emphasized that it is important to ensure effective means of control and oversight over compliance with migration legislation, the development of migrant integration programs, and the protection of their rights.

It has been emphasized that the essence of EU migration policy is based on the principles of solidarity, human rights protection, security, and international partnerships. It ensures the equitable distribution of migration burdens through

relocation, financial support, observance of migrants' rights, and combating illegal migration. Cooperation with countries of origin and transit promotes the management of migration flows and addresses the causes of their movement. Particular emphasis is placed on creating legal pathways for migration and attracting skilled workers. Migration processes include asylum seekers, refugees, economic migrants, and students but face challenges such as the uneven distribution of migrants between countries, illegal migration, and external factors, including conflicts and economic crises. Migration simultaneously contributes to economic development but requires effective integration to overcome social challenges. Public administration includes the harmonization of policies, integration of migrants into society, access to basic services, the use of digital technologies such as the Eurodac database, and financial support for local authorities. The regulatory framework includes the Migration and Asylum Pact of 2024, European directives, and international agreements that guarantee the rights of migrants and refugees.

The principles of public administration of migration processes in the European Union and Ukraine have been identified as fundamental and stable foundations of humane and effective regulation and public administration of migration flows. Among them, the principle of the rule of law plays a leading role, ensuring the regulation of migration in line with European values and humanitarian standards, most of which are enshrined in fundamental European and national legal norms of Ukraine. The priority of human rights and freedoms guarantees the protection of migrants, refugees, and internally displaced persons. The importance of transparency and accountability in the activities of administrative bodies is highlighted, ensuring objective decision-making and accountability. Solidarity and cooperation play a key role in the collective responsibility for the distribution of migration flows and providing financial support to countries experiencing excessive pressure.

It has been established that flexibility and adaptability of policy are necessary conditions for responding to emergency situations, particularly in the context of the war in Ukraine. It has been proven that forecasting and planning of migration

processes allow predicting their dynamics and consequences, which is important for optimizing management decisions and ensuring humanitarian support. The principle of tolerance has been emphasized, which envisages creating a favorable social environment for migrants and overcoming prejudice through the objective dissemination of information. The significance of the principle of non-discrimination has been revealed, which ensures equal access to rights and opportunities regardless of race, ethnic origin, or religion. It has been concluded that the principle of non-refoulement is an important tool for the protection of refugees, as it prohibits their return to territories where there is a threat to life or freedom.

The administrative and legal status of the European Union's administrative bodies responsible for migration processes has been outlined. It has been proven that the European Commission plays a key role in the formation and implementation of the EU migration policy, providing support to member states through strategic management, funding, and the implementation of unified approaches to addressing migration challenges. Special attention is paid to creating legal opportunities for migrants, integrating legal migrants, and supporting their labor mobility, which is implemented through partnerships with countries of origin and transit. The European Commission employs three main financial instruments, including the Asylum Fund, Border Management, and Internal Security Fund, with a total budget exceeding 18 billion euros, enabling effective support for national authorities and ensuring migrant integration. Frontex performs tasks such as monitoring, coordinating joint operations, combating cross-border crime, managing migration flows, conducting search and rescue operations, and returning illegal migrants. Its activities are regulated by Regulation (EU) 2019/1896, which defines the agency's functions, including compliance with human rights, democratic oversight, and public administration by a permanent corps of border guards. Frontex staff carry out border control, verify citizenship, register individuals, take fingerprints, detect forged documents and contraband, and have the authority to detain individuals and use firearms. Their powers are limited by strict compliance with human rights. At the same time, Frontex

faces criticism from international organizations for insufficient transparency, limited democratic control, and cooperation with states that violate human rights.

It has been proven that the administrative and legal status of the bodies administering migration processes in Ukraine is a key component of the legal mechanism ensuring effective public administration in this area amid modern challenges caused by the russian-ukrainian war and globalization processes, which lead to significant dynamics of migration flows. It consists of the system of tasks, powers, and responsibilities of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, which is the main body in the public administration system of migration processes, ensuring national security and coordinating the activities of the State Migration Service of Ukraine and the State Border Guard Service of Ukraine. These entities implement state migration policy, combat illegal migration, and integrate international standards into national legislation.

It has been revealed that the State Migration Service of Ukraine implements policies in the areas of migration, citizenship, and refugee protection, performing tasks related to document processing, identification of individuals requiring additional protection, and decision-making on citizenship and immigration. The State Border Guard Service of Ukraine is a specialized law enforcement body that guards the state border, controls border crossing, applies biometric technologies, and prevents cross-border crime. During martial law introduced in connection with the full-scale russian invasion of Ukraine, servicemen and units of the SBGS participate in combat operations alongside the Armed Forces of Ukraine, fulfilling national defense functions.

A comparative analysis of the administrative and legal status of the administrative bodies managing migration processes in EU member states has been conducted. It shows that all states have specialized bodies with police or military powers, subordinated to ministries of internal affairs or equivalent structures. In Lithuania, the Netherlands, Norway, and Poland, administration covers both land and maritime borders. In Slovakia and Belgium, there are bodies with a clear distribution

of responsibilities among different police levels, whose main tasks include border control, combating illegal migration, smuggling, and crime. In Malta and Poland, the focus is on maritime borders and responses to provocations by hostile states or illegal migrants. In Romania and Slovakia, European standards of public border administration have been implemented. Administrative bodies of all states are empowered by European and national legislation to conduct document checks, detain illegal migrants, and monitor borders. It has been highlighted that in the Netherlands, the Royal Military Police performs dual functions, while in Slovakia, they issue visas, handle readmission, and process residence permits.

The methods of public administration of migration processes at the general European level and at the levels of individual member states (Poland, Slovakia, Romania) have been revealed as forms, means, and other external manifestations of administrative actions of administrative bodies based on norms of administrative law. It has been proven that methods of public administration of migration processes, both at the EU level and in individual member states such as Poland, Slovakia, and Romania, include the application of integrated approaches based on administrative law norms. At the EU level, Frontex's activities are implemented through risk monitoring, coordination of migrant returns, combating cross-border crime, implementing reintegration programs, and strategic analysis. National approaches in these countries focus on effective border monitoring, combating organized crime, organizing deportations, conducting information and awareness campaigns, and international cooperation with structures such as Frontex and Europol. All these measures aim to ensure effective public administration of migration flows, maintain security, and uphold public order.

The public administration of migration processes in Ukraine has been improved by introducing a system for issuing permits for official trips with public purposes under martial law for specialists working on the development and production of defense means, which is critically important for ensuring a just peace and ending the war. The importance of popularizing the heroic resistance of the

Ukrainian people at the international level through systematic organization of tours by Ukrainian heroes has been proven, for which it is necessary to develop a simplified border-crossing procedure under martial law.

The key directions of post-war migration policy have been identified, which envisage the gradual return of Ukrainians to their homeland after the implementation of large-scale infrastructure and economic recovery programs, job creation, and favorable conditions for entrepreneurship. The need to attract labor migrants for the country's reconstruction on transparent terms with mandatory learning of the Ukrainian language, history, and Constitution of Ukraine has been revealed, failure to fulfill which should be grounds for revoking the right of residence. The procedure for acquiring Ukrainian citizenship for labor migrants has been streamlined, which involves granting it after successful socialization, official employment, recognition of contributions to the country's recovery, and verification of knowledge of the Constitution of Ukraine, the history of Ukraine, and national traditions, ensuring the integrity and resilience of society during the state's recovery.

Keywords: administrative activities, administrative bodies, administrative-legal status, comparative analysis, cross-border crime, ethical standards, European values, humanitarian aid, illegal migrants, internally displaced persons, Ministry of Internal Affairs, public order, protection of human rights, russian-ukrainian war, social integration, labor migrants.

**СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ
в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:**

1. Галуцько О.В. Принципи публічного адміністрування міграційних процесів у Європі. 2024. *Прикарпатський юридичний вісник*. Вип. 3(56). С. 29–32. DOI: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v3.2024.6>

2. Галуцько О.В. Окремі аспекти публічного адміністрування міграційних процесів в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2024. Вип. 103. С. 28–33. DOI: <https://doi.org/10.32782/apdp.v103.2024.5>

3. Галуцько О.В. Поняття та зміст публічного адміністрування міграційних процесів у Європі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 8. С. 46–48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/8>

4. Галуцько О.В. Міжнародно-правові стандарти міграційної політики. *Juris Europensis Scientia*. 2024. Вип. 3. С. 66–70. DOI: <https://doi.org/10.32782/chern.v3.2024.12>

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Галуцько О.В. Міграція українців у Словаччині. *Безпека в інтелектуальному вимірі*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 3 листоп. 2023 р.). Київ: «Видавництво Люд-мила», 2023. С. 162–167.

6. Галуцько О.В. Проблемні питання міграції в Україні під час воєнного стану. *Безпека в інтелектуальному вимірі*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 11 жовт. 2024 р.). Київ: «Видавництво Людмила», 2024. С. 210–214

ЗМІСТ

ВСТУП	17
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ДЕРЖАВАХ-УЧАСНИЦЯХ ЄС ТА УКРАЇНІ	28
1.1. Поняття та зміст публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС та Україні.....	28
1.2. Сутність публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС.....	41
1.3. Принципи міграційних процесів у Європейському Союзі та Україні.....	53
Висновки до розділу 1.....	73
РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС АДМІНІСТРАТИВНИХ ОРГАНІВ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ДЕРЖАВАХ-УЧАСНИЦЯХ ЄС ТА УКРАЇНІ	78
2.1. Адміністративно-правовий статус адміністративних органів Європейського Союзу, які забезпечують міграційні процеси.....	78
2.2. Адміністративно-правовий статус адміністративних органів міграційних процесів в Україні.....	90
2.3. Адміністративно-правовий статус адміністративних органів міграційних процесів у державах-учасницях ЄС.....	109
Висновки до розділу 2.....	126
РОЗДІЛ 3. СПОСОБИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЄС І ВДОСКОНАЛЕННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ	133
3.1. Способи публічного адміністрування міграційних процесів у ЄС.....	133
3.2. Удосконалення публічного адміністрування міграційних процесів в Україні.....	152
Висновки до розділу 3.....	171
ВИСНОВКИ	177
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	183
ДОДАТКИ	206

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Україна не тільки географічно, ментально й культурно [98], але і юридично є членом Європейської спільноти. На сьогодні таке юридичне оформлення полягає в міжнародному правовому статусі кандидата в ЄС, що стало важливим кроком для України в європейській інтеграції, яка відкриває нові перспективи в урегулюванні важливих внутрішніх питань, зокрема міграційних процесів. Це передбачає реформування сектору безпеки, упровадження європейських стандартів у боротьбі з корупцією, зміцнення верховенства права та забезпечення стабільного правового середовища для захисту прав громадян України за кордоном. Особливу увагу має бути приділено впровадженню законодавчих реформ, спрямованих на боротьбу з відмиванням грошей та комплексному реформуванню правоохоронного сектору, що безпосередньо впливає на ефективність контролю за міграційними процесами і наданням допомоги українцям, які перебувають у країнах ЄС [64].

У Європейському Союзі проблема нелегальної міграції практично стоїть другою після російської гібридної агресії на західний світ, більше того – ці два проблеми якісно пов'язані, адже країна-агресор застосовує синхронізовану комбінацію військових і невійськових методів для підризу безпеки західного світу. Основними інструментами є дезінформація та кібератаки для поширення хаосу й поляризації. Політизація енергетики є ще одним ключовим засобом, що дозволяє чинити тиск на європейські країни. Росія втручається у виборчі процеси та стимулює соціальну нестабільність, використовуючи слабкі місця демократичних систем. Міграційний аспект також є одним із непрямих наслідків гібридної агресії росії. Через дестабілізацію регіонів, особливо в Сирії та Африці, росія сприяє зростанню міграційних потоків. Це призводить до кризи на кордонах європейських країн і підсилює соціальну напруженість у державах-членах ЄС. Нелегальна міграція використовується як елемент

соціального та політичного тиску, що впливає на внутрішню політику країн ЄС. Зростання кількості біженців та мігрантів часто стає каталізатором для посилення антиєвропейських настроїв і підтримки популістських рухів [118].

Крім того потрібно підкреслити, що лакуни в стратегії міграційних процесів у ЄС вже призвели до небезпечних явищ. Так, в одному з останніх досліджень Агентства Європейського Союзу з основних прав підкреслюється про зростання антисемітизму в країнах-членах Європейського Союзу, що безпосередньо впливає на настрої в європейських суспільствах. Особливої уваги заслуговує роль міграційних процесів, оскільки частина інцидентів пов'язана з окремими групами мігрантів, які вже тривалий час проживають у країнах Європейського Союзу. Загострення глобальних конфліктів відбувається у країнах-реципієнтах, які стикаються не лише з потоками нових біженців, а й із посиленням культурного та соціального напруження серед укорінених мігрантів. Антисемітські прояви часто відбуваються через непорозуміння, релігійні відмінності чи стереотипи, що набувають поширення під впливом інформаційних кампаній та напруженої міжнародної ситуації [151].

Одночасно переважна більшість економік країн Європейського Союзу потребують нових працівників. Забезпечити це за рахунок громадян країн-учасниць ЄС, як правило, не можливо через демографічні кризи в цих державах. Найбільш гостро з цим стикаються відносно нові країни ЄС, економіки яких активно розвивається. Наприклад, Словацька республіка потребує стратегічного підходу до залучення працездатних мігрантів як частини соціально-економічного розвитку. Соціальні підприємства є ефективним інструментом для забезпечення робочих місць і створення умов для швидкої адаптації мігрантів у новій країні. Це не лише вирішує проблему нестачі робочої сили, але й підтримує соціальну згуртованість та інклюзивний розвиток [167]. Усі ці проблеми не можливо вирішити без розумного та ефективного

публічного адміністрування, яке здійснюють адміністративні органи країн-учасниць ЄС та України.

Як показують результати загальноукраїнських соціологічних опитувань, в Україні зазначені проблеми посилюється через неоднозначну довіру до публічних органів. Згідно з результатами загальноукраїнського соціологічного дослідження громадяни демонструють певне ставлення до публічних інституцій, що прямо чи опосередковано впливають на міграційні процеси. Найбільше довіри викликають Національна поліція України, яку позитивно оцінили 50% респондентів, Президент України – 48,5%, а також голови міст, селищ і сіл – 47%. Певний рівень довіри отримав Уповноважений Верховної Ради з прав людини, якому довіряють 42% громадян. Водночас високий рівень недовіри громадяни висловлюють державному апарату, якому не довіряють 77% опитаних, а також прокуратурі, рівень недовіри до якої сягає 63%. Серед основних проблем, що посилюють проблеми у сфері міграційних процесів, виділяються корупція, яку вважають найгострішою проблемою 82% респондентів, економічна ситуація – 69%, недостатній рівень соціального захисту населення – 54% [74].

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Окремі особливості означеної проблематики розкрили вчені у галузі права України та країн-учасниць Європейського Союзу, а саме В. Авер'янов, А. Берлач, М. Баламуш, Ю. Битяк, І. Бородін, Н. Бортник, С. Була, С. Біаджо, Т. Дракохруст, О. Дручек [33], К. Дімайо, Ф. Еммерт, В. Гаращук, Н. Гетьманцев, Л. Джаннетто, О. Кіріяк, С. Книш, М. Ковалів, А. Колодій, С. Константинов, С. Кривчук-Новак [47], І. Курило [49], Д. Левченко, Н. Мір, Н. Мороз, А. Новіченко, П. Ногейра, І. Озтурк, В. Олефір, А. Омельченко, С. Овчарук [67], І. Підберезних, Т. Панченко, А. Рігоні, Ї. Ріпма, Р. Сопільник, Б. Сімма, Ю. Сірій, В. Теремецький, С. Феддер, Е. Хілл, В. Хуммер, О. Чиріта, К. Шкарупа, Л. Шнайдер, О. Яра [110] та ін. Проте безпосередньо проблема

публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС та Україні не була предметом їхнього аналізу.

Отже, недостатнє розкриття вченими на доктринальному рівні проблем публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС та Україні, потреба забезпечення оборони Батьківщини, післявоєнної відбудови України, євроатлантичних прагнень Українського народу, наявність у цій сфері сутнісних проблем і законодавчих прогалин обґрунтовують актуальність нашого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана відповідно до Плану заходів із виконання рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакету розширення Європейського Союзу 2023 року, який затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 лютого 2024 року, № 133-р. [77], Концепції державної міграційної політики, яка затверджена Указом Президента України від 30 травня 2011 року № 622 [90].

Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390). Тему затверджено рішенням Вченої ради Науково-дослідного інституту публічного права від 3 березня 2022 року (протокол № 4).

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає в комплексному науковому аналізі публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС та Україні, визначенні правового статусу його суб'єктів, характеристиці правовідносин, що виникають у процесі їх реалізації, вирішенні певних проблем удосконалення публічного адміністрування міграційних процесів в Україні.

Для досягнення поставленої мети в дисертації потрібно вирішити такі *завдання*:

- сформувати поняття та розкрити зміст публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС та Україні;
 - з'ясувати сутність публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС;
 - актуалізувати принципи міграційних процесів у Європейському Союзі та Україні;
 - розкрити адміністративно-правовий статус адміністративних органів Європейського Союзу, які забезпечують міграційні процеси;
 - розкрити адміністративно-правовий статус адміністративних органів міграційних процесів в Україні;
 - з'ясувати адміністративно-правовий статус адміністративних органів міграційних процесів у державах-учасницях ЄС;
 - виявити й узагальнити способи публічного адміністрування міграційних процесів у ЄС;
 - удосконалити публічне адміністрування міграційних процесів в Україні.
- Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС та Україні.*

Предмет дослідження – публічне адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС та Україні.

Методи дослідження. Досягнення мети та виконання завдань дослідження, що стосуються публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС та Україні забезпечено завдяки комплексному використанню класичних і сучасних методів наукового пізнання. Так, було застосовано *системний* метод для з'ясування змісту й сутності публічного адміністрування міграційних процесів як комплексної та взаємопов'язаної системи публічного адміністрування, що дозволило визначити теоретичні засади та сформувавши певний інструментарій на основі аналізованих явищ (підрозділи 1.1, 1.3, 2.2).

Порівняльно-правовий метод став провідним у нашому науковому аналізі. Його було застосовано для зіставлення адміністративно-правових підходів до публічного адміністрування міграційних процесів у країнах ЄС та Україні, що дало змогу виявити їхні особливості, відмінності та спільні риси (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.3, 3.1). *Структурно-функціональний* метод використано для аналізу функцій і повноважень адміністративних органів, які здійснюють публічне адміністрування міграційних процесів, а також їхньої організаційної структури (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1). Метод *узагальнення* застосовано для систематизації принципів та інструментів публічного адміністрування міграційних процесів, а також для формулювання пропозицій щодо вдосконалення міграційної політики України (підрозділи 1.3, 3.1, 3.2).

Формальний догматичний метод було використано практично в усіх підрозділах дисертації для з'ясування змісту нормативно-правових актів ЄС та України, що регулюють діяльність адміністративних органів у сфері міграції, а також для визначення правового статусу цих органів. Метод *правового прогнозування* використано для розроблення рекомендацій щодо вдосконалення публічного адміністрування міграційних процесів в Україні з урахуванням європейського досвіду (підрозділ 3.2).

Нормативно-правову основу дослідження становлять Конституція України, закони України «Про громадянство», «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні», аналогічні закони країн-учасниць ЄС, а також спеціальні закони, що установлюють правовий статус і повноваження адміністративних органів, які забезпечують міграційні процеси, та відповідні підзаконні нормативно-правові акти.

Емпірична база дослідження ґрунтується на вітчизняній та європейській науковій літературі, публікаціях у наукових, навчальних періодичних і довідкових виданнях, аналітичних довідках за результатами моніторингу вебсайтів публічних органів влади, даних загальнонаціональних досліджень і на особистому досвіді здобувача.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є вагомим комплексним науковим дослідженням як теорії, так і практики публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС та Україні з метою вдосконалення засад та інструментарію мобілізаційного забезпечення обороноздатності України, ефективного упорядкування міграційного потенціалу під час відбудови України. За результатами проведеного аналізу сформульовано наукові положення й висновки, запропоновані особисто здобувачем. Основні з них такі:

уперше:

– сформовано наукові положення, що вдосконалення публічного адміністрування міграційних процесів у Європейському Союзі та Україні має базуватися з урахуванням принципу попперівської фальсифікації, сутність якого полягає в тому, що політичні обмеження та інші заходи щодо іммігрантів мають базуватися не на суб'єктивній волі політиків, які реалізують свої популістські гасла, а на науково виважених експертних висновках фахівців стосовно гуманітарних, соціальних, економічних, трудових та екологічних наслідків реалізації державної політики в міграційних секторах, скоригованих практикою правозастосування;

– здійснено комплексне узагальнення адміністративно-правового статусу Європейського агентства прикордонної та берегової охорони (Frontex) з урахуванням його місії (мети) як забезпечення ефективного публічного адміністрування зовнішніх кордонів ЄС, захисту основних прав осіб, які перетинають кордони, та підтримки безпеки в межах Спільноти, завдань, що включають моніторинг ситуації на кордонах, оцінку вразливості держав-членів, організацію навчань, боротьбу з транскордонною злочинністю, адміністрування міграційних потоків, пошуково-рятувальні операції та забезпечення процесу повернення нелегальних мігрантів, повноважень працівників Frontex, таких як перевірка документів, зняття відбитків пальців, виявлення контрабанди, затримання осіб, повернення мігрантів та право на

застосування вогнепальної зброї з обмеженнями стосовно дотримання загальних прав людини, етичних стандартів і норм міжнародного права;

– здійснено компаративістичний аналіз усіх спеціалізованих національних адміністративних органів держав-учасниць ЄС, які здійснюють публічне адміністрування міграційних процесів, який показує, що це національні органи з поліцейськими чи військовими повноваженнями, підпорядковані міністерствам внутрішніх справ, з основними завданнями здійснення контролю за кордонами, боротьби з нелегальною міграцією, контрабандою та транскордонне злочинністю, з певними відмінностями та здійсненням додаткових виконавчих функцій у деяких державах;

удосконалено:

– категорійне розуміння міграційних процесів у Європейському Союзі та Україні, що здійснюється адміністративними органами у процесі публічного адміністрування, як соціального та зокрема правового процесу, який ґрунтується на координації між європейським співтовариством, державами-членами ЄС та Україною щодо захисту прав людини (в гармонійному поєднанні прав громадян та емігрантів), соціальній інтеграції мігрантів, що особливо виявилось під час російсько-української війни, коли завдяки програмам Уряду України та інституту тимчасового захисту в державах-учасницях ЄС забезпечуються належні соціальні та інші стандарти (потреби) внутрішньо переміщених осіб (осіб, які отримали притулок), координація надання гуманітарної допомоги та адаптації адміністративно-правових засобів до нових проблем, спричинених російською терористичною агресією в Україні;

– визначення способів публічного адміністрування міграційних процесів у Європейському Союзі як системи інструментів, форм, засобів та інших чинників зовнішнього вираження адміністративної діяльності адміністративних органів ЄС і держав-учасниць Співтовариства з метою забезпечення ефективного адміністрування міграційних потоків, підтримки безпеки, дотримання публічного порядку та сприяння реінтеграційним

процесам із використанням інтеграційного підходу міжнародного співробітництва, сучасних технологій, а також стандартизованих форм реалізації міграційного законодавства ЄС;

– публічне адміністрування міграційних процесів в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови України, зокрема щодо стимулювання повернення українських емігрантів із країн західного світу через популяризацію українського героїзму в захисті західних цінностей, демократії та свободи українським народом, зокрема за участю військовослужбовців Збройних сил із медійними навичками, культурних діячів та лідерів громадської думки, які в межах публічних культурних ініціатив Міністерства культури, Міністерства оборони та Міністерства закордонних справ України проводитимуть заходи переконання в потребі подальшої підтримки українського суспільства та держави як ключового суб'єкта захисту західних цінностей, безпеки, належного життя і здоров'я громадян країн ЄС, а також обґрунтування засад залучення іноземних трудових мігрантів для відновлення національної інфраструктури, закладів освіти, науки та культури після перемоги українського народу в російсько-українській війні;

отримали подальшого наукового розвитку:

– наукові положення щодо сутності публічного адміністрування міграційних процесів ЄС, коли міграційна політика ЄС базується на принципах солідарності, безпеки, захисту прав людини та міжнародного партнерства, спрямована на рівномірний розподіл міграційного навантаження, боротьбу з нелегальною міграцією з одночасним утвердженням легальних шляхів міграції для залучення кваліфікованих працівників на ринку праці країн-учасниць ЄС, що потребує ефективного публічного адміністрування з метою гармонізації політики доступності до базових послуг на онові норм Пакту про міграцію 2024 року та відповідних європейських директив, що гарантують права мігрантів і біженців;

– наукові положення стосовно адміністративно-правового статусу Міністерства внутрішніх справ України безпосередньо та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких координується Міністром внутрішніх справ у сфері публічного адміністрування міграційних процесів в Україні, що є головним центральним органом виконавчої влади, який безпосередньо та через координацію забезпечує ефективний контроль за Державною міграційною службою України і Державною прикордонною службою України, реалізуючи державну політику у сфері міграції, протидії нелегальній міграції та захисту прав громадян і мігрантів, що забезпечує не лише національну безпеку України, а й сприяє інтеграції європейських стандартів до національного законодавства, ефективному захисту східних, південних та північних ділянок державного кордону (ліній бойових дій) від російських окупантів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані та аргументовані в дисертаційному дослідженні висновки, теоретичні положення й конкретні пропозиції використовуються та можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого наукового аналізу проблем публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасниках ЄС та Україні (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчості* – для вдосконалення чинного законодавства щодо публічного адміністрування міграційних процесів в Україні (додаток Б до дисертації);

– *освітньому процесі* – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми» (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки розроблення проблеми загалом, окремі її аспекти, одержані узагальнення та висновки оприлюднено на науково-практичних конференціях: «Безпека в інтелектуальному вимірі»

(м. Київ, 3 листопада 2023 р.), «Безпека в інтелектуальному вимірі» (м. Київ, 11 жовтня 2024 р.).

Публікації. Основні результати дисертації, висновки та пропозиції знайшли відображення у чотирьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, а також двох тезах доповідей і повідомлень на всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 207 сторінок. Робота містить список використаних джерел зі 196 найменувань на 22 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ДЕРЖАВАХ-УЧАСНИЦЯХ ЄС ТА УКРАЇНІ

1.1 Поняття та зміст публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС та Україні

Публічне адміністрування в Україні як засіб реалізації публічної влади є комплексом адміністративних дій суб'єктів публічної адміністрації, спрямованих на ефективне виконання завдань державної політики з метою задоволення суспільного інтересу та підтримання стабільності держави. На відміну від законодавчої та судової гілок влади, публічне адміністрування зосереджується на реалізації нормативно-правових актів та управлінні суспільними процесами. В умовах російсько-української війни публічне адміністрування набуває особливого значення, оскільки забезпечує функціонування держави та захист громадян у кризових ситуаціях. Воно включає ключові напрямки, такі як організація обороноздатності, що є критичним елементом національної безпеки, та забезпечення соціальних послуг, спрямованих на підтримку громадян, які опинилися у складних умовах.

Особливої ваги набуває адміністрування міграційних процесів, оскільки мільйони українців через війну були змушені залишити свої домівки, ставши внутрішньо переміщеними особами або емігрувавши до країн Європейського Союзу. Це створило масштабні проблеми для публічного адміністрування, вимагаючи швидкого реагування, координації з міжнародними організаціями та забезпечення соціального захисту громадян як усередині країни, так і за її межами. Тим самим публічне адміністрування в умовах війни виконує об'єднавчу функцію, мобілізуючи ресурси та громадян для протидії агресії, забезпечуючи баланс між захистом національних інтересів та правами людини.

Це явище є основою ефективного регулювання суспільних відносин у надзвичайно складний період, що вимагає швидких, але виважених управлінських рішень [1, с. 43-45].

В умовах сьогодення все, що пов'язане з поняттями «міграція» та «міграційні процеси», стає предметом наукових дискусій серед науковців, адже відсутній сталий погляд на ці поняття, що характеризуються у своїй сутності постійними змінами. Так, на думку А. Новіченко, у трактуваннях поняття «міграція» немає одностайності, а багато визначень не беруть до уваги критерії класифікації мігрантів – правовий статус, територіальна ознака, спосіб реалізації, стосунок до певної країни, кількість мігрантів, відстань, тривалість, добровільність і мета міграції. Поняття «міграція» може трактуватися в широкому та вузькому значеннях. У широкому розумінні міграція охоплює не лише переселення, але й інші види територіальних переміщень, тоді як у вузькому значенні міграція зазвичай розглядається як переселення з одного місця на інше.

Незважаючи на це, аналізовані поняття змішуються і використовуються як синоніми або навіть ототожнюються. Так, міграція визначається як переміщення, переселення або рухливість населення, в результаті яких зазвичай змінюється чисельність населення на певній території [66]. На думку Н. Бортник, С. Єсімова, Н. Мороз, міграційні процеси – це соціально-економічні та демографічні явища, пов'язані з переміщенням людей між різними територіями. Вони можуть включати імміграцію (прибуття населення на певну територію) та еміграцію (виїзд з території). Ці процеси можуть бути зумовлені економічними, соціальними, культурологічними та юридичними чинниками [11]. IOM un migration Slovensko дають офіційне визначення, що включає в себе вищезгадані: міграційні процеси – це соціально-економічні та демографічні явища, пов'язані з переміщенням людей між різними територіями. Ці процеси можуть включати імміграцію (прибуття населення на

певну територію) та еміграцію (виїзд з території). Їхні причини можуть бути економічними, соціальними, культурними чи правовими [134].

Саме поняття «міграція» також має декілька підходів. Так, у Вікіпедії зазначається, що міграція населення (лат. *migratio* – «переселення») – це механічні переміщення людей через кордони певних територій зі зміною місця проживання назавжди, на більш-менш тривалий час або з регулярним поверненням до нього. Міграція населення – складний суспільний процес, що впливає на різні сторони соціально-економічного життя людства [57]. У чинному законодавстві України мова йде про імміграцію, і вона визначається як прибуття в Україну чи залишення в Україні в установленому законом порядку іноземців та осіб без громадянства на постійне проживання, а іммігрант – це іноземець чи особа без громадянства, яка отримала дозвіл на імміграцію і прибула в Україну на постійне проживання або, перебуваючи в Україні на законних підставах, отримала дозвіл на імміграцію і залишилася в Україні на постійне проживання. Окрім того введено таке розуміння, як квота імміграції – це гранична кількість іноземців та осіб без громадянства, яким передбачено надати дозвіл на імміграцію упродовж визначеного періоду [87]. Іншим законодавчим актом визначається лише поняття «нелегальний мігрант» – іноземець або особа без громадянства, які перетнули державний кордон поза пунктами пропуску або в пунктах пропуску, але з уникненням прикордонного контролю і невідкладно не звернулися із заявою про надання статусу біженця чи отримання притулку в Україні, а також іноземець або особа без громадянства, які законно прибули в Україну, але після закінчення визначеного їм терміну перебування втратили підстави для подальшого перебування та ухиляються від виїзду з України [92].

Отже, на сьогодні чітко в законодавстві України не прописується визначення понять «міграція» та «міграційні процеси». І якщо міграція – це процес переміщення або через міжнародні кордони, або в межах однієї країни, що включає будь-які пересування людей незалежно від причин, то дати

визначення терміна «мігрант» не так легко. За даними Європейського комітету з питань міграції, термін «мігранти» використовується для позначення залежно від контексту «емігрантів, мігрантів, що повертаються назад у свою країну, іммігрантів, біженців, переселенців та осіб з числа іммігрантів і/або членів етнічної національної меншості, яка утворилася через імміграцію» [59]. Отже, виходячи з цих трактувань доходимо висновку, що це багатогранне суспільно-політичне явище, пов'язане з переміщенням людей з різних причин.

Проте, виходячи з вищезазначеного матеріалу, можемо сформулювати певні ознаки наукового розуміння міграційних процесів в Україні.

1. Міграція може бути внутрішньою та зовнішньою. Внутрішня міграція стосується переміщення населення в межах однієї країни між регіонами, містами чи сільськими територіями. Зовнішня міграція передбачає переміщення через міжнародні кордони та включає імміграцію (прибуття населення на територію іншої держави) та еміграцію (виїзд за межі країни). Так, унаслідок російсько-української війни мільйони українців були змушені залишити свої домівки через постійні обстріли й воєнні дії. Мільйони громадян стали внутрішньо переміщеними особами, тоді як мільйони українських жінок і дітей емігрували до країн Європейського Союзу, де отримали тимчасовий захист.

2. Причини міграції є різноманітними і включають економічні аспекти (пошук роботи, кращих умов праці та вищого рівня життя), соціальні (доступ до освіти, охорони здоров'я, воз'єднання родини), політичні (втеча від політичного переслідування чи війни), екологічні (природні катастрофи, зміни клімату) та культурні (прагнення інтегруватися у нове соціокультурне середовище). В умовах російської агресії українські громадяни переважно стикаються з вимушеною міграцією через воєнні дії, що руйнують інфраструктуру та створюють загрозу життю населення. Це зумовлює масштабну еміграцію до безпечних країн ЄС.

3. За тривалістю міграція поділяється на постійну, тимчасову та періодичну. Постійна міграція стосується переселення з метою постійного проживання. Тимчасова міграція передбачає переміщення на певний період – скажімо, для сезонної роботи чи навчання. Періодична міграція є регулярним переміщенням між територіями (скажімо, трудові поїздки). Під час російсько-української війни українці часто обирають тимчасову міграцію, розраховуючи повернутися додому після стабілізації ситуації.

4. Правовий статус мігрантів визначає поділ на легальну та нелегальну міграцію. Легальна міграція відповідає вимогам національного й міжнародного законодавства, включаючи отримання віз, дозволів на проживання чи статусу біженця. Нелегальна міграція відбувається через порушення прикордонного контролю або перевищення терміну законного перебування. У випадку України громадяни, які вимушено переїхали до країн ЄС, здебільшого отримали тимчасовий захист, що дозволяє їм легально проживати, працювати та навчатися.

5. Міграція може мати індивідуальний або масовий характер, що залежить від обставин переміщення. Масова міграція часто відбувається в періоди воєн, економічних криз чи природних катастроф. Російсько-українська війна призвела до безпрецедентного масштабного переміщення населення, мільйони громадян стали внутрішньо переміщеними особами, а мільйони інших покинули Україну в пошуках безпеки за кордоном. Міграція може бути добровільною або вимушеною. Добровільна міграція відбувається тоді, коли особи самостійно обирають нове місце проживання для покращення умов життя. Вимушена міграція зумовлена обставинами, які загрожують життю та безпеці людини, такими як війни, конфлікти чи екологічні катастрофи. Російська агресія створила масштабну вимушену міграцію, оскільки мільйони українців змушені покидати свої домівки через загрозу життю, руйнування інфраструктури та гуманітарну кризу.

6. За метою міграція може бути трудовою (пошук роботи та економічне забезпечення), освітньою (отримання освіти), сімейною (возз'єднання родин) та біженська (пошук притулку та захисту від небезпеки чи переслідування). У контексті російсько-української війни значна частина українців виїхала як біженці, отримавши тимчасовий притулок у країнах ЄС, де для них було створено спеціальні умови за програмами підтримки й інтеграції.

Отже, адміністративно-правове регулювання міграційних процесів у системі права є цілісною та структурованою системою норм адміністративного права й адміністративного процесу, які характеризуються ознаками самостійної підгалузі. Воно забезпечує надійне та ефективне публічне адміністрування, спрямоване на впорядкування взаємодії між державними органами та фізичними особами. Особливо це стосується питань перетину державних і адміністративних кордонів, що мають особливий режим обмежень, а також регулювання перебування осіб на території України у статусі іноземців (осіб без громадянства) або біженців (осіб, які потребують міжнародного правового захисту). Таке регулювання є фундаментальним елементом для забезпечення ефективного публічного адміністрування міграційних потоків, гарантування захисту прав і законних інтересів як громадян України, так і мігрантів. Воно визначає чіткі правила і процедури, які регламентують умови в'їзду, виїзду, перебування, а також працевлаштування мігрантів, створюючи прозорі механізми для збереження соціальної гармонії та безпеки. Також адміністративно-правове регулювання виконує надважливу функцію підтримки громадського порядку, посилення національної безпеки та сприяння соціальній стабільності. Воно також забезпечує контроль і нагляд за дотриманням міграційного законодавства, інтеграцію мігрантів у суспільство та їх соціальний захист у період тимчасового чи постійного проживання на території України. Тим самим це регулювання сприяє зміцненню суспільного спокою, розвитку міжнародного співробітництва та утвердженню правової державності, як у країнах-учасницях Європейського Союзу, так і в Україні.

На думку М. Баламуш, адміністративно-правове регулювання міграційних процесів у системі права можна визначити як сукупність правових норм, що складаються у підгалузь адміністративного права. Ця підгалузь регулює державне управління у сфері взаємодії людини й української держави у процесі переміщення через її державні та адміністративні кордони й перебування на її території у статусі громадянина, іноземця чи біженця. Це важливий аспект для забезпечення ефективного управління міграційними процесами та захисту прав та інтересів мігрантів [5].

Отже, міграція як соціальне та правове явище є багатограним і складним процесом, що охоплює як переселення, так і різноманітні форми територіальних переміщень фізичних осіб, які є найвищою цінністю в гуманітарному вимірі. Відсутність єдиного підходу до визначення цього поняття створює суттєві проблеми в розробленні універсальних принципів та інструментарію публічного адміністрування цих процесів. Утім саме цей аспект наукового аналізу дозволяє глибше усвідомити сутність явища, а також допомагає адміністративним органам ефективніше реагувати на проблеми, що виникають у сфері міграції. Ці проблеми включають подолання економічної нерівності, адаптацію до політичних криз, протидію наслідкам воєнних дій і зменшення екологічних проблем.

Особливо варто підкреслити, що адміністративно-правове регулювання міграційних процесів у системі права є не лише системою норм адміністративного права та процесу, але й ефективним інструментом публічного адміністрування. Його мета полягає в забезпеченні балансу між інтересами громадян та мігрантів, підтриманні громадського порядку, посиленні національної безпеки та сприянні соціальній стабільності. Завдяки належно сформульованим правилам і процедурам для адміністративно-правового регулювання в'їзду, виїзду, перебування та працевлаштування мігрантів цей механізм сприяє не лише правовій упорядкованості, але й соціальній інтеграції осіб, які переміщуються. Також адміністративно-правове

регулювання виконує надзвичайно важливу функцію: воно не тільки регламентує правові аспекти міграційних процесів, а й сприяє розвитку гармонійного співіснування різних соціальних груп, що є основою стабільного розвитку суспільства та держави в умовах глобальних викликів.

У країнах Європейського Союзу публічне адміністрування міграційних процесів характеризується високим рівнем інституціоналізації та гармонізації законодавства. Основою цього процесу є нормативні акти ЄС, такі як Дублінські угоди, Шенгенський кодекс та Директива Європейського Парламенту і Ради №2008/115/ЄС про спільні стандарти та процедури в державах-членах ЄС щодо повернення незаконно перебуваючих громадян третіх країн. Ці акти створюють єдиний правовий простір, спрямований на забезпечення контролю за міграційними потоками, інтеграцію мігрантів і дотримання їхніх прав [30].

Важливим елементом публічного адміністрування міграційних процесів у ЄС є принцип субсидіарності, який дозволяє враховувати специфіку кожної країни-члена. Так, Німеччина фокусується на інтеграції трудових мігрантів через професійне навчання та мовну підготовку, а Італія акцентує увагу на прийомі біженців та наданні гуманітарної допомоги [75; 69]. Водночас Україна перебуває на етапі активного розвитку системи публічного адміністрування міграційних процесів. Наявність великої кількості внутрішньо переміщених осіб, які стали результатом збройного конфлікту в країні, потребує впровадження ефективних адміністративно-правових механізмів. Основними напрямками вдосконалення є гармонізація національного законодавства з нормами ЄС, підвищення ефективності діяльності Державної міграційної служби України та впровадження цифрових технологій для моніторингу та обліку мігрантів.

Важливо зазначити, що зміст публічного адміністрування міграційних процесів включає такі ключові аспекти, як регулювання правового статусу мігрантів, що передбачає створення чітких процедур для оформлення

документів, надання дозволів на проживання та працевлаштування, а також визначення умов депортації для нелегальних мігрантів; моніторинг і контроль у вигляді використання сучасних інформаційних систем та баз даних для обліку мігрантів і запобігання порушенням міграційного законодавства; інтеграція мігрантів через розроблення програм соціальної адаптації, що сприяють включенню мігрантів у суспільне життя, навчання мови та культури країни-реципієнта.

Таблиця 1

**Регулювання правового статусу мігрантів у різних країнах
Європейського Союзу та Україні**

Держава	основні особливості регулювання	нормативна база
ФРН	<ul style="list-style-type: none"> – надання дозволів на проживання залежно від мети (робота, навчання, возз'єднання сім'ї); – обов'язкова інтеграційна програма для трудових мігрантів (мовні курси, професійна підготовка); – особливий статус для біженців, що регулюється Женевською конвенцією 	Закон про проживання, працевлаштування та інтеграцію іноземців (Aufenthaltsgesetz) [140]; директиви ЄС
Італія	<ul style="list-style-type: none"> – фокусування на гуманітарна допомога та прийом біженців, особливо з Північної Африки; – надання дозволів на проживання для роботи, навчання, сімейних обставин; – створення центрів тимчасового перебування для шукачів притулку 	Закон «Тест про імміграцію» (Testo Unico sull'Immigrazione) [191]; регламенти ЄС щодо управління біженцями
Франція	<ul style="list-style-type: none"> – розвинена система правової допомоги для мігрантів та шукачів притулку; 	Кодекс про в'їзд та перебування іноземців

	<ul style="list-style-type: none"> – видання карт резидента для довгострокового проживання; – забезпечення доступу до соціальних програм, зокрема з охорони здоров'я та освіти 	і право на притулок (CESEDA) [123].
Польща	<ul style="list-style-type: none"> – надання дозволів на проживання для трудових мігрантів з України через спрощені процедури; – тимчасовий захист для біженців; – надання карти резидента після кількох років безперервного проживання 	Закон «Про іноземців» [88]; програми співпраці з Україною
Швеція	<ul style="list-style-type: none"> – високий рівень захисту прав біженців, зокрема через програми інтеграції; – відкрита система для трудових мігрантів з високою кваліфікацією; – доступ до ринку праці для шукачів притулку після 6 місяців перебування 	Закон про іноземців (Utlänningslagen) [194]; політика інтеграції уряду
Україна	<ul style="list-style-type: none"> – надання дозволів на імміграцію в межах квоти (за винятком біженців); – право на постійне проживання після отримання дозволу на імміграцію; – захист прав біженців згідно з Конвенцією ООН про статус біженців 	Закон України «Про імміграцію» [87]; Закон «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [92]

Отже, система (зміст) публічного адміністрування міграційних процесів в Україні характеризується розвитком нормативно-правового забезпечення, проте залишається у стані реформування. Однією з ключових проблем є

відсутність інтеграційних програм для мігрантів, які вже стали стандартною практикою в більшості країн Європейського Союзу. Важливим аспектом удосконалення є гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами. Директиви та регламенти ЄС орієнтовані на уніфікацію підходів до регулювання правового статусу мігрантів, управління міграційними потоками, боротьби з нелегальною міграцією та забезпечення прав біженців. Інтеграція цих стандартів в українське законодавство сприятиме підвищенню ефективності управління міграційними процесами. Також досвід країн ЄС свідчить про важливість соціальної інтеграції мігрантів. Освітні та професійні програми для мігрантів є важливим елементом публічного управління, адже сприяють їх адаптації до суспільного життя, мінімізації соціальних конфліктів та підвищенню економічного потенціалу країни.

Тобто публічне адміністрування міграційних процесів у країнах Європейського Союзу та Україні є багатогранним явищем, що охоплює широкий спектр напрямків і механізмів управління. Воно включає нормативно-правове регулювання, яке визначає правила в'їзду, виїзду, перебування і працевлаштування мігрантів, моніторинг і контроль за дотриманням міграційного законодавства, розроблення і реалізацію інтеграційних програм для адаптації мігрантів до соціально-економічного життя суспільства, а також захист їхніх прав відповідно до міжнародних стандартів. Це явище відображає потребу у збалансованому підході, який ураховує як потреби держави у забезпеченні національної безпеки та соціальної стабільності, так і права та інтереси самих мігрантів. В умовах глобалізації міграційні потоки стають дедалі інтенсивнішими та різноманітнішими, що вимагає від держав ефективних механізмів управління. У країнах Європейського Союзу публічне адміністрування міграційних процесів характеризується високим рівнем гармонізації стандартів, які забезпечуються директивами та регламентами ЄС. Ці акти встановлюють єдині підходи до регулювання міграційних потоків, боротьби з нелегальною міграцією, інтеграції мігрантів у суспільство та

захисту їхніх прав. Скажімо, такі документи, як Дублінські угоди, Шенгенський кодекс, Директива про повернення громадян третіх країн, створюють правову основу для ефективної координації між країнами-членами ЄС.

Однією з характерних рис системи адміністрування міграційних процесів у ЄС є впровадження цифрових технологій для моніторингу та управління міграційними потоками. Використання єдиних баз даних, таких як Європейська система інформації про візи (VIS) і Система в'їзду-виїзду (EES), дозволяє забезпечити ефективний облік мігрантів, запобігати порушенням законодавства та покращувати координацію між державами-членами. Інтеграція мігрантів є важливим аспектом публічного адміністрування в ЄС. Освітні та професійні програми, що спрямовані на вивчення мови, здобуття професійних навичок та адаптацію до культурних особливостей країни-реципієнта, відіграють важливу роль у забезпеченні соціальної стабільності. Водночас ці програми сприяють зменшенню соціальної ізоляції мігрантів і сприяють їхньому внеску в економічний розвиток.

На відміну від ЄС, система публічного адміністрування міграційних процесів в Україні перебуває на етапі активного розвитку та реформування. Одним із ключових проблем є потреба гармонізації національного законодавства з нормами ЄС у межах євроінтеграційного курсу держави. Наявність великої кількості внутрішньо переміщених осіб, спричинена війною в Україні, створює додаткові навантаження на систему управління міграцією. Незважаючи на прогрес у законодавчому регулюванні, існує низка проблем, пов'язаних із недостатнім упровадженням інтеграційних програм, відсутністю сучасних механізмів моніторингу міграційних потоків і недостатнім рівнем координації між органами, відповідальними за управління міграцією. У цьому контексті досвід країн ЄС є цінним для України, адже він дозволяє виявити ефективні підходи до управління міграцією, адаптації та інтеграції мігрантів, які можуть бути впроваджені з урахуванням національних особливостей (скажімо, внутрішньо переміщені особи повертаються на окуповані території,

при цьому залишаючись у статусі внутрішньо переміщених осіб в Україні, фізично там не перебуваючи [8]). Забезпечення соціальної інтеграції мігрантів через освітні та професійні програми, розроблення цифрових платформ для моніторингу міграційних потоків, розширення співпраці з міжнародними організаціями, такими як ІОМ [51] та UNHCR [193], мають стати важливими напрямками вдосконалення системи публічного адміністрування міграційних процесів в Україні.

Отже, публічне адміністрування міграційних процесів є невід'ємним і стратегічно важливим елементом державної політики, який реалізується через надання якісних адміністративних послуг, здійснення ефективної розпорядчої та виконавчої діяльності. Ця діяльність спрямована на забезпечення сталого розвитку суспільства, підтримання соціальної стабільності та надійного захисту прав і свобод кожної людини. Удосконалення цієї системи в Україні з урахуванням передового європейського досвіду сприятиме не лише покращенню регулювання міграційних потоків, але й посиленню національної безпеки, створенню сприятливих умов для інтеграції мігрантів і досягнення соціальної гармонії. У контексті сучасних глобальних викликів, таких як міграційні кризи, зростання кількості переміщених осіб та геополітична нестабільність, ефективне адміністрування стає одним із ключових інструментів забезпечення соціальної згуртованості й економічного процвітання.

1.2 Сутність публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС

Інтеграція міграції в публічне адміністрування є ключовим аспектом сучасного розвитку й управління. Вона дозволяє органам державної влади та муніципальним органам ефективно враховувати міграційні процеси під час планування, реалізації та оцінювання програм і політик. Міграція розглядається як важливий елемент сталого розвитку, здатний сприяти економічному зростанню через перекази, обмін навичками та культурний діалог. Фахівці міжнародної організації з міграції підкреслюють, що органи публічного адміністрування відіграють вирішальну роль у забезпеченні соціальної інтеграції мігрантів та їх доступу до базових послуг. Місцеві органи влади як першочергові суб'єкти реагування на проблеми міграції мають діяти в тісній співпраці з центральними органами для забезпечення системності та координації дій. Захист прав мігрантів має залишатися основою публічного адміністрування міграційних процесів, включаючи дотримання принципів верховенства права та запобігання дискримінації. Використання сучасних цифрових технологій допомагає органам влади підвищувати прозорість і оперативність, але має враховувати етичні стандарти та захист даних. Важливо забезпечити гендерну чутливість у процесах публічного адміністрування, ураховуючи потреби жінок і вразливих груп мігрантів. Збір, аналіз та використання даних про міграцію є критичними для ефективного планування і розподілу ресурсів, що дозволяє органам публічного адміністрування оперативно реагувати на проблеми міграційних процесів [150].

Ключові аспекти міграційної політики ЄС спрямовані на досягнення балансу між економічним розвитком, забезпеченням прав людини та безпекою, створенням механізмів для справедливого розподілу зусиль між країнами-членами, а також на боротьбу з нелегальною міграцією. Політика включає заходи з посилення зовнішніх кордонів, підтримки справедливого розгляду

заяв на притулок, залучення талановитих працівників, розширення міжнародного партнерства та забезпечення гуманного підходу до міграційних потоків, що дозволяє ЄС ефективно реагувати на проблеми, пов'язані з міграцією, і підтримувати стабільність усередині ЄС [157].

У звіті А. Рігоні (Італія) ставиться під сумнів поширена помилкова думка, що мігранти загрожують місцевому населенню, забираючи їхні робочі місця та використовуючи системи соціального забезпечення, доводяться конкретні приклади того, як мігранти сприяють економічному зростанню, створенню національного багатства та підсиленню позитивного впливу міграції на європейський економічний розвиток. А. Рігоні аналізує європейські політики для повного використання можливостей міграції, пропонує конкретні дії для сприяння взаємовигідним результатам, адаптує до реалій сучасного суспільства, демонструє переваги прийому шукачів притулку та біженців і створення можливостей для їх інтеграції як регулярних мігрантів. На думку аналітика, держави-члени Ради Європи мають заохочувати збирання, аналіз та контроль за інформацією про потреби в робочій силі для розроблення перспективних міграційних стратегій, сприяти цільовим програмам регуляризації для нелегальних мігрантів, розробляти європейські стандарти кваліфікації для визнання та оцінювання навичок мігрантів, що сприятиме зміцненню економічного розвитку та вирішенню соціальних проблем [178].

Наукові підходи іспанської вченої Г. Піньюль-Хіменес до загальноєвропейських міграційних процесів ґрунтуються на таких ключових аспектах: інтеграція історичного контексту в дослідження, що дозволяє аналізувати еволюцію європейської політики у сфері міграції та притулку, починаючи із саміту в Тампері (1999), який став відправною точкою для створення спільної системи публічного адміністрування міграційними процесами. Критичний аналіз системних аномалій зосереджується на слабких місцях, таких як збереження міжурядового принципу ухвалення рішень, переважання безпекового підходу, залежність від країн походження мігрантів

та відсутність чіткої комунікації щодо цілей політики ЄС. Покращення системи публічного адміністрування можливе через відновлення принципу солідарності між країнами ЄС, посилення відповідальності держав-членів у виконанні європейських регуляцій та забезпечення узгодженості політики з правами людини. Учена наголошує на важливості багаторівневої координації, яка передбачає тісну співпрацю між місцевим, національним та європейським рівнями публічного адміністрування. Інтеграція міграційної політики з іншими сферами, такими як соціальна політика, розвиток трудових ринків і політика соціального захисту, сприяє зменшенню нерівності між державами-членами. Довгострокова перспектива формування спільної політики передбачає поступові кроки, зокрема перегляд Дублінського регламенту та створення нових інструментів інтеграції мігрантів. Водночас критика сек'юритизації міграції акцентує увагу на потребі переосмислення безпекового підходу, оскільки він спотворює гуманітарний аспект політики та загрожує фундаментальним правам людини. Ці підходи створюють основу для подальшого вдосконалення публічного адміністрування міграційних процесів у Європейському Союзі [168].

Міграційна політика ЄС ґрунтується на Пакті про міграцію та надання притулку, який визначає солідарність між державами-членами, забезпечує ефективне управління міграцією, розробляє інструменти швидкого реагування на кризові ситуації, підтримує справедливий розгляд заяв про притулок та сприяє розселенню мігрантів із регіонів значного міграційного тиску. ЄС також акцентує увагу на легальній міграції як ключовому чиннику економічного розвитку, зокрема через залучення кваліфікованих працівників, створення EU Talent Pool і спрощення процедур отримання статусу довгострокового резидента. Управління зовнішніми кордонами посилюється завдяки діяльності агентства Frontex, що надає технічну й операційну підтримку, а також реалізації Плану дій щодо боротьби з контрабандою мігрантів, спрямованого на посилення правових механізмів і міжнародного співробітництва. Також ЄС

активно співпрацює з країнами походження та транзиту мігрантів, запобігає нелегальній міграції та створює безпечні й легальні шляхи для мігрантів [157].

ЄС формує свою міграційну політику на основі транзакційного підходу, який базується на співпраці з країнами походження та транзиту мігрантів, використовуючи фінансові стимули, візові привілеї та торговельні угоди для забезпечення співробітництва. Центральним елементом політики є Пакт про міграцію та надання притулку, що передбачає інтеграцію міграційного управління в межі широких партнерств, зокрема у сферах освіти, розвитку, торгівлі, енергетики та кліматичних змін. Основна мета полягає в боротьбі з нелегальною міграцією, зміцненні прикордонного управління, підтримці повернення мігрантів до країн походження та їхньої реінтеграції. Значну увагу приділено боротьбі з контрабандою мігрантів, створенню безпечних шляхів легальної міграції та захисту вразливих категорій населення, зокрема шукачів притулку та біженців. У Північній Африці основні ініціативи ЄС спрямовані на зміцнення місцевого управління міграцією, фінансування програм захисту мігрантів, а також боротьбу з терористичними загрозами, які посилюються у зв'язку з нестабільністю в регіоні. Водночас співпраця з авторитарними режимами, як у випадку з Лівією чи Тунісом, створює ризики посилення нестабільності в країнах транзиту, що може призвести до зростання потоків мігрантів у довгостроковій перспективі. ЄС також використовує фінансові інструменти, такі як Європейський трастовий фонд для Африки (EUTF), що виділяє мільярди євро на проекти у сферах прикордонного управління, економічного розвитку та протидії нелегальній міграції. Водночас існує критика, що такий підхід більше орієнтований на короткострокові результати, аніж на довготривалі рішення, зокрема щодо зниження соціальної напруженості та розвитку економік країн-партнерів [162].

С. Б'яджо доводить, що Європейський Союз формує міграційну політику, яка спрямована на досягнення балансу між залученням кваліфікованих працівників та боротьбою з нелегальною міграцією. Високий пріоритет

надається створенню умов для приваблення кваліфікованих іммігрантів, що стало однією з основних причин запровадження Блакитної картки ЄС, яка полегшує мобільність і доступ таких працівників до ринку праці ЄС. Водночас політика спрямована на вирішення проблеми нелегальної міграції через посилення прикордонного контролю, запровадження біометричних систем візового обліку та підтримку міжнародної співпраці для боротьби з торгівлею людьми. Суттєве місце займає забезпечення гармонізації політик країн-членів ЄС, особливо у сфері управління потоками мігрантів у межах Шенгенської зони. Для боротьби з нелегальною міграцією використовуються як правові інструменти, включаючи програми амністії, так і технічні засоби, зокрема робота агенції Frontex, яка координує заходи із захисту зовнішніх кордонів. Окрема увага приділяється врегулюванню чинників «підштовхування», таких як бідність і політична нестабільність у країнах походження мігрантів, через надання міжнародної допомоги та підтримку сталого розвитку. Водночас ЄС прагне уникати негативних наслідків для країн походження, таких як «відтік мізків», заохочуючи циркулярну міграцію та обмежуючи активний набір працівників у секторах, які страждають від нестачі кадрів. Європейський Пакт про імміграцію та притулок також акцентує увагу на посиленні співпраці з країнами транзиту для запобігання нелегальним перевезенням мігрантів та зміцнення міжнародного партнерства у боротьбі з торгівлею людьми. Таким чином, імміграційна політика ЄС є багатовекторною, орієнтованою як на внутрішнє врегулювання питань міграції, так і на вирішення глобальних проблем [117].

Європейський Союз активно співпрацює з країнами-партнерами, щоб ефективно управляти міграційними потоками, сприяти створенню безпечних і легальних альтернатив нелегальній міграції, а також боротися з контрабандою мігрантів і торгівлею людьми. У межах підходу, який охоплює весь маршрут міграції, ЄС надає технічну й фінансову підтримку країнам походження та транзиту мігрантів. Основна увага зосереджена на захисті вразливих категорій

осіб, таких як шукачі притулку та біженці, забезпеченні легальних шляхів трудової міграції, посиленні можливостей управління кордонами, а також сприянні добровільному поверненню мігрантів до країн походження та їх реінтеграції. Для реалізації цих завдань ЄС співпрацює з ключовими агентствами, зокрема Frontex, Європейським агентством з питань надання притулку (EUAA) та Європолем. У Південному Сусідстві головний акцент зроблено на регіонах Північної Африки, де через фінансові інструменти, такі як EU Emergency Trust Fund for Africa, надається підтримка управлінню міграцією. У Східному Сусідстві пріоритетом є посилення співпраці з країнами, такими як Україна, Молдова та Грузія, для зміцнення їхньої спроможності в управлінні міграцією та адаптації до стандартів ЄС. У регіоні Західних Балкан ЄС фінансує програми з протидії організованій злочинності, посилення системи повернення та реінтеграції мігрантів, а також модернізацію прикордонного управління. Цей комплексний підхід базується на регіональних планах дій, що розробляються з урахуванням специфіки кожного регіону. Так, у відповідь на сирійську кризу ЄС зібрав понад 33 мільярди євро для підтримки біженців із Сирії та країн, які їх приймають. У Туреччині ЄС підтримує один із найбільших у світі центрів прийому біженців, надаючи допомогу через програми управління кордонами та покращення систем притулку. Ці зусилля спрямовані на забезпечення стабільності, розвиток партнерських відносин і створення умов для безпечної та контрольованої міграції [132].

Науковці з Великої Британії та Італії Н. Меер, К. Дімайо та Е. Хілл у своїй статті детально проаналізували проблеми, пов'язані з публічним адмініструванням міграційними процесами в Європі. Вони наголошують, що місцеві органи публічного адміністрування часто залишаються без належної правової та фінансової підтримки від центральних органів влади. Ця ситуація ускладнює їхні зусилля щодо ефективної інтеграції переміщених осіб, особливо у сферах забезпечення житлом, доступу до освіти та охорони здоров'я. Учені також підкреслюють фрагментованість системи публічного адміністрування,

яка створює суттєві труднощі в координації між різними рівнями влади. Відсутність узгоджених дій між національними, регіональними та місцевими органами призводить до нерівності в доступі мігрантів до базових послуг. У Швеції, скажімо, муніципалітети змушені приймати біженців, проте умови розміщення значно варіюються залежно від місцевих ресурсів. Серед інших проблем науковці виділяють перекладання значної частини обов'язків на недержавні організації, такі як громадські організації та НУО. Це призводить до надмірної залежності від волонтерських ініціатив, які часто мають нестабільне фінансування. Особливе занепокоєння викликає використання житлових умов як засобу стримування міграції, що підриває інтеграційні зусилля. Дослідники звертають увагу на дисбаланс у пріоритетах національних і місцевих органів публічного адміністрування. Національні політики зазвичай фокусуються на екстрених заходах прийому, тоді як місцеві органи вимушені працювати над довгостроковими стратегіями, не маючи для цього належних ресурсів. Також дефіцит доступного житла залишається суттєвою проблемою, яка впливає як на мігрантів, так і на місцеві громади. Узагальнюючи стверджується, що для успішного публічного адміністрування міграційних процесів потрібно забезпечити належне фінансування, зміцнити координацію між рівнями влади та запровадити довгострокові програми інтеграції. Лише за таких умов можна досягти рівноваги між екстреним реагуванням на міграційні проблеми та довгостроковою інтеграцією переміщених осіб у європейські громади [153].

О. Чирита у своїх дослідженнях наголошує на тому, що рамкові документи міграційної політики є ключовим елементом для формування узгодженого та стратегічного підходу до публічного адміністрування міграційними процесами, спрямованого на сталий розвиток та забезпечення національних інтересів. Він підкреслює, що ці документи мають урахувати політичний, економічний, соціальний та історичний контекст кожної країни, щоб створювати адаптовані й ефективні політики, які відповідають

специфічним проблемам і потребам держави. Учений акцентує на важливості принципів публічного адміністрування, таких як прозорість, підзвітність, захист прав людини, координація між інституціями, а також узгодженість політик, які мають забезпечувати легітимність і результативність усіх політичних заходів у сфері міграції. Особливу увагу він приділяє інклюзивності процесу розроблення політики, наголошуючи на потребі залучення широкого спектру зацікавлених сторін, включаючи урядові й неурядові організації, приватний сектор, академічні установи, громадянське суспільство та міжнародні організації. Такий підхід, за його словами, сприяє зміцненню довіри до процесу формування політик, підвищує їх легітимність та забезпечує врахування різних точок зору [122].

На думку О. Чирита, збирання, аналіз та гармонізація міграційних даних є невід'ємною частиною ефективного публічного адміністрування у сфері міграції. Він зазначає, що такі дані дозволяють урядам ухвалювати обґрунтовані рішення, які враховують реальні проблеми та можливості. Учений наголошує, що створення міжвідомчих координаційних структур сприяє забезпеченню узгодженості між міграційною політикою та іншими сферами публічного адміністрування, такими як соціальний захист, економічний розвиток та безпека; підкреслює важливість рамкових документів як інструментів формування стратегічного бачення та довгострокових цілей, які дозволяють країнам не лише ефективно реагувати на поточні проблеми, але й прогнозувати майбутні сценарії розвитку міграційних процесів [122].

Тамперська європейська рада 15–16 жовтня 1999 року акцентувала увагу на важливості дотримання прав людини, верховенства права та демократичних інститутів. Цей документ закладає основи спільної європейської політики у сферах притулку та міграції, яка базується на чотирьох ключових елементах – партнерстві з країнами походження, створенні спільної системи притулку, управлінні міграційними потоками та забезпеченні справедливого ставлення до громадян третіх країн. Партнерство з країнами походження передбачає

розроблення комплексного підходу до міграції, який ураховує політичні, права людини та розвиткові аспекти. Серед пріоритетів виділяються боротьба з бідністю, поліпшення умов життя, запобігання конфліктам і розвиток демократичних інститутів у країнах походження та транзиту. Спільна система притулку базується на дотриманні принципу невислання та поваги до міжнародних зобов'язань, таких як Женевська конвенція. Вона включає спільні стандарти процедур розгляду заяв на притулок, мінімальні умови прийому прохачів притулку та єдині правила визнання статусу біженця. Європейський Союз прагне до створення уніфікованої процедури розгляду заяв на притулок і забезпечення однакового правового статусу для осіб, які отримали притулок, у всіх державах-членах [189].

Також Пакт про міграцію та притулок, розроблений Генеральним директором з питань міграції та внутрішніх справ, охоплює інтеграцію міжнародних партнерств з країнами походження та транзиту мігрантів. Основна увага приділяється зміцненню спроможності прикордонних служб цих країн та підписанню угод про реадмісію. Важливим елементом є боротьба з контрабандою мігрантів через створення операційних партнерств із залученням міжнародних організацій. Пакт сприяє розвитку легальних шляхів міграції через упровадження Європейського пулу талантів та партнерств, що дозволяють громадянам третіх країн працювати, навчатися та проходити стажування в ЄС. Документ акцентує увагу на потребі створення умов для добровільного повернення та реінтеграції мігрантів у країнах їхнього походження. Основні положення Пакту спрямовані на зміцнення системи управління міграційними процесами, забезпечення гуманітарних принципів та дотримання європейських цінностей [165].

Згідно з рішенням Тамперської європейської ради 15–16 жовтня 1999 року забезпечення справедливого ставлення до громадян третіх країн охоплює надання їм прав і обов'язків, подібних до тих, які мають громадяни ЄС, а також боротьбу з расизмом і ксенофобією. Особливий акцент зроблено на

розробленні інтеграційних політик, спрямованих на досягнення соціальної рівності та недискримінації. Публічне адміністрування міграційних потоків передбачає ефективну координацію дій на всіх етапах міграції, зокрема інформування про можливості легальної міграції, боротьбу з торгівлею людьми та посилення контролю на зовнішніх кордонах. Документ наголошує на потребі зміцнення співпраці між прикордонними службами держав-членів і залучення третіх країн до спільних ініціатив. Особливу увагу приділено фінансовій підтримці та створенню резервів для вирішення ситуацій масового напливу біженців. Також підкреслюється важливість інтеграції зовнішніх і внутрішніх політик, що стосуються міграції, для забезпечення їхньої узгодженості та ефективності. Європейська рада закликає держави-члени до спільних дій у напрямку розроблення довгострокових рішень для управління міграційними процесами [189].

Пакт про міграцію та притулок був ухвалений у Європейському Союзі 10 квітня 2024 року після тривалих перемовин, що тривали три роки, і є результатом прагнення країн-членів ЄС до створення спільної системи управління міграційними процесами. Його ухвалення було зумовлене потребою вирішення складних проблем, пов'язаних із напливом шукачів притулку, нерівномірним розподілом навантаження на держави-члени, посиленням міграційного тиску на країни першого в'їзду, а також порушенням прав людини на зовнішніх кордонах ЄС. Положення Пакту базуються на чотирьох основних напрямках. Перший напрямок полягає в забезпеченні захисту зовнішніх кордонів ЄС через упровадження обов'язкових прикордонних процедур, реєстрацію та перевірку безпеки мігрантів, а також удосконалення бази даних Eurodac для ідентифікації шукачів притулку та нелегальних мігрантів. Другий напрямок передбачає створення швидких і ефективних процедур для розгляду заяв на притулок, гармонізацію стандартів прийому та уточнення прав осіб, які отримують міжнародний захист. Третій напрямок спрямований на реалізацію принципу солідарності через механізми

релокації, фінансової підтримки та посилення відповідальності держав-членів за розгляд заяв. Четвертий напрямок підкреслює важливість інтеграції міграційних процесів у міжнародні партнерства, зокрема через угоди про реадмісію, боротьбу з контрабандою мігрантів та розвиток легальних шляхів міграції. Ці заходи спрямовані на забезпечення гуманного та ефективного управління міграцією, дотримання європейських цінностей і прав людини, а також створення умов для зменшення міграційного тиску на окремі країни-члени та більш рівномірного розподілу відповідальності в межах ЄС [166].

Отже, міграційна політика Європейського Союзу заснована на принципах солідарності, відповідальності, захисту прав людини, безпеки та міжнародного партнерства. Солідарність між державами-членами спрямована на рівномірний розподіл міграційного навантаження через механізми релокації та фінансової підтримки. Забезпечення гуманності політики передбачає дотримання прав мігрантів, включаючи право на притулок і недопущення дискримінації. Контроль зовнішніх кордонів ЄС реалізується через запровадження ефективних прикордонних процедур і боротьбу з нелегальною міграцією. Інтеграція міграційних процесів у міжнародні партнерства сприяє співпраці з країнами походження та транзиту для управління потоками мігрантів і вирішення першопричин їх переміщення. Особливу увагу приділено створенню безпечних і законних шляхів міграції, включаючи програми залучення кваліфікованих працівників.

Сутність міграційних процесів у ЄС полягає в їх багатогранному характері, що охоплює різні категорії осіб, включаючи шукачів притулку, біженців, економічних мігрантів та студентів. Серед ключових проблем виділяється нерівномірний розподіл мігрантів між країнами першого в'їзду та іншими державами-членами, зростання нелегальної міграції та діяльність контрабандистів. Зовнішні чинники, такі як конфлікти, політична нестабільність й економічні труднощі, є основними стимуляторами міграції. Хоча міграція може позитивно впливати на економічний розвиток через внесок

у ринок праці, вона також створює соціальні проблеми та вимагає ефективної інтеграції.

Публічне адміністрування міграційними процесами в ЄС передбачає розроблення спільних політик, інтеграцію мігрантів у суспільство, використання сучасних технологій, забезпечення правової підтримки та міжвідомчої координації. Важливими аспектами є доступ мігрантів до житла, освіти, охорони здоров'я та інших базових послуг. Цифрові інструменти, такі як база даних Eurodac, дозволяють підвищити ефективність реєстрації та ідентифікації мігрантів. Забезпечення фінансової підтримки для місцевих органів влади та залучення міжнародних організацій сприяє досягненню узгодженості дій у сфері міграції.

Нормативне регулювання міграційних засад ЄС включає Пакт про міграцію та притулок 2024 року, що встановлює спільні правила управління міграцією. Тамперські висновки Європейської ради 1999 року заклали основу для партнерства між державами-членами, дотримання прав людини та справедливого управління міграційними потоками. Європейські директиви та регламенти встановлюють стандарти для прийому мігрантів, надання притулку та інтеграції. Угоди про реадмісію передбачають повернення осіб, які не мають права на перебування в ЄС. Женевська конвенція та інші міжнародні договори гарантують дотримання прав біженців і забезпечення захисту на міжнародному рівні.

1.3 Принципи міграційних процесів у Європейському Союзі та Україні

Міграційні процеси є невід'ємною складовою сучасного глобалізованого світу, де перетин державних кордонів людьми став звичним явищем. Європа завдяки своєму історичному, економічному та політичному значенню є унікальним прикладом регіону, де міграція має особливий характер і наслідки.

Дослідження європейських міграційних процесів дозволяє краще зрозуміти не лише переміщення населення, але й ключові чинники, що впливають на це, зокрема економічні, соціальні, культурні та політичні. Міграція в Європі не є новим явищем, оскільки упродовж століть європейські країни були як відправними, так і приймаючими територіями для мільйонів мігрантів. Це створює проблеми, що стосуються не лише контролювання нелегальної міграції, але й інтеграції мігрантів, захисту їхніх прав і забезпечення соціального захисту, а також боротьби з дискримінацією та ксенофобією. Історичні події, включно з війнами, колоніальною експансією, економічними кризами та соціально-політичними трансформаціями, значно вплинули на сучасні міграційні потоки. Так, після Другої світової війни Європа зіткнулася з великою хвилею внутрішньої та зовнішньої міграції, що стало важливим чинником відновлення континенту та формування основ сучасної міграційної політики [25].

На початку XXI століття міграційні процеси в Європі зазнали суттєвих змін. Глобалізація, розвиток інформаційних технологій та інтеграційні процеси в межах Європейського Союзу стали основними чинниками, що вплинули на характер і масштаби переміщення населення. ЄС, як провідний економічний і політичний союз світу, стикається з численними проблемами в управлінні міграцією. Нові проблеми, такі як військова агресія росії проти України, призвели до чергової хвилі міграції до країн ЄС. У відповідь Рада ЄС ухвалила значні зміни в системі міграції та притулку ЄС, оновивши десять законодавчих актів, які встановлюють нові правила для управління прибуттям мігрантів. Серед основних нововведень – створення єдиної процедури та чіткого розподілу обов'язків між країнами-членами. Відповідно до нових правил усі мігранти мають бути ідентифіковані після прибуття та зареєстровані в біометричній базі даних Eurodac упродовж семи днів. У таких країнах, як Греція, Італія, Мальта, Іспанія, Хорватія та Кіпр, мають функціонувати

спеціальні табори для мігрантів, які потребують притулку, де вони перебуватимуть до дванадцяти тижнів [4].

Подальші дії передбачають, що мігранти, яким відмовлено у притулку, будуть депортовані безпосередньо із зовнішніх кордонів ЄС. Важливою умовою стало введення принципу «обов'язкової солідарності» між країнами-членами. Держави, які не готові приймати мігрантів, зобов'язані надавати фінансову компенсацію або направляти обладнання й персонал до країн першого прийому. Проте ця система ще не має повноцінної законодавчої сили та потребує подальших перемовин між державами-членами ЄС у кожному окремому випадку. Країни ЄС, які відчувають перенавантаження міграційними потоками, можуть вимагати більшої підтримки від партнерів у межах блоку. «Кризову ситуацію» мають право спільно оголошувати всі 27 держав-членів ЄС, що дає можливість тимчасово відійти від загальних правил і посилити солідарність у разі надзвичайного навантаження на певні країни [55].

Отже, міграційні процеси в Європейському Союзі та Україні є складною, але важливою частиною глобалізованого світу, що потребує ефективного регулювання на основі міжнародних принципів і спільних стандартів. У ЄС міграційна політика базується на забезпеченні контролю за міграційними потоками, упровадженні єдиних процедур для ідентифікації мігрантів через біометричні бази даних, такі як Eurodac, а також на принципі обов'язкової солідарності між державами-членами. У разі надзвичайних проблем, як-от війна в Україні, ЄС адаптує свою міграційну систему через запровадження нових законодавчих норм, що регулюють розподіл мігрантів, створення спеціальних центрів прийому та прискорення процедур надання або відмови у притулку. Водночас Україна як держава, що перебуває в умовах війни, зіткнулася зі значним переміщенням населення як у межах країни, так і за її кордони. Українська міграційна політика зосереджена на захисті громадян і співпраці з міжнародними партнерами для забезпечення соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб та біженців. Основними завданнями є інтеграція

міжнародних стандартів у національну міграційну політику та адаптація до сучасних проблем.

Отже, принципи міграційних процесів в ЄС та Україні мають спільні риси, включаючи забезпечення прав мігрантів, контроль за нелегальною міграцією та посилення міжнародної співпраці, але відрізняються за масштабами, проблемами та механізмами реалізації, зокрема через воєнний стан в Україні та потребу оперативного реагування на гуманітарні кризи.

Із цього приводу С. Була зазначає, що головний принцип ЄС у своїй міграційній політиці – це створення всіх умов для іммігрантів, які прибули на цю територію легально. Вони отримують такі ж права й обов'язки, як і місцеві. Європейська міграційна система є змінною, і в цьому її перевага, що вона не законсервувалась в Маастрихті, а продовжила адекватно відповідати на сучасні проблеми [12].

Говорячи про принципи, ми не можемо обійтися без визначення самого цього поняття. Так, відповідно до словника української мови «принцип» трактується як основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку і т. ін.; основний закон якої-небудь точної науки; особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось; правило, покладене в основу діяльності якої-небудь організації, товариства і т. ін.; переконання, норма, правило, яким керується хто-небудь у житті, поведінці [82].

Деякі науковці відносять до загальних принципів і права – поширені на всю систему права основні положення та ідеї, що визначають її особливості й закономірності розвитку. Вони зараховують принципи соціальної справедливості, гуманізму, юридичної рівності громадян, єдності суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, законності у процесі створення і реалізації норм права, демократизму, поєднання переконання і примусу в праві та ін [40]. Різняться підходи до визначення поняття принципів серед науковців. Так, на думку А. Колодія, принципи – це такі відправні ідеї буття, які виражають

найважливіші закономірності, підвалини певного типу держави і права, є однопорядковими із сутністю права та утворюють його основні риси, відрізняються універсальністю, вищою імперативністю і загальнозначущістю, відповідають об'єктивній потребі побудови та зміцнення певного суспільного ладу. Принципи права спрямовують і надають синхронності всьому механізму правового регулювання суспільних відносин, більш досконало, ніж інші, розкривають місце права в суспільному житті та його розвитку. Саме принципи права є критерієм законності та правомірності дії громадян і посадових осіб, адміністративного апарату й органів юстиції та за відомих умов мають велике значення для зростання правосвідомості населення, його культури й освіти [42].

Підтримують цю позицію і науковці з міграційного права, які також поділяють принципи на основні (загальні), міжгалузеві та галузеві. Основні принципи становлять собою керівні відправні ідеї, що постають як вихідні для права загалом. Основні принципи – це немовби головні ідейні несучі конструкції всього будинку права. Міжгалузеві принципи – такі керівні ідеї, які визначають засади правового регулювання для низки галузей права. Галузеві принципи – вихідні засади, покладені в основу правового регулювання певних галузей права [54].

Науковці у сфері адміністративного права вважають, що принципи адміністративного права – це найбільш загальні та стабільні вимоги, об'єктивно зумовлені засади, на яких базується адміністративна діяльність суб'єктів публічної адміністрації з метою забезпечення права, свобод і законних інтересів приватних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави, та вважають, що їх характерними рисами є такі: формуються з метою забезпечення прав і свобод людини та громадянина й нормального функціонування громадянського суспільства та держави; визначають найбільш загальні й стабільні вимоги, що сприяють їх утвердженню та захисту суб'єктами публічної адміністрації, визначають

характер адміністративного права й напрямки його подальшого розвитку; установлюють керівні засади-настанови, що визначають найважливіші правила, за якими здійснюється та організується діяльність суб'єктів адміністративного права; принципи адміністративного права характеризуються прогресивністю, засвідчують ідеальні для умов сучасності основоположні засади поведінки суб'єктів адміністративного права, які є реально досяжними [3].

Отже, принципи міграційних процесів у Європейському Союзі та Україні ґрунтуються на загальних, міжгалузевих та галузевих засадах, що забезпечують ефективне публічне адміністрування міграції, захист прав людини та дотримання міжнародних зобов'язань. Основними засадами є законність, що передбачає регулювання міграційних процесів відповідно до національного та міжнародного законодавства, пріоритет прав і свобод людини, який забезпечує захист мігрантів, біженців та внутрішньо переміщених осіб, а також соціальна справедливість і гуманізм, що сприяє інтеграції мігрантів та недопущенню дискримінації. Принципи підконтрольності та прозорості визначають обов'язкову підзвітність державних органів, які здійснюють публічне адміністрування у сфері міграції. Солідарність і співпраця, особливо в ЄС, передбачають колективну відповідальність країн-членів за розподіл мігрантів, підтримку країн першого прийому та надання їм фінансової допомоги. Для України характерні засади оперативності та адаптивності, що зумовлені війною та потребою швидкого реагування на гуманітарні проблеми, а також інтеграції міжнародних стандартів, що сприяє гармонізації національної міграційної політики з європейськими підходами.

Говорячи про міграційну політику в Україні, її Стратегія заснована на таких принципах реалізації державної міграційної політики: верховенство права; захист прав людини та основних свобод; прозорість діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування; запобігання і боротьба з усіма формами та проявами расизму, ксенофобії та пов'язаної з ними

нетерпимості; неприпустимість будь-яких форм дискримінації; заохочення культурного розмаїття; сумісність міграційної політики з іншими сферами діяльності держави; координація та співробітництво на державному, регіональному та місцевому рівні; активне залучення громадських партнерів, наукових кіл, міжнародних організацій; наукова обґрунтованість рішень, які ухвалюються; гнучкість, що передбачає періодичне коригування тактичних завдань і заходів із метою досягнення стратегічних цілей [93].

Одним із фундаментальних аспектів міграційних процесів у Європі є високорозвинене адміністративно-правове регулювання. Європейські держави створили комплексну та багатозарову систему законодавства і політик, які ефективно координують і спрямовують публічне адміністрування міграційними потоками. Ці нормативно-правові акти охоплюють широкий спектр життєво важливих питань – від гуманного надання притулку та забезпечення статусу біженця до врегулювання питань працевлаштування, соціального захисту та інтеграції мігрантів у суспільство. Європейський досвід демонструє комплексний підхід до адміністративно-правового регулювання, зміцнює соціальну згуртованість, підтримує економічну стабільність і створює умови для повноцінної інтеграції мігрантів у соціокультурний простір країн-реципієнтів.

На міжнародному рівні Загальною декларацією прав людини закріплено основоположні принципи – зокрема принцип вільності (усі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і мають діяти у відношенні один до одного в дусі братерства); принцип рівності (людина має мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища. Також не має проводитися жодного розрізнення на основі політичного, правового або міжнародного статусу країни або території, до якої людина належить, незалежно від того, чи

є ця територія незалежною, підопічною, несамоврядною або як-небудь інакше обмеженою у своєму суверенітеті); принцип свободи (кожна людина має право на свободу пересування і проживання в межах кордонів кожної держави, і кожна людина має право покинути будь-яку країну, включаючи свою країну, а також повертатися до своєї країни, кожна людина має право шукати притулку від переслідувань в інших країнах і користуватися цим притулком); кожна людина має право на громадянство, ніхто не може бути безпідставно позбавлений громадянства; кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та потрібне соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдівства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини; кожна людина має обов'язки перед суспільством, в якому тільки й можливий вільний і повний розвиток її особи, та інші [37].

Принцип самовизначення народів закріплено Статутом ООН, де зазначено, що Організація Об'єднаних Націй з метою створення умов стабільності та благополуччя, необхідних для мирних і дружніх відносин між націями, заснованих на принципі самовизначення народів, сприяє державам у підвищенні рівня життя, повній зайнятості населення й умов економічного й соціального прогресу і розвитку, вирішенню міжнародних проблем у сфері економічної, соціальної, охорони здоров'я і подібних проблем; міжнародній співпраці у сфері культури й освіти та загальній пошані й дотриманню прав людини і основних свобод для всіх без винятку рас, мов і релігій [45].

Принцип пріоритету прав і свобод людини та громадянина – це найважливіший принцип будь-якої правової держави, яка проголошує пріоритет прав і свобод людини та громадянина, установлює межі дії норм адміністративного права. Держави беруть на себе зобов'язання додержуватися міжнародних історично досягнутих стандартів прав людини [109].

Основний принцип, який діє в ЄС, – принцип відповідальності держави перед людиною, – закріплено і на законодавчому рівні в Україні, а саме статтею 3 Конституції України, де зазначається, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їхні гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [44].

Іншим важливим принципом, який діє в межах ЄС і який також упроваджено в нашій державі, є принцип інституційної рівноваги, або ще його називають принцип стримувань і противаг. У нас це принцип поділу державної влади на законодавчу, виконавчу та судову. Головним завданням принципу інституційної рівноваги на рівні ЄС є відображення, хоча б і в обмеженому обсязі, демократичних принципів функціонування суспільств у країнах Західної Європи, згідно з якими народи мають право на активну участь у здійсненні публічної влади через своїх представників і, зокрема, в обраних прямо й безпосередньо представницьких органах [148].

У договорі про заснування ЄС частиною першою визначено загальні принципи. Це зокрема: заборона дискримінації на підставі державної належності; високий рівень зайнятості й соціального захисту; рівність жінок і чоловіків; стабільне та безінфляційне зростання, високий рівень захисту й поліпшення стану довкілля; підвищення рівня та якості життя; економічна й соціальна згуртованість і солідарність держав-членів; зближення законодавств держав-членів до рівня, що його потребує функціонування спільного ринку; сприяння координації політик зайнятості держав-членів із метою підвищити їхню ефективність через розроблення скоординованої стратегії зайнятості; боротьби проти дискримінації на підставі статі, раси, етнічного походження, релігії чи віри, психічних чи фізичних вад, віку чи сексуальної орієнтації; на вільне пересування та перебування на території держав-членів; бути обраним

на місцевих виборах у державі-члені перебування на таких самих умовах, як громадяни цієї держави; захист дипломатичних та консульських органів будь-якої держави-члена Союзу на таких самих умовах, як громадяни цієї держави; колегіальність, незалежність і неперервність функціонування тощо [31]. Усі вони поширюються на діяльність учасниць ЄС, й оскільки Україна обрала євроінтеграційний шлях, то ці принципи запроваджуються й до нашого законодавства.

Отже, засади принципів міграційних процесів у Європейському Союзі та Україні базуються на загально визнаних цінностях, що сприяють ефективному публічному адмініструванню міграційних потоків, забезпеченню прав людини та стабільності суспільства. Верховенство права передбачає регулювання міграційних процесів на основі міжнародних та національних правових норм і забезпечує законність рішень державних органів. Пріоритет прав і свобод людини полягає у визнанні їх найвищою цінністю та зобов'язанні держав захищати права мігрантів, біженців і внутрішньо переміщених осіб незалежно від їхнього статусу. Заборона дискримінації закріплює неприпустимість будь-яких проявів расизму, ксенофобії, гендерної чи іншої нерівності як у політиці ЄС, так і в міграційній стратегії України. Принцип свободи пересування гарантує право осіб на вільний рух територією держав, виїзд із країни та повернення до неї, а також право на притулок у разі переслідувань. Прозорість і підконтрольність забезпечують відкритість діяльності державних органів та їхню підзвітність у сфері міграційної політики. Солідарність і співпраця є ключовим принципом у ЄС, що передбачає колективну відповідальність за розподіл мігрантів, фінансову підтримку країн першого прийому та міжнародну координацію для України. Соціальна справедливість і гуманізм сприяють інтеграції мігрантів у суспільства-реципієнти, забезпечуючи їм соціальний захист, доступ до освіти та медичних послуг. Принцип інституційної рівноваги передбачає поділ влади для ефективного управління міграційними процесами на законодавчому, виконавчому та судовому рівнях.

Вивчення нових підходів і принципів міграційних процесів у європейському контексті є надзвичайно важливим завданням та потребує міждисциплінарного розгляду. Аналіз історичних, правових, соціально-економічних та культурних аспектів дозволяє отримати цілісну картину цього складного явища та розробити ефективні стратегії для управління ним.

Суттєве значення в регулюванні міграційних процесів відіграють міжнародні угоди та конвенції, які гарантують захист прав мігрантів і визначають ключові принципи їх інтеграції. Вагому роль у формуванні міграційних тенденцій в Європі також відіграють соціально-економічні чинники. Економічна нерівність між країнами та регіонами стимулює людей шукати кращі умови для життя та працевлаштування за межами своєї батьківщини. Водночас європейські держави стикаються з такими викликами, як старіння населення та нестача робочої сили, що підкреслює важливість міграції для підтримки їх економічного зростання та стабільності. Не менш важливим є культурний вимір міграції, який за певних умов може сприяти збагаченню культурного середовища європейських країн. Утім цей процес також супроводжується проблемами, пов'язаними з культурною адаптацією та налагодженням гармонійної взаємодії між різними етнічними й релігійними групами. Успішна інтеграція мігрантів у культурне середовище країн-реципієнтів потребує глибокого взаєморозуміння, толерантності та щирої поваги до різноманіття за презумпції поваги до культури народу (народів), які приймають мігрантів.

Для визначення основних принципів регулювання міграції в сучасних умовах слід здійснити всебічний аналіз історичних витоків і соціально-економічних передумов міграційних процесів. Це включає розгляд таких явищ, як колоніалізм, російсько-українська війна, сирійська війна, палестино-ізраїльська війна, організоване переміщення робочої сили, а також соціокультурні та економічні трансформації, які впливали на формування глобальних міграційних тенденцій. Ці чинники значною мірою визначають

характер сучасних міграційних процесів і вимагають глибокого теоретичного осмислення.

Колоніальна спадщина радянської імперії залишила після себе соціальні, економічні й політичні структури, які вплинули на міграційні потоки в багатьох регіонах світу. Війни спричиняють значне переміщення населення, що створює потребу розроблення ефективних адміністративних та правових механізмів, спрямованих на інтеграцію переміщених осіб. Економічна міграція, зумовлена глобалізацією та економічною взаємозалежністю, формує нові проблеми для регуляторної політики як на державному, так і на міжнародному рівні. Принцип свободи пересування, закріплений у міжнародних стандартах, залишається ключовим орієнтиром у формуванні сучасної міграційної політики. Його реалізація сприяє забезпеченню соціальної справедливості, поваги до прав людини та гармонізації відносин між державами. Комплексний підхід до регулювання міграційних потоків дозволяє враховувати багатовимірність цього явища, інтегруючи його економічний, соціальний та культурний аспекти.

О. Динько зазначає, що свобода пересування складає всі види переміщень населення в часі і просторі – сезонні, епізодичні, маятникові, та поділяв їх на сезонне пересування (переміщення переважно працездатного населення до місць тимчасової праці й проживання на термін звичайно в кілька місяців зі збереженням можливості повернення до місць постійного проживання); епізодичне пересування (ділові, культурно-побутові, рекреаційні та інші поїздки, які робляться не тільки нерегулярно як у часі, так і в просторі, і не обов'язково у тих самих напрямках. Епізодичне пересування може мати внутрішньодержавний або транскордонний характер і здійснюватися з метою торгівлі, відвідання родичів або знайомих, лікування, прочанства тощо. Головною ознакою такого виду пересування є нерегулярність подібних переміщень, здійснення яких залежить від політичних, культурних, комерційних, освітніх, сімейних, релігійних та інших соціальних чинників); маятникове пересування (масові за своїми розмірами щоденні, щотижневі або

місячні переміщення населення від місць постійного проживання до місця роботи та водночас і систематично – у зворотний бік. У процесі маятникового пересування здійснюється територіальне переміщення одного з головних ресурсів виробництва – робочої сили, яке має зворотний характер, одноденний цикл і не супроводжується зміною постійного місця проживання) [29, с. 92-93].

Також важливо врахувати, як культурні зміни та соціальні трансформації впливають на міграційні процеси. Виселення через інфраструктурні проекти, такі як будівництво доріг і гребель, також є важливим чинником, що потребує детального аналізу. Сучасні принципи адміністративно-правового регулювання міграції мають відображати ці складні макроструктурні зміни і враховувати їхній вплив на міграційні процеси, що повністю підтверджує те, що засади міграційних процесів у Європейському Союзі та Україні базуються на верховенстві права, пріоритеті прав і свобод людини, забороні дискримінації, свободі пересування, прозорості та підконтрольності державних органів. Солідарність і співпраця забезпечують ефективний розподіл міграційних потоків, а гнучкість та адаптивність політик дозволяють оперативно реагувати на такі проблеми. Соціальна справедливість і гуманізм сприяють інтеграції мігрантів у суспільство, забезпечуючи їм рівний доступ до соціальних послуг і підтримки.

Ураховуючи всі ці обставини, важливим для нашого дослідження є принцип обов'язкового міграційного обліку, який дозволить владі своєчасно корегувати ситуацію та вживати необхідних заходів, щоб не допускати порушень. Нами вже зазначалося, що в ЄС всі мігранти мають бути чітко ідентифіковані після прибуття й упродовж семи днів зареєстровані в розширеній біометричній базі даних Eurodac. Характерним є цей принцип і для України, що дозволить насамперед забезпечити національну безпеку України й захист національних інтересів України та дозволить здійснювати потрібний облік мігрантів.

У своїй роботі ми розглянемо й нові моделі принципів міграційних процесів, виходячи з теоретичних основ міграції в Європі, які не є характерними для України. У підручнику «A Theory of Migration: The Aspirations-Capabilities Framework» підкреслюється, що такі процеси, як колоніалізм, війни, вербування робочої сили, міграційна політика, відчуження землі, виселення через інфраструктурні проекти (наприклад, будівництво доріг і гребель) та культурні зміни, є прикладами складних макроструктурних змін. Ці зміни не можна звести до простих чинників або змінних, що впливають на міграцію. Так, велика частина масштабної міграції починається з активних зусиль держав і роботодавців, спрямованих на залучення іноземної робочої сили. Це підкреслює важливість концептуалізації ролі адміністративно-правового регулювання, бізнесу, вербувальників та інших міграційних посередників, а також організацій, таких як УВКБ ООН, МОМ або гуманітарні організації, в активному формуванні міграційних процесів. Зазначається, що потрібно створити нові моделі управління міграцією, замість того, щоб зводити ці процеси до простих витрат або обмежень у рамках «природних» міграційних процесів. Особливо актуально це в умовах повномасштабної війни, як, скажімо, війна російської федерації проти демократичних країн [113; 121].

Іншим цікавим, на нашу думку, є принцип так званої попперівської фальсифікації, який застосовується під час розгляду загальних теорій вивчення та підходів до визначення поняття та моделей міграції. Європейські науковці стверджують, що без урахування специфіки соціального світу небезпечно застосовувати принцип попперівської фальсифікації. Так, якщо емпіричний аналіз у певному контексті виявляє, що традиційні неокласичні змінні, такі як різниця в зарплатах, не мають суттєвого впливу на певний тип міграції, то це не є достатньою підставою для відкидання теорії загалом та може свідчити лише про те, що ця теорія має обмежену пояснювальну силу або взагалі не підходить для даного конкретного контексту. Оскільки теорії часто розробляються для пояснення специфічних форм міграції в конкретних

географічних і історичних контекстах, глибоке розуміння історії цих теорій є ключовим для адекватного оцінювання їхніх тверджень і застосовності в різних ситуаціях [121].

Як приклад: у найменш розвинених країнах Африки та Азії можливість легальної міграції до Європи, Північної Америки та інших економічно розвинених країн часто є привілеєм лише для елітних груп, які мають відповідні дипломи для отримання робочих чи навчальних віз і достатні фінансові ресурси для покриття витрат на міграцію. Якщо доступ до найзатребуваніших форм легальної міграції мають переважно заможні особи, тоді як інші залишаються або змушені вдаватися до експлуатаційних форм міграції, таких як нелегальна міграція, це може зберігати і навіть поглиблювати соціальну нерівність у країнах походження.

Як зазначає вчений Н. ван Гір (Nicholas Van Hear), міграція та її результати «залежні від ресурсів, які потенційні мігранти здатні зібрати, а здатність мобілізувати ці ресурси значною мірою визначається соціально-економічним становищем або класом» [161].

Отже, сутність принципу попперівської фальсифікації полягає в тому, що наукова теорія має бути спростовною або піддаватися перевірці через можливість її фальсифікації. Тобто теорія визнається науковою лише тоді, коли існує потенційна можливість виявити факти чи емпіричні дані, які можуть її спростувати. У контексті міграційних досліджень цей принцип застосовується обережно, оскільки соціальний світ має свою специфіку, а теорії часто розробляються для пояснення конкретних форм міграції в певних географічних та історичних умовах. Якщо традиційні неокласичні змінні, як-от різниця в зарплатах, не пояснюють певний тип міграції, це не обов'язково спростовує теорію загалом, а лише вказує на її обмежену застосовність у конкретному контексті.

Принципі нерівномірного доступу до можливостей легальної міграції є важливим і певною мірою пов'язаним принцип балансу персонального й

державного інтересів. Проголошуючи людиноцентризм і персоноцентризм, характерні для євроатлантичної цивілізації, не слід однозначно відсувати державу та її інтереси на другий план. Лише в балансі інтересів особистості й держави можлива продуктивна міграційна політика [108].

Незвичним для України є принцип недостатності індивідуальних мотивів – для пояснення структурних характеристик міграції, яка зумовлена певною характеристикою, що включає багато чинників, які впливають на міграційні процеси.

Отже, сутність принципу нерівномірного доступу до можливостей легальної міграції полягає в тому, що можливість реалізації права на легальну міграцію є нерівномірно розподіленою серед населення різних країн та соціальних груп. Цей принцип відображає дисбаланс у доступі до ресурсів, таких як фінансові можливості, освіта, кваліфікація чи наявність необхідних документів, які є обов'язковими для отримання дозволів на легальну міграцію чи працевлаштування за кордоном. Нерівномірність доступу посилює соціальну нерівність, оскільки представники заможних і елітних верств населення отримують привілеї у вигляді віз, робочих дозволів чи можливостей навчання, тоді як інші змушені вдаватися до нелегальних форм міграції. Натомість обмеження доступу до легальної міграції стає стимулом для тіньових процесів, які включають нелегальне перетинання кордонів, експлуатацію робочої сили та інші соціально-економічні ризики.

В Україні внаслідок значних трансформацій актуальним є принцип прогнозування міграційних процесів для покращення управлінських рішень і коригування політики. Прогнозування дозволяє визначити майбутню динаміку міграційних потоків та їх вплив на регіони, що допомагає у формуванні ефективної міграційної політики. Прогнозування обсягів внутрішньої міграції показує, що деякі регіони, такі як Київ і прилеглі області, можуть зіткнутися з підвищеним рівнем прибуття, тоді як інші, зокрема західні області, можуть спостерігати зменшення інтенсивності міграції [56].

Отже, принцип прогнозування є ключовим у контексті значних міграційних трансформацій в Україні, спричинених російсько-українською війною, оскільки дозволяє передбачати масштаби, динаміку та наслідки міграційних потоків для оптимізації управлінських рішень. Прогнозування сприяє ефективному коригуванню державної міграційної політики, забезпеченню адекватної підтримки внутрішньо переміщених осіб та балансуванню соціально-економічного навантаження на регіони. В умовах війни цей принцип набуває особливої актуальності, оскільки внутрішня міграція характеризується нерівномірним розподілом, що призводить до концентрації населення в певних регіонах, таких як Київ та прилеглі області, тоді як західні регіони демонструють тенденцію до стабілізації чи зменшення інтенсивності міграційного руху. Використання інструментів прогнозування дозволяє владі ефективно планувати ресурси, координувати гуманітарну допомогу та забезпечувати інтеграцію мігрантів у нові громади.

Деякі вчені, і ми з ними повністю погоджуємось, зазначають, що прогнозування своєю чергою має ґрунтуватися на таких принципах: альтернативності, системності прогнозування, безперервності та верифікації (перевіреності). Принцип альтернативності пов'язаний з можливістю розвитку життя і його окремих ланок у різних напрямках, при різних взаємозв'язках і структурних відносинах. Потреба побудови альтернатив, тобто визначення можливих шляхів розвитку цих відносин, виникає завжди при переході від імітації сформованих процесів і тенденцій до передбачення їхнього майбутнього. Основне завдання практичної реалізації принципу альтернативності полягає в тому, щоб відокремити здійснені варіанти розвитку від тих варіантів, які за даних умов не можуть бути реалізовані. Принцип системності прогнозування означає, що системний підхід допускає побудову прогнозу на підставі системи методів і моделей, що характеризується визначеною ієрархією і послідовністю. Принцип безперервності прогнозування полягає в тому, що до завдання суб'єкта, який розроблює прогноз, входить

безперервне коригування прогнозних розробок у міру надходження нової інформації. Скажімо, будь-який довгостроковий прогноз у первісному варіанті неминуче має великомасштабний характер. З часом якась тенденція виявляється більш виразно і виявляє себе з багатьох сторін. Принцип верифікації (перевіреності) спрямований на визначення вірогідності розробленого прогнозу. Верифікація може бути прямою, непрямою, консеквентною, дублювальною, інверсною [78]. Ці принципи пов'язують із політикою, але зазначимо, що політична міграція – це суттєва складова міграційного процесу, і тому міжнародний захист політичних емігрантів розпочинається зі впускання державою на свою територію особи, яка зазнає дискримінаційних утисків або переслідувань [41.]

Отже, узагальнені наукові положення щодо прогнозування у сфері міграційних процесів у Європейському Союзі та Україні полягають у потребі застосування комплексного підходу та систематичного аналізу для ефективного регулювання міграційних потоків. Принцип альтернативності передбачає розгляд різних сценаріїв розвитку міграційних процесів. Це дозволяє враховувати як зовнішні, так і внутрішні чинники впливу. На основі цього визначаються найбільш реалістичні шляхи регулювання та прогнозування міграції. Принцип системності означає використання комплексного підходу до прогнозування. У межах цього підходу застосовуються різні методи та моделі, що охоплюють взаємозв'язок економічних, соціальних та політичних чинників, які впливають на міграційні процеси. Принцип безперервності вимагає постійного оновлення та коригування прогнозів. Це стає особливо актуальним в умовах нестабільності або кризових ситуацій, зокрема війни в Україні. Принцип верифікації спрямований на перевірку точності й достовірності прогнозів. Це забезпечує їхню реалістичність та можливість застосування для формування ефективної державної політики.

Слід зазначити, що важливим є принцип толерантного ставлення до мігрантів. Як зазначає С. Кривчук-Новак, у цьому напрямку потрібна цілеспрямована довготривала робота. Провідну роль відіграватимуть у ній засоби масової інформації. Якщо вони роблять акцент на правопорушеннях із боку іммігрантів і мовчать про те, що в них брало участь місцеве населення, або на те, що серед місцевого населення рівень злочинності не нижчий, а може й вищий, то це пропаганда мігрантофобії. На жаль, саме такі матеріали є для нашої преси типовими; натомість позитивну інформацію щодо мігрантів зустріти нелегко [47; 70].

Із ним прямо пов'язаний принцип недискримінації. Дискримінаційні причини полягають в обмеженні або позбавленні прав певної категорії громадян за ознакою расової та національної належності, за ознакою статі, релігійними й політичними переконаннями. Серед дискримінацій найбільш рельєфне вираження мають расові дискримінації та релігійні утиски. Расові дискримінації спричиняють нелегальні міграції, що ґрунтуються на переслідуванні за ознаками раси, кольору шкіри, національного або етнічного походження, метою яких є знищення або применшення визнання чи використання на рівних прав людини й основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній або інших галузях суспільного життя [70].

Отже, принцип толерантності полягає у створенні сприятливого соціального середовища для мігрантів через подолання упереджень і стереотипів, що формуються в суспільстві. Важливу роль у цьому відіграють засоби масової інформації, які мають об'єктивно висвітлювати як позитивні, так і негативні явища, не припускаючи поширення мігрантофобії та упередженого ставлення до мігрантів. Недотримання цього принципу може призвести до соціальної напруженості та зростання конфліктів у країнах-реципієнтах. Принцип недискримінації є ключовим для забезпечення рівності прав і можливостей для всіх категорій населення незалежно від їх расової, етнічної, релігійної чи статевої приналежності. Дискримінаційні практики,

зокрема за ознаками раси чи релігії, створюють умови для зростання нелегальної міграції та порушення прав людини. Подолання дискримінації передбачає посилення правового захисту, забезпечення рівного доступу до соціальних, економічних і політичних прав та свобод. Таким чином дотримання принципів толерантності та недискримінації є основою ефективного регулювання міграційних процесів, забезпечення соціальної стабільності й захисту прав мігрантів.

Цікавим для нашого наукового аналізу є принцип *non-refoulement*, який зазначено у ст.31 Конвенції ООН про статус біженців. За ним держави – учасники угод – не накладатимуть стягнень за незаконний в'їзд або незаконне перебування на їхній території біженців, які, прибувши з території, де їхньому життю і свободі загрожувала небезпека, як зазначено у статті 1, в'їжджають або перебувають на території цих держав без дозволу, за умови, що такі біженці без зволікань самі з'являться до органів влади і наведуть переконливі пояснення щодо свого незаконного в'їзду або перебування. Договірні держави не обмежуватимуть свободу пересування таких біженців обмеженнями, окрім тих, що необхідні; такі обмеження застосовуватимуться лише доти, доки статус цих біженців у цій країні не буде врегульований або поки вони не отримають право на в'їзд до іншої країни. Договірні держави надаватимуть таким біженцям достатній термін і всі необхідні умови для отримання ними права на в'їзд до іншої країни [43]. Тобто відповідно до цього принципу держава не має повертати біженців на території, де вони можуть зазнати переслідування.

Також важливим для нашого дослідження є принцип адаптації до змін через корегування політики відповідно до змін у міграційних тенденціях. Як приклад: коли деокуповані території стають придатними для проживання, то громадяни повернуться до своєї домівки.

Отже, принципи поведінки з біженцями адміністративними органами країн Європейського Союзу та України ґрунтуються на міжнародних стандартах і національних підходах, що спрямовані на захист прав біженців та

забезпечення їхньої безпеки. Аналіз причин і наслідків міграції дозволяє визначити ключові чинники, що викликають переміщення населення, та оцінити їхній вплив на соціально-економічний розвиток регіонів, ринок праці й інфраструктуру. Адміністративно-правова політика забезпечує регулювання міграційних процесів через ухвалення оптимальних рішень відповідно до історичних, соціальних та економічних умов кожної країни. Мінімізація негативних наслідків зосереджується на подоланні загроз для життя, відновленні зруйнованої інфраструктури та створенні безпечних умов для перебування біженців, особливо під час воєнних дій. Принцип non-refoulement є основоположним і передбачає заборону на повернення осіб до територій, де їм загрожують переслідування або небезпека для життя. Прогнозування і планування сприяють ефективному управлінню міграційними потоками через передбачення їхньої динаміки та коригування політики на основі актуальних даних і обставин. Облік і моніторинг міграційних процесів здійснюються через ведення поточного обліку, переписів населення та створення реєстрів, що дозволяє аналізувати тенденції та забезпечувати належний контроль. Принцип адаптації до змін підкреслює важливість гнучкого реагування на нові проблеми, зокрема повернення громадян на деокуповані території, які стали придатними для життя. Країни ЄС та Україна застосовують механізми співпраці, солідарності та стратегічного планування для забезпечення гуманного поводження з біженцями, їхньої інтеграції в суспільства-реципієнти та створення умов для їхнього гідного перебування.

Висновки до розділу 1

1. З'ясовано, що публічне адміністрування міграційних процесів у країнах Європейського Союзу та Україні є багатограним явищем, що охоплює широкий спектр напрямків та інструментів публічного адміністрування. Воно включає нормативно-правове регулювання, яке встановлює правила в'їзду, виїзду,

перебування і працевлаштування мігрантів. Доведено, що одним із ключових завдань публічного адміністрування є моніторинг і контроль за дотриманням міграційного законодавства, а також забезпечення захисту прав мігрантів відповідно до міжнародних стандартів.

2. Актуалізовано, що важливим напрямком публічного адміністрування є розроблення і впровадження інтеграційних програм, які сприяють адаптації мігрантів до соціально-економічного життя суспільства. Це включає освітні та професійні програми, що допомагають мігрантам мінімізувати соціальну ізоляцію та сприяють їхній активній участі в економічному розвитку приймаючих країн. Зроблено висновок, що інтеграційні програми є обов'язковим елементом ефективного управління міграцією, особливо в контексті вимушеної міграції, як це спостерігається під час російсько-української війни.

3. Розкрито, що в умовах глобалізації та зростання інтенсивності міграційних потоків держава має забезпечувати збалансований підхід до міграційної політики. Це включає врахування інтересів держави у сфері національної безпеки та соціальної стабільності, а також захист прав та інтересів самих мігрантів. Актуалізовано, що в Україні цей баланс стає критично важливим в умовах російської агресії, оскільки значна частина населення стала внутрішньо переміщеними особами або вимушеними мігрантами за кордон.

4. Здійснено узагальнення, що у країнах Європейського Союзу публічне адміністрування міграційних процесів характеризується високим рівнем гармонізації стандартів, що забезпечується директивами та регламентами ЄС. Доведено, що такі акти, як Дублінські угоди, Шенгенський кодекс та Директива про повернення громадян третіх країн, створюють єдині правові підходи для управління міграційними потоками, боротьби з нелегальною міграцією та інтеграції мігрантів у суспільство. Зроблено висновок, що ці механізми є ефективною основою для координації між державами-членами ЄС у питаннях міграції.

5. З'ясовано, що для України пріоритетним є гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами задля підвищення ефективності публічного адміністрування міграційних процесів. Розкрито, що досвід Європейського Союзу свідчить про потребу розроблення інтеграційних програм, які включають освітні, професійні та соціальні механізми адаптації мігрантів. Доведено, що впровадження цих програм сприяє соціальній стабільності, мінімізації конфліктів та підвищенню економічного потенціалу держави.

6. Актуалізовано, що міграційна політика Європейського Союзу ґрунтується на принципах щирої солідарності, високої відповідальності, усебічного захисту прав людини, непорушної безпеки та міцного міжнародного партнерства. Солідарність між державами-членами має забезпечити рівномірний розподіл міграційного тягаря завдяки механізмам справедливої релокації та щедрої фінансової підтримки. Забезпечення гуманності в політиці передбачає суворе дотримання прав мігрантів, включно з правом на притулок і категоричне виключення будь-яких форм дискримінації. Контроль зовнішніх кордонів ЄС здійснюється через упровадження ефективних і прозорих прикордонних процедур, а також активної боротьби з небезпечною нелегальною міграцією. Інтеграція міграційних процесів у контексті міжнародних партнерств сприяє плідній співпраці з країнами походження та транзиту, спрямованій на ефективне управління потоками мігрантів і розв'язання глибинних причин їх переміщення. Особливий акцент зроблено на створенні безпечних і легальних шляхів міграції, зокрема через запровадження програм залучення висококваліфікованих фахівців.

7. Розкрито, що за своєю сутністю міграційні процеси в ЄС вирізняються своєю багатогранністю, адже охоплюють різноманітні категорії осіб, серед яких – шукачі притулку, біженці, економічні мігранти та студенти. Серед основних проблем виділяється нерівномірний розподіл мігрантів між державами першого в'їзду та іншими країнами-членами, стрімке зростання нелегальної міграції та загрозлива діяльність контрабандистів. Вплив зовнішніх чинників, як-от військові

конфлікти, політична нестабільність та економічні кризи, є головними каталізаторами міграційних процесів. Водночас, хоча міграція може позитивно впливати на економічний розвиток через збагачення ринку праці, вона також породжує соціальні проблеми, що потребують ефективних і комплексних інтеграційних заходів.

8. З'ясовано, що публічне адміністрування міграційних процесів у ЄС передбачає розроблення гармонізованих політик, органічну інтеграцію мігрантів у європейське суспільство, упровадження сучасних цифрових технологій, забезпечення всебічної правової підтримки та налагодження міжвідомчої координації. Особлива увага приділяється доступу мігрантів до гідного житла, якісної освіти, надійної охорони здоров'я та інших базових послуг. Використання інноваційних цифрових інструментів, таких як база даних Eurodac, підвищує ефективність реєстрації та ідентифікації мігрантів. Фінансова підтримка для місцевих органів влади та залучення міжнародних організацій сприяють досягненню повної узгодженості дій у сфері міграції.

9. Узагальнено, що нормативно-правова база міграційної політики ЄС охоплює такі важливі документи, як Пакт про міграцію та притулок 2024 року, що визначає спільні правила для управління міграційними потоками. Тамперські висновки Європейської ради 1999 року створили фундамент для багаторівневого партнерства між країнами-членами, дотримання прав людини та справедливого регулювання міграційних потоків. Європейські директиви та регламенти встановлюють чіткі стандарти прийому мігрантів, надання притулку та їх інтеграції. Угоди про реадмісію передбачають повернення осіб, які не мають права на перебування в ЄС, а Женевська конвенція та інші міжнародні договори забезпечують непорушне дотримання прав біженців та їх захист на глобальному рівні.

10. З'ясовано, що міграційні процеси в Європейському Союзі та Україні є багатогранним явищем, яке потребує ефективного регулювання на основі міжнародних стандартів, особливо в контексті надзвичайних ситуацій, таких як

війна в Україні. Розкрито, що основними засадами регулювання міграційних процесів є законність, пріоритет прав людини, соціальна справедливість, прозорість, підконтрольність державних органів, солідарність, а також гнучкість і адаптивність політик для швидкого реагування на проблеми.

11. Доведено, що для ефективного публічного адміністрування міграційних потоків потрібно дотримуватися принципів верховенства права, свободи пересування, недискримінації, а також забезпечувати інтеграцію мігрантів у суспільство через гуманізм і соціальну підтримку. Актуалізовано значення принципу попперівської фальсифікації для аналізу теорій міграції, підкреслено, що соціальний світ має свою специфіку, тому наукові підходи мають урахувати конкретні історичні та географічні контексти.

12. Зроблено висновок, що принцип нерівномірного доступу до легальної міграції спричиняє соціальну нерівність, оскільки привілеї мають переважно заможні верстви населення, тоді як інші змушені вдаватися до нелегальної міграції. З'ясовано, що принцип прогнозування дозволяє ефективно передбачати масштаби та наслідки міграційних потоків, що особливо важливо в умовах війни, для оптимізації управлінських рішень та надання гуманітарної підтримки.

13. Розкрито, що принципи толерантності та недискримінації є основою забезпечення рівного ставлення до мігрантів і боротьби з мігрантофобією, що потребує об'єктивного висвітлення питань міграції засобами масової інформації. Доведено, що принцип non-refoulement є основоположним у захисті біженців, оскільки забороняє повернення осіб до територій, де існує загроза їхньому життю чи свободі, і є важливим елементом міжнародного права. Зроблено висновок, що для ефективного управління міграційними процесами потрібно застосовувати облік і моніторинг міграції, прогнозування динаміки потоків та адаптацію політики до змін, забезпечуючи гуманітарну підтримку та соціальну інтеграцію мігрантів.

РОЗДІЛ 2

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС АДМІНІСТРАТИВНИХ ОРГАНІВ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ДЕРЖАВАХ-УЧАСНИЦЯХ ЄС ТА УКРАЇНІ

2.1 Адміністративно-правовий статус адміністративних органів Європейського Союзу, які забезпечують міграційні процеси

Європейська комісія є виконавчою владою Європейського Союзу та відіграє ключову роль у вирішенні нагальних проблем європейської спільноти. Вона допомагає формувати загальну стратегію ЄС, пропонує нові закони та політику, контролює їх виконання, забезпечує дотримання договорів ЄС, керує бюджетом і виконує повсякденні адміністративні завдання. Комісія представляє інтереси ЄС на міжнародній арені, веде переговори щодо міжнародних угод, забезпечує скоординований підхід між державами-членами та підтримує міжнародний розвиток і надання допомоги. Її діяльність охоплює забезпечення правильного застосування політик і законодавства ЄС у країнах-членах, а також виконання рішень, які сприяють стабільності, безпеці та економічному зростанню Спільноти. Особливу увагу Європейська комісія приділяє міграційним процесам, формуючи справедливі, ефективні та стійкі системи управління міграцією та надання притулку. Завдяки використанню фінансових механізмів, таких як Фонд надання притулку, міграції та інтеграції, Комісія забезпечує підтримку країн-членів у вирішенні міграційних проблем, захисті прав мігрантів, інтеграції законних мігрантів і боротьбі з контрабандою людей [180].

Мета Європейської комісії у сфері міграції полягає у створенні справедливих, ефективних і стійких систем управління міграцією та надання притулку в межах ЄС, забезпечуючи дотримання прав людини, підтримку держав-членів, а також оперативне реагування на міграційні проблеми.

Європейська комісія пропонує директиви, регламенти та рекомендації, спрямовані на уніфікацію підходів до управління міграцією в державах-членах ЄС. Вона забезпечує підтримку національних органів влади у країнах, які найбільше постраждали від міграції, через створення спеціалізованих груп і співпрацю з агентствами ЄС, міжнародними організаціями та іншими установами. Завданнями Комісії є управління прибуттям мігрантів, створення прийомних центрів, здійснення їх переїздів та передання на рівні ЄС, а також забезпечення швидкого та ефективного процесу надання притулку. Важливими напрямками роботи є покращення управління кордонами, захист неповнолітніх без супроводу та інших вразливих категорій, сприяння інтеграції законних мігрантів і створення легальних шляхів міграції через трудову мобільність.

Комісія також займається розвитком партнерства для боротьби з мережами контрабандистів і торгівлею людьми. Її повноваження включають розроблення та впровадження нормативно-правових актів, розподіл фінансових ресурсів для підтримки міграційної політики та співпрацю з країнами ЄС у забезпеченні безпеки кордонів і дотримання прав мігрантів. Для фінансування управління міграцією Європейська комісія використовує три ключові інструменти: Фонд надання притулку, міграції та інтеграції, що має бюджет у 9,88 мільярда євро на 2021-2027 роки і спрямований на посилення національного потенціалу та сприяння солідарності між державами ЄС; Інструмент управління кордонами та візової політики з бюджетом у 6,7 мільярда євро на 2021-2027 роки, який забезпечує ефективне інтегроване управління кордонами; Фонд внутрішньої безпеки, що має 1,93 мільярда євро на 2021-2027 роки і покращує безпеку в ЄС, сприяючи боротьбі з торгівлею людьми та контрабандою мігрантів [157].

Отже, Європейська комісія виконує ключову виконавчу роль у формуванні та реалізації політики Європейського Союзу щодо управління міграцією, забезпечуючи стабільність, безпеку та захист прав мігрантів. Її діяльність зосереджена на розробленні директив, регламентів та рекомендацій,

які сприяють уніфікації підходів до міграційних процесів серед держав-членів. Завдяки стратегічному управлінню та фінансуванню Комісія підтримує країни-члени, які стикаються з міграційними проблемами, через створення спеціалізованих груп, прийомних центрів та впровадження систем швидкого й ефективного розгляду заяв на притулок.

Особлива увага приділяється створенню легальних шляхів міграції, інтеграції законних мігрантів та підтримці їхньої трудової мобільності. Для цього Європейська комісія розвиває партнерства з державами походження та транзиту мігрантів, координує боротьбу з контрабандою людей і торгівлею людьми, а також запроваджує механізми фінансування для посилення потенціалу національних органів влади у країнах ЄС. Три основні фінансові інструменти Комісії включають Фонд надання притулку, міграції та інтеграції, Інструмент управління кордонами та візової політики, а також Фонд внутрішньої безпеки, які разом забезпечують фінансову підтримку у розмірі понад 18 мільярдів євро на період 2021-2027 років. Завдяки інтегрованому підходу до публічного адміністрування міграції Європейська комісія забезпечує не лише дотримання прав людини, а й підтримку стабільності в ЄС, сприяючи ефективному управлінню кордонами та формуванню справедливих і стійких систем надання притулку.

Європейське агентство прикордонної та берегової охорони, відоме як FRONTEX, створене для сприяння інтегрованому управлінню зовнішніми кордонами Європейського Союзу відповідно до Хартії ЄС про основні права. Агентство здійснює моніторинг і аналіз ситуації на зовнішніх кордонах ЄС, забезпечуючи оцінювання вразливості, щоб визначити спроможність держав-членів протистояти проблемам. FRONTEX організовує навчання для національних прикордонників, розробляє спільні стандарти навчання, а також сприяє впровадженню інновацій і досліджень у сфері управління кордонами. У складних ситуаціях на зовнішніх кордонах агентство надає технічну та оперативну допомогу, включаючи підтримку в боротьбі з організованою

транскордонною злочинністю та тероризмом у співпраці з Europol і Eurojust. Воно також підтримує пошуково-рятувальні операції на морі та організовує процес повернення осіб, які не мають законних підстав для перебування в ЄС. FRONTEX має повноваження проводити операції на зовнішніх кордонах ЄС, використовуючи ресурси держав-членів, забезпечуючи експертну підтримку та координацію між ними у сфері прикордонного управління [133].

Проте треба відзначити, що Frontex стикається з низкою проблем, які ускладнюють ефективне виконання його функцій у сфері прикордонного контролю та управління міграцією. Агентство не має автономної виконавчої влади й залежить від ресурсів держав-членів, що обмежує його вплив на зовнішні кордони ЄС. Значна частина відповідальності за контроль і нагляд за кордонами залишається за національними органами, які часто ухиляються від критики, перекладаючи провину на Frontex. Спільні операції, що координуються агентством, створюють юридичні колізії через одночасне застосування міжнародного права, законодавства про біженців і морського права. Практики, такі як повернення кораблів із мігрантами до місця відправлення, загрожують життю людей і порушують їхнє право на притулок. Діяльність Frontex також страждає від браку прозорості, що ускладнює моніторинг дотримання прав людини. Хоча агентство підзвітне відповідним органам ЄС, відсутність повного доступу до інформації викликає сумніви щодо підзвітності. Рішення про проведення операцій часто ухвалюються під впливом політичних міркувань держав-членів, що іноді знижує ефективність заходів і сприяє порушенню прав шукачів притулку. Агентство має потенціал для просування гуманітарних ініціатив, але його співпраця з міжнародними організаціями залишається недостатньо розвиненою. Відсутність єдиних стандартів у спільних операціях і співпраці з третіми країнами створює додаткові проблеми. Угоди про патрулювання часто оформлюються як неформальні меморандуми, що дозволяє уникати парламентського контролю та забезпечення повної прозорості. Ці проблеми вимагають комплексних змін у

політиці, спрямованих на посилення прозорості, дотримання прав людини й удосконалення міжнародного співробітництва [179].

Європейське агентство прикордонної та берегової охорони відповідає за підтримку країн-членів ЄС і асоційованих країн Шенгену в управлінні зовнішніми кордонами та боротьбі з транскордонною злочинністю. Його функції включають нагляд за кордонами, боротьбу з незаконним переміщенням осіб і товарів, обмін розвідувальними даними та організацію спільних операцій із національними органами влади. Однією з ключових функцій Frontex є координація діяльності прикордонного контролю на зовнішніх кордонах ЄС, включаючи навчання офіцерів, упровадження сучасних технологій та ініціювання спільних операцій з управління міграційними потоками. Frontex наділений широкими повноваженнями, серед яких – оперативна підтримка держав-членів у кризових ситуаціях на кордонах, оцінювання вразливості кордонів, моніторинг і аналітика ризиків, а також координація процесу повернення нелегальних мігрантів. Завдяки своєму постійному корпусу, який є першою правоохоронною службою ЄС у формі, агенція бере участь у широкомасштабних операціях із сотнями офіцерів на зовнішніх кордонах і за їх межами. Способи роботи агенції базуються на тісній співпраці з державами-членами, міжнародними організаціями та сусідніми країнами. Frontex розвиває спільні методи контролю, забезпечує стандартизацію процедур на кордонах і впроваджує інноваційні технології, що сприяють ефективному управлінню кордонами. Агентство також активно працює над забезпеченням безпеки Шенгенського простору, одночасно зберігаючи баланс між свободою пересування і внутрішньою безпекою. Frontex виконує свої завдання відповідно до правових основ, що постійно оновлюються, зокрема Регламенту (ЄС) 2019/1896, який значно розширив мандат агенції [190].

Правовий статус працівників постійного корпусу Frontex визначається нормативною базою Європейського Союзу, яка регулює їхні повноваження, обов'язки та права. Працівники мають відповідати високим професійним

стандартам, володіти знаннями законодавства ЄС, мати відповідну підготовку для виконання оперативних завдань і бути готовими працювати за кордоном. Після базової підготовки офіцери проходять додаткові спеціалізовані тренінги упродовж своєї кар'єри, що дозволяє їм отримувати нові компетенції та адаптуватися до потреб оперативних місій. Повноваження працівників включають виконавчі функції з прикордонного контролю, перевірки громадянства, реєстрації, зняття відбитків пальців, а також виявлення підроблених документів, контрабанди, викрадених автомобілів та інших незаконних дій. Вони мають право носити вогнепальну зброю та виконувати завдання, пов'язані з поверненням осіб, які нелегально перебувають у ЄС. Працівники зобов'язані дотримуватися етичних стандартів, уникати конфліктів інтересів і забезпечувати дотримання прав людини у своїй діяльності, яка регламентується суворими нормативами, що запобігають будь-яким порушенням або діям, які можуть зашкодити репутації агентства. До 2027 року постійний корпус має налічувати 10 000 осіб, з яких 3 000 складатимуть персонал Frontex, а 7 000 – офіцери, відряджені з держав-членів ЄС на довгостроковій або короткостроковій основі чи з резерву для кризових ситуацій. Постійний корпус є першою військовою службою ЄС, яка надає оперативну підтримку в забезпеченні прикордонного контролю, управлінні міграційними потоками та боротьбі з транскордонною злочинністю, водночас забезпечуючи інтеграцію служб, використання сучасних технологій і високу мобільність персоналу. Серед проблем діяльності корпусу – значні витрати на навчання та забезпечення, потреба ефективної координації з національними органами влади та важливість дотримання балансу між ефективністю виконання завдань і дотриманням прав людини в умовах складних міграційних проблем [185].

Критичний аналіз діяльності агентства Frontex здійснено організаціями громадянського суспільства, такими як Amnesty International, Human Rights Watch, а також окремими експертами, зокрема Л. Джаннетто. Вони звертають

увагу на ключові недоліки в роботі агентства, що мають серйозний вплив на права мігрантів. Frontex критикують за відсутність прозорості та підзвітності, адже моніторинг його діяльності ускладнений через нечітко визначені повноваження та слабкий демократичний контроль з боку Європейського парламенту. Неefективний захист прав мігрантів є ще одним серйозним зауваженням, оскільки політика контролю кордонів, яку координує агентство, часто призводить до порушень прав людини, зокрема до нелегальних депортацій і відмов у доступі до притулку, як це спостерігається під час операцій на грецько-турецькому кордоні. Участь у спільних операціях із державами-членами, такими як Греція, або третіми країнами, зокрема Лівією, підвищує ризики співучасті в порушеннях, адже ці дії часто суперечать принципу невидворення та наражають мігрантів на небезпеку. Незважаючи на створення таких інструментів, як Уповноважений з прав людини та Консультативний форум, моніторинг основних прав залишається недостатнім через брак інструментів для ефективного захисту прав відповідно до Європейської хартії основних прав. Frontex продовжує орієнтувати свою діяльність на посилення контролю, що зміщує увагу з гуманності до безпекового підходу, який підтримує жорсткі заходи недопущення мігрантів до території ЄС. Відсутність безпечних і легальних каналів для біженців є ще одним значним недоліком, адже їхня відсутність змушує людей ризикувати життям, щоб дістатися до Європи. Ці зауваження підкреслюють потребу в кардинальних змінах підходу агентства до захисту прав людини та посилення його підзвітності [141].

Правовий статус правління Frontex визначається регламентами ЄС, які встановлюють його повноваження, обов'язки та права. Правління відповідає за ефективний нагляд за діяльністю агентства, затвердження бюджету, контроль за його виконанням, забезпечення прозорості процедур ухвалення рішень, а також призначення виконавчого директора та його заступників. Воно координує діяльність Frontex відповідно до стратегічних і нормативних цілей

ЄС, сприяючи досягненню цілей у сфері прикордонного контролю та управління міграцією. До складу правління входять представники 27 держав-членів ЄС, 4 асоційованих членів Шенгенської зони та два представники Європейської комісії. Представники 25 держав-членів ЄС, Кіпру та Європейської комісії мають повне право голосу, тоді як представники асоційованих країн Шенгену (Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія) мають обмежене право голосу, а Ірландія бере участь без права голосу. Головою правління є О. Фріч, який керує засіданнями та забезпечує стратегічний нагляд за діяльністю агентства, використовуючи свій багаторічний досвід у сфері прикордонного контролю та міжнародної поліції. Його заступником є Н. Ксуереб, який підтримує голову в координації роботи правління та забезпеченні зв'язку між Frontex і національними органами, а також відповідає за координацію імміграційної політики та взаємодію з державами-членами. Засідання правління скликаються п'ять разів на рік, що дозволяє забезпечити ефективну роботу агентства та реалізацію його стратегічних завдань відповідно до цілей ЄС [152].

Проте в медіа здійснюється й критика Європейського агентства прикордонної та берегової охорони. Так, організація Human Rights Watch і журнал Der Spiegel (нім. «Дзеркало») критикують агентство Frontex за те, що воно прямо чи опосередковано сприяло порушенням прав людини через співпрацю з національними органами, такими як грецька берегова охорона, а також підтримку лівійської берегової охорони, яка систематично порушує права мігрантів. Основною причиною цих проблем є надмірна залежність агентства від держав-членів і третіх країн, які мають низькі стандарти дотримання прав людини. Frontex також не забезпечує належного доступу до інформації, що суттєво ускладнює моніторинг його діяльності, оскільки агентство часто відмовляє в розкритті даних, посиляючись на «громадську безпеку». Це зумовлено політичним тиском і внутрішньою політикою

секретності, про що вказує Human Rights Watch у своїх дослідженнях, а також у рекомендаціях EU Ombudsman.

Механізм подання скарг залишається слабким через залежність від виконавчого директора Frontex, що обмежує його незалежність, а причиною цього є відсутність чіткого розподілу повноважень і ресурсів для ефективного розгляду скарг, що підтверджується у звітах EU Ombudsman. Також Frontex не забезпечує належної кількості моніторингів із прав людини, що ускладнює своєчасне реагування на порушення, а це зумовлено бюрократичною інертністю і недофінансуванням відповідних програм. Агентство також демонструє непослідовність у застосуванні статті 46 Регламенту Frontex, що передбачає припинення операцій у випадках серйозних порушень прав людини, і скористалося цим правом лише одного разу через зовнішній тиск, що зумовлено надмірною залежністю від політичної волі держав-членів і небажанням створювати прецеденти. Попри те, що Frontex отримує дедалі більше ресурсів і повноважень, агентство не демонструє здатності забезпечувати дотримання прав людини через відсутність належної підготовки персоналу і внутрішньої відповідальності [139].

Європейське агентство прикордонної та берегової охорони надає підтримку країнам ЄС і Шенгенської зони в управлінні зовнішніми кордонами та боротьбі з транскордонною злочинністю. Завдяки постійному корпусу, який є першою правоохоронною службою ЄС у формі, агентство активно бере участь в операціях як на зовнішніх кордонах ЄС, так і за його межами. Frontex функціонує як експертний центр у сфері прикордонного контролю, забезпечуючи обмін інформацією та знаннями між державами-членами ЄС і сусідніми країнами, які стикаються з проблемами нелегальної міграції та транскордонної злочинності. Агентство відповідає на запити держав-членів про допомогу на зовнішніх кордонах, залучаючи висококваліфікованих офіцерів постійного корпусу, судна, літаки та обладнання для спостереження за кордоном. Операції Frontex базуються на ретельному аналізі ризиків і

адаптуються до унікальних обставин кожного регіону, де проводяться. Ці операції охоплюють морські, сухопутні та повітряні кордони Європи, включаючи міжнародні аеропорти. Географія діяльності агентства охоплює східні кордони ЄС, Західні Балкани, Грецію, Кіпр, Італію та Іспанію. Frontex також працює за межами ЄС у країнах, які підписали угоди про статус із Європейською Комісією, таких як Молдова, Сербія, Чорногорія та Албанія. Десятки працівників агентства працюють в аеропортах, забезпечуючи контроль і безпеку. Frontex виконує важливі завдання з прикордонного контролю, запобігання нелегальній міграції, боротьби з транскордонною злочинністю та проведення пошуково-рятувальних операцій, надаючи стратегічну підтримку державам-членам [177].

Frontex активно співпрацює з країнами, що не входять до ЄС, для вирішення спільних проблем у сфері міграції та безпеки кордонів, сприяючи зміцненню глобального управління кордонами та інтегрованого підходу до прикордонного контролю. Агентство надає пріоритет розвитку партнерства з країнами, що є сусідами ЄС, а також країнами походження та транзиту нелегальної міграції, базуючи свою діяльність на принципах довіри, обміну найкращими практиками та захисту фундаментальних прав. Співпраця з Україною є важливою частиною роботи Frontex за межами ЄС, спрямованою на зміцнення прикордонної безпеки, протидію транскордонній злочинності та управління міграційними потоками. Frontex підтримує Україну через обмін інформацією, розбудову потенціалу, спільні проєкти з управління кордонами та навчання персоналу. Особливу увагу приділено боротьбі з нелегальною міграцією, торгівлею людьми, контрабандою, а також впровадженню європейських стандартів у прикордонному контролі та управлінні. Співпраця також включає участь України в системах обміну інформацією, таких як Eurosur, що сприяє покращенню ситуаційної обізнаності та координації реагування на прикордонні загрози. Діяльність Frontex за межами ЄС, зокрема

в Україні, спрямована на забезпечення стабільності та безпеки європейських кордонів через інтеграцію зусиль країн-партнерів [116].

Оцінка діяльності Frontex вказує на важливість розвитку правових механізмів захисту основних прав мігрантів, що опиняються під дією політики повернення. Рішення Суду ЄС від 6 вересня 2023 року щодо можливості притягнення агентства до відповідальності через позови про відшкодування збитків стало важливим прецедентом для створення більш відповідальної адміністративної практики в межах діяльності Frontex. Це дозволяє забезпечити юридичний захист осіб, які постраждали від дій, пов'язаних із порушенням процедур притулку чи депортації. Frontex також активно співпрацює з державами-членами та міжнародними партнерами для розвитку ефективних стратегій управління міграцією, включаючи аналіз ризиків і посилення міжнародної взаємодії. Агентство сприяє розвитку інтегрованої системи управління кордонами, зосереджуючи зусилля на попередженні нелегальної міграції, боротьбі з контрабандою та захисті прав мігрантів, які повертаються. Проблеми, з якими стикається ЄС, вимагають адаптивних та інноваційних рішень, що базуються на прозорості, дотриманні верховенства права та забезпеченні ефективного механізму правового захисту. У цьому контексті діяльність Frontex демонструє прагнення до посилення відповідальності та правового регулювання міграційних процесів, що є важливим для забезпечення стабільності та гуманітарного підходу до управління кордонами в Європі [183].

Отже, Європейське агентство прикордонної та берегової охорони, відоме як Frontex, має на меті забезпечення ефективного управління зовнішніми кордонами Європейського Союзу, сприяння інтеграції стандартів безпеки кордонів між країнами-членами та захисту основних прав осіб, які перетинають кордони ЄС. Основні завдання Frontex включають моніторинг і аналіз ситуації на зовнішніх кордонах, оцінювання вразливості держав-членів, організацію навчання для національних прикордонників, координацію спільних операцій, боротьбу з транскордонною злочинністю, управління міграційними потоками,

підтримку пошуково-рятувальних операцій і процесу повернення нелегальних мігрантів.

Діяльність Frontex регламентується нормативно-правовими актами ЄС, зокрема Регламентом (ЄС) 2019/1896, який значно розширив мандат агентства. Цей регламент визначає основні функції, обов'язки та правовий статус агентства, включаючи положення про дотримання основних прав і демократичний контроль. Додатково діяльність агентства узгоджується з Європейською хартією основних прав, міжнародними нормами морського права та правом ЄС щодо надання притулку.

Frontex складається з постійного корпусу прикордонників, який до 2027 року має налічувати 10 000 осіб, серед яких 3 000 – персонал агентства, а решта – офіцери, відряджені з держав-членів ЄС. Корпус має виконувати завдання з управління кордонами, включаючи оперативну підтримку у кризових ситуаціях. Агентство також має організаційну структуру, що включає правління, до якого входять представники держав-членів і Європейської комісії, і виконавчий директор, який забезпечує виконання стратегічних завдань.

Працівники Frontex виконують обов'язки з прикордонного контролю, перевірки громадянства, реєстрації, зняття відбитків пальців, виявлення підроблених документів, контрабанди та інших порушень. Вони мають право носити вогнепальну зброю, затримувати осіб і проводити операції з повернення мігрантів. Водночас їхні повноваження обмежуються зобов'язанням дотримання прав людини, етичних стандартів і норм міжнародного права, що регламентує діяльність на кордонах.

Frontex забезпечує загалом ефективний моніторинг і координацію спільних операцій на зовнішніх кордонах, упроваджує інноваційні технології, стандартизує процедури прикордонного контролю та розвиває навчальні програми для прикордонників. Агентство активно співпрацює з міжнародними організаціями та сусідніми країнами, сприяючи покращенню ситуаційної

обізнаності та боротьбі з нелегальною міграцією й транскордонною злочинністю. Успішно здійснюються пошуково-рятувальні операції та програми повернення нелегальних мігрантів.

Frontex піддається критиці від організацій Amnesty International, Human Rights Watch і медіа, таких як Der Spiegel, за недостатню прозорість, обмежений демократичний контроль і співпрацю з державами та країнами, які порушують права людини. Агентство звинувачують у сприянні порушенням прав людини через підтримку національних органів, таких як грецька та лівійська берегові охорони, що діють із порушенням принципу невидворення. Причинами цих проблем є надмірна залежність від ресурсів держав-членів, відсутність незалежного механізму розгляду скарг і недостатнє фінансування моніторингу прав людини.

2.2 Адміністративно-правовий статус адміністративних органів міграційних процесів в Україні

Міграційні процеси є невід'ємною складовою сучасного суспільства, впливаючи на економічний, соціальний та політичний розвиток держави. В Україні, з огляду на географічне положення та динамічну суспільно-політичну ситуацію, питання регулювання міграції набувають особливого значення. Забезпечення ефективного управління міграційними процесами вимагає чіткої організації діяльності адміністративних органів, які є ключовими суб'єктами у цій сфері, оскільки адміністративно-правовий статус органів, що займаються міграційними процесами, визначає їх роль у регулюванні міграційних потоків, забезпеченні прав та свобод мігрантів, а також у запобіганні нелегальній міграції та боротьбі з її наслідками. Серед таких органів важливе місце посідає Державна міграційна служба України, яка здійснює свою діяльність відповідно до законодавства та у взаємодії з іншими державними інституціями. Особливості адміністративно-правового статусу цих органів включають їхні

повноваження, завдання, організаційну структуру та підзвітність. Їх статус є основою для реалізації політики держави у сфері міграції та інтеграції з міжнародними стандартами, особливо в контексті євроінтеграційних прагнень України. Вивчення цього статусу дозволяє оцінити ефективність існуючих правових механізмів, виявити проблеми у їхній діяльності та запропонувати шляхи їх вдосконалення.

Адміністративно-правовий статус органів, які займаються міграційними процесами, визначає їхню організаційну структуру, компетенцію, повноваження, підзвітність та відповідальність. Він базується на нормах міжнародного права, положеннях Конституції України, законах і підзаконних актах, які формують нормативно-правову базу міграційної політики. Вивчення цього статусу має велике значення для розуміння того, як саме функціонують ці органи, як вони взаємодіють між собою та як забезпечують права й інтереси мігрантів, громадян України та держави загалом.

Відповідно до Великої української енциклопедії суб'єкт – це індивід або організація, що є активним учасником діяльності, виявляє свідомість і здатність до пізнання [106]. При цьому варто зазначити, що відповідно до пункту 4 статті 1 Закону України «Про інформацію» суб'єкт владних повноважень – це державний орган, місцевий самоврядний орган або інший суб'єкт, який виконує владні управлінські функції відповідно до законодавства, включаючи реалізацію делегованих повноважень [89].

Є. Курінний, досліджуючи суб'єктів владних повноважень, класифікує їх відповідно до владних компетенцій на: а) державні структури та їх посадових осіб (Президент України; органи виконавчої, законодавчої, судової влади; Нацбанк України та інші державні органи); б) недержавні владні органи (органи місцевого самоврядування та їх посадові особи); в) громадські організації, що мають делеговані державою владні повноваження (об'єднання громадян, народні дружини, різноманітні спілки та ін.) [65, с. 23].

В. Копейчиков визначає суб'єктів права як індивідів (фізичних осіб) та організації й об'єднання. Серед індивідуальних суб'єктів він виокремлює такі групи: громадяни держави, іноземці (громадяни інших держав), біпатриди (особи, що мають громадянство двох або більше держав), апатриди (особи, що не мають громадянства жодної держави). Організації та об'єднання він класифікує на державні (державні органи, установи, підприємства та їх посадові особи) і громадські (організації, рухи, партії, органи громадської самодіяльності, підприємства, установи та їх посадові особи) [39].

В. Колпаков визначає суб'єктів адміністративного права як різноманітні інститути та особи, включаючи Президента України, органи державної виконавчої влади, державних службовців, що реалізують повноваження державних органів управління, громадян України, іноземців та осіб без громадянства, органи місцевого самоврядування, об'єднання громадян, а також суб'єктів підприємницької діяльності. Ці суб'єкти відіграють важливу роль у функціонуванні адміністративного права, забезпечуючи правопорядок, реалізацію державної політики та економічний розвиток.

В. Колпаков у своїх роботах надає розширене тлумачення суб'єктів адміністративного права, охоплюючи різноманітні інститути та особи. Серед них передусім виділяється Президент України, який є головою держави та забезпечує верховне керівництво виконавчою владою, втілюючи національні політичні та економічні стратегії. Також до суб'єктів адміністративного права належать органи державної виконавчої влади, які відіграють ключову роль у здійсненні державного управління, забезпечуючи реалізацію державної політики та виконання законодавчих актів. Державні службовці, що виконують управлінські функції в межах своїх повноважень, є важливими елементами адміністративного апарату, оскільки об'єктивують повноваження державних органів управління. Вони відповідальні за впровадження політик, контроль за їх виконанням та надання державних послуг громадянам.

Значну роль відіграють також громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які взаємодіють з органами державної влади та беруть участь у правових відносинах, незалежно від свого громадянського статусу. Органи місцевого самоврядування є також важливими суб'єктами адміністративного права, адже забезпечують управління на місцевому рівні, сприяючи децентралізації влади та розвитку місцевих громад. Ці органи створюють можливості для участі громадян в ухваленні рішень, що стосуються їхнього життя та добробуту. Об'єднання громадян, такі як громадські організації, політичні партії та рухи, відіграють важливу роль у суспільному житті, сприяючи активній участі громадян у формуванні та реалізації державної політики. Вони представляють інтереси різних груп населення, забезпечуючи плюралізм і демократичний процес у суспільстві. Суб'єкти підприємницької діяльності як фізичні, так і юридичні особи здійснюють економічну діяльність, забезпечуючи економічний розвиток та стабільність країни. Вони є важливими партнерами держави в реалізації економічної політики, створенні робочих місць та розвитку ринкової інфраструктури.

Таким чином, суб'єкти адміністративного права, визначені В. Колпаковим, охоплюють широкий спектр інституцій та осіб, які разом сприяють забезпеченню правопорядку, ефективному державному управлінню та сталому розвитку суспільства. Їх взаємодія є ключовою для забезпечення відповідності адміністративного права сучасним вимогам і проблемам.

У дослідженні Т. Дракохруст визначено систему суб'єктів формування державної міграційної політики України, яких розділено на дві групи – суб'єктів загального регулювання міграційними процесами та органи державного управління, що здійснюють безпосереднє регулювання міграційними процесами в Україні. До першої групи суб'єктів слід віднести Президента України, Верховну Раду України, Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, органи судової влади, органи місцевого самоврядування. Саме на них покладаються завдання та функції щодо регулювання, контролю та

нагляду за дотриманням прав і свобод іноземців та осіб без громадянства, іммігрантів, біженців, забезпечення належних умов їх перебування на території України. До другої групи належать органи виконавчої влади. На національному рівні ці функції покладені на державні органи та відомства – Державну міграційну службу, Державну прикордонну службу України, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство закордонних справ, Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, Міністерство соціальної політики, Службу безпеки України, Раду національної безпеки та оборони України та Державну митну службу України [32].

Підтримуємо науковця в тому, що управління міграційними процесами в Україні здійснюється через діяльність адміністративних органів, які відповідають за реалізацію державної політики у цій сфері. Серед них особливу роль відіграє Державна міграційна служба України, яка здійснює комплекс заходів, спрямованих на регулювання потоків легальної міграції, надання притулку, інтеграцію біженців і запобігання нелегальній міграції. Її діяльність тісно пов'язана з іншими органами виконавчої влади, такими як Державна прикордонна служба, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство закордонних справ, а також із міжнародними організаціями, включаючи Управління Верховного комісара ООН у справах біженців та Міжнародну організацію з міграції.

Міністерство внутрішніх справ України відіграє практично головну роль у регулюванні міграційних процесів та забезпеченні національної безпеки в контексті управління міграцією. Як головний орган у системі виконавчої влади, що відповідає за захист правопорядку, МВС здійснює контроль за дотриманням міграційного законодавства та координацію діяльності інших органів, залучених до управління міграційними процесами, таких як Державна міграційна служба та Державна прикордонна служба. У межах своїх повноважень МВС розробляє та впроваджує політики, спрямовані на ефективне управління міграційними потоками, запобігання нелегальній

міграції, торгівлі людьми та іншим правопорушенням, пов'язаним із міграційними процесами. Міністерство також проводить аналіз міграційної ситуації в країні, розробляє довгострокові прогнози та надає пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правової бази. Активно співпрацюючи з міжнародними організаціями, МВС забезпечує виконання міжнародних зобов'язань України у сфері міграції та бере участь у реалізації програм технічної допомоги та обміну досвідом [86].

Не меншу роль відіграє Міністерство закордонних справ України (МЗС) у регулюванні міграційних процесів, забезпечуючи комплексне виконання завдань з управління міжнародною міграцією та реалізації зовнішньої політики держави в цій сфері. Однією з головних функцій МЗС є забезпечення захисту прав та інтересів громадян України за кордоном. У цьому контексті Міністерство займається виданням віз, оформленням документів, що засвідчують особу, надає консульську допомогу у випадках затримання чи депортації, а також організовує повернення громадян України, які опинилися в складних ситуаціях за кордоном. МЗС активно співпрацює з міжнародними організаціями, зокрема з Організацією Об'єднаних Націй (ООН), Міжнародною організацією з міграції (МОМ), Європейським Союзом (ЄС) та іншими структурами, що займаються питаннями міграції та захисту прав людини. Міністерство бере участь у розробленні та впровадженні міжнародних програм, спрямованих на боротьбу з нелегальною міграцією, торгівлею людьми, а також на забезпечення прав біженців та шукачів притулку [99].

У межах своїх повноважень МЗС забезпечує виконання міжнародних зобов'язань України у сфері міграції, розробляє та реалізує міжнародні угоди, що регулюють порядок пересування осіб через державні кордони, а також займається питаннями реадмісії, депортації та екстрадиції. Також Міністерство координує діяльність посольств і консульств України за кордоном, що відповідають за надання консульських послуг і захист прав громадян України в інших країнах. Суттєвим аспектом діяльності МЗС є розроблення й

упровадження стратегій та політик, спрямованих на залучення висококваліфікованих фахівців і трудових мігрантів, сприяння професійній інтеграції іноземців в Україні та забезпечення умов для повернення українських громадян з-за кордону. Міністерство також працює над розвитком міждержавних і регіональних ініціатив, спрямованих на регулювання міграційних потоків, запобігання конфліктам і забезпечення стабільності в регіоні [105].

Отже, особливості адміністративно-правового статусу МВС України у сфері забезпечення міграційних процесів розкриваються через низку ключових завдань і функцій. Міністерство внутрішніх справ (МВС) є головним органом виконавчої влади, що відповідає за регулювання міграційних процесів в Україні та забезпечення національної безпеки у цьому контексті. МВС здійснює контроль за дотриманням міграційного законодавства, координуючи роботу таких структур, як Державна міграційна служба України та Державна прикордонна служба України. Міністерство також розробляє та впроваджує політики, спрямовані на управління міграційними потоками, запобігання нелегальній міграції та боротьбу з пов'язаними правопорушеннями, зокрема торгівлею людьми. Однією з важливих функцій МВС є аналіз і прогнозування поточної міграційної ситуації в країні, розроблення прогнозів та рекомендацій для вдосконалення нормативно-правової бази у сфері міграції. Міністерство виконує міжнародні зобов'язання, активно співпрацюючи з міжнародними організаціями, такими як ООН, МОМ та ЄС, та інтегруючи міжнародні стандарти в національне законодавство. Боротьба з нелегальною міграцією є важливим напрямком роботи МВС, що включає заходи з виявлення, запобігання нелегальній міграції та протидію злочинам, пов'язаним із нею. Міністерство забезпечує правопорядок, захищаючи права і свободи мігрантів, біженців та інших осіб, які перебувають на території України. МВС бере участь у реалізації міжнародних програм технічної допомоги та обміну досвідом, залучаючи фінансову підтримку для підвищення ефективності управління

міграційними процесами. Значну увагу приділено розвитку інфраструктури управління міграцією, що передбачає впровадження інноваційних рішень та вдосконалення систем управління за допомогою сучасних технологій і міжнародного партнерства. Зрештою МВС працює над забезпеченням національної безпеки, контролюючи міграційні потоки та нейтралізуючи потенційні загрози, що виникають через нелегальну міграцію або інші порушення міграційного законодавства.

Державна міграційна служба є основним суб'єктом щодо міграційних процесів в Україні. Існують різні думки щодо її статусу. Так, А. Омельченко у своєму дослідженні зазначив, що за своїм правовим статусом Державна міграційна служба України є юридичною особою публічного права, центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів [71]. Натомість В. Репело вказує, що Державна міграційна служба України є центральним органом виконавчої влади, який діє в системі Міністерства внутрішніх справ, а її функції стосуються реалізації державної політики у сферах міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців. Відповідно до поставлених завдань і сфер відання Положення про Державну міграційну службу та інші акти містять норми щодо повноважень, тобто прав та обов'язків цієї державної інституції. Недоліком є відсутність окремого пункту в Положенні щодо структури Державної міграційної служби України [95].

Вона є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції,

громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів. Має широке коло завдань, таких як реалізація державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), зокрема протидія нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів; внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів. Державна міграційна служба виконує низку важливих функцій відповідно до покладених на неї завдань. Вона узагальнює практику застосування законодавства у сферах своєї компетенції та розробляє пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правових актів, які подаються Міністру внутрішніх справ. ДМС проводить аналіз міграційної ситуації в країні, вивчає проблеми біженців та інших категорій мігрантів, а також розробляє поточні та довгострокові прогнози. У межах своєї компетенції ДМС розглядає питання ухвалення до громадянства України і припинення громадянства, подаючи відповідні документи на розгляд Комісії при Президентові України [26].

Також ДМС забезпечує виконання рішень Президента України з питань громадянства та ухвалює рішення про встановлення належності до громадянства України, оформлення його набуття та скасування. Організація готує подання щодо встановлення квоти на імміграцію та організовує роботу з видання дозволів на імміграцію. ДМС також бере участь у вирішенні питань трудової міграції та забезпечує оформлення посвідок на постійне і тимчасове проживання для іноземців та осіб без громадянства. У випадках, передбачених законодавством, служба ухвалює рішення про продовження строку перебування таких осіб на території України або про їх добровільне чи примусове повернення до країни походження чи третьої країни. Також ДМС забезпечує оформлення, обмін і видання громадянам України документів, що

посвідчують особу й підтверджують громадянство, а також виконує функції замовника з виготовлення бланків документів та забезпечення функціонування Єдиного державного демографічного реєстру. Служба також ідентифікує осіб, які звертаються із заявами про визнання біженцем або потребують додаткового захисту, та іноземців, що підлягають видворенню або реадмісії. До обов'язків ДМС входить також розроблення зразків заяв про визнання біженцем або особою, що потребує додаткового захисту, і довідок про звернення за захистом. ДМС ухвалює рішення щодо надання статусу біженця, додаткового захисту або про позбавлення цього статусу. У передбачених законодавством випадках служба розглядає скарги на такі рішення та, в разі потреби, скасовує їх, якщо вони були ухвалені з порушенням законодавства [85].

Отже, Державна міграційна служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який відповідає за реалізацію державної політики у сферах міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб та захисту прав біженців. Основними завданнями ДМС є протидія нелегальній міграції, розроблення пропозицій щодо міграційної політики, аналіз міграційної ситуації та підготовка прогнозів, а також розгляд питань щодо громадянства та видання дозволів на імміграцію. Серед ключових функцій служби слід виділити оформлення документів, ідентифікацію осіб, які потребують додаткового захисту, та ухвалення рішень про їх повернення або видворення з країни. ДМС активно співпрацює з Президентом України, іншими державними органами та міжнародними організаціями, що дозволяє ефективно координувати міграційні процеси. Водночас проблемами залишається відсутність чітко визначеної структури служби та недостатня конкретизація її повноважень і завдань, що створює певні труднощі у виконанні покладених функцій. Загалом ДМС відіграє стратегічно важливу роль у забезпеченні безпеки країни та регулюванні міграційних процесів, однак потребує вдосконалення

організаційної структури, нормативно-правової бази та уточнення функціональних обов'язків для підвищення ефективності діяльності.

Державна прикордонна служба України (ДПСУ) є ключовим суб'єктом у системі національної безпеки в забезпеченні міграційної політики, відповідальним за захист та охорону державного кордону. Як спеціалізований правоохоронний орган, ДПСУ виконує комплекс заходів щодо охорони кордону, включаючи патрулювання, контроль за перетином кордону та запобігання незаконній міграції. Співпрацюючи з іншими правоохоронними структурами, такими як МВС та СБУ, ДПСУ забезпечує правопорядок та боротьбу з організованою злочинністю. Важливою складовою діяльності служби є міжнародна співпраця з прикордонними службами сусідніх держав та участь у міжнародних програмах безпеки. ДПСУ також проводить аналіз загроз та ризиків, розробляє заходи щодо їх нейтралізації та контролює дотримання законодавства при перетині кордону громадянами України, іноземцями та особами без громадянства. Служба виконує функції замовника з виготовлення документів, що посвідчують особу, та забезпечує функціонування Єдиного державного демографічного реєстру. Також ДПСУ проводить інформаційну діяльність, спрямовану на інформування громадськості про правила перетину кордону та правові наслідки їх порушення, а також проводить навчання та тренінги для свого особового складу [27].

Відповідно до статті 19 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» обов'язки Державної прикордонної служби України охоплюють широкий спектр завдань, спрямованих на забезпечення охорони державного кордону, підтримання національної безпеки та дотримання правового режиму на прикордонних територіях. Одним із ключових завдань є запобігання будь-яким спробам незаконного перетину або зміни проходження лінії державного кордону України, а також припинення провокацій на кордоні. У разі виникнення збройних конфліктів чи міжнародної агресії прикордонна служба взаємодіє зі Збройними Силами України та іншими військовими

формуваннями, беручи безпосередню участь у бойових діях для нейтралізації загроз та відновлення територіальної цілісності. Державна прикордонна служба активно залучається до заходів національної безпеки й оборони, протимінної діяльності, територіальної оборони та додержання правового режиму воєнного чи надзвичайного стану. Одним з основних завдань є організація прикордонного контролю – перевірка документів осіб, транспортних засобів та вантажів, а також реєстрація іноземців і осіб без громадянства [28].

У процесі застосовуються біометричні технології для фіксації даних, що сприяє забезпеченню безпеки та протидії нелегальній міграції. Також прикордонники мають повноваження запобігати перетину кордону особами, яким заборонено в'їзд в Україну або тимчасово обмежено право виїзду, проводити розшук осіб, які ухиляються від правосуддя, та виконувати доручення правоохоронних органів. У межах своєї компетенції служба здійснює оперативно-розшукову, розвідувальну, інформаційно-аналітичну діяльність, а також контроль за дотриманням прикордонного режиму та правил перебування іноземців на території України. Особливу увагу приділено співпраці з міжнародними організаціями, укладанню міжнародних договорів із прикордонних питань і запобіганню транскордонній злочинності. Служба бере участь у заходах із боротьби з тероризмом, контролю за збереженням природних ресурсів, культурної спадщини, охорони довкілля та забезпечення правопорядку у прикордонних зонах. У випадках затримання осіб прикордонники забезпечують їх права на правову допомогу та інформування про затримання відповідних органів. Державна прикордонна служба також виконує функції з примусового видворення іноземців, які незаконно перебувають на території України, забезпечує безпеку дипломатичних установ, здійснює контроль за порядком плавання в територіальних водах України та зберігає документи демаркації кордонів [84].

Отже, Державна прикордонна служба України є спеціалізованим правоохоронним органом у системі національної безпеки, що виконує завдання

з охорони державного кордону, патрулювання, контролю перетину та запобігання незаконній міграції. Її діяльність регулюється Законом України «Про Державну прикордонну службу України» та іншими нормативно-правовими актами, що визначають ключові функції та обов'язки служби. Основними завданнями ДПСУ є протидія транскордонній злочинності, незаконному переміщенню товарів і осіб, а також взаємодія з іншими правоохоронними органами, зокрема МВС та СБУ, та міжнародними прикордонними службами. У випадку збройної агресії ДПСУ бере участь у бойових діях спільно зі Збройними Силами України для забезпечення територіальної цілісності країни. До функцій служби належить перевірка документів громадян, реєстрація іноземців та осіб без громадянства, застосування біометричних технологій для підвищення рівня безпеки та протидії нелегальній міграції, а також контроль територіальних вод і забезпечення безпеки морського плавання. Правоохоронна діяльність ДПСУ включає затримання осіб, які порушують прикордонний режим або ухиляються від правосуддя, примусове видворення іноземців, що незаконно перебувають на території України, та гарантування прав осіб на правову допомогу в разі їх затримання. Служба активно співпрацює з міжнародними організаціями, укладає договори у сфері прикордонного контролю та бере участь у заходах боротьби з тероризмом, охорони культурної спадщини та природних ресурсів.

Міжнародні організації, які діють в Україні за законодавством України займають певну роль у вітчизняному регулюванні, моніторингу та підтримці міграційних процесів в Україні, сприяючи адаптації національної міграційної політики до міжнародних стандартів та забезпечуючи інтеграцію України у глобальну міграційну систему. Ці організації виконують низку ключових завдань, включаючи гуманітарну допомогу, технічну підтримку, правовий супровід, дослідницьку діяльність і сприяння соціальній інтеграції мігрантів.

Одним із провідних учасників є Міжнародна організація з міграції (МОМ), яка діє в Україні від 1996 року. Основні напрямки діяльності МОМ

включають сприяння добровільному поверненню мігрантів, реінтеграцію внутрішньо переміщених осіб (ВПО), боротьбу з торгівлею людьми, підтримку інтеграції мігрантів у приймаючі громади та розроблення політик для покращення управління міграцією. МОМ активно співпрацює з урядом України, допомагаючи у створенні сучасної нормативно-правової бази для управління міграційними процесами та впровадженні інноваційних рішень у сфері міграційного контролю. Не менш важливу роль відіграє Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), яке забезпечує захист прав біженців, шукачів притулку та осіб, що потребують додаткового або тимчасового захисту. УВКБ ООН надає допомогу в розробленні програм адаптації та інтеграції таких осіб, сприяє їхньому доступу до житла, медицини, освіти та зайнятості. Організація також займається правовою підтримкою, допомагає в розробленні політики щодо забезпечення прав біженців та проводить навчальні програми для українських посадовців і правоохоронних органів. Серед міжнародних структур, які беруть участь у міграційних процесах в Україні, важливе місце займає Міжнародний комітет Червоного Хреста (МКЧХ) [79].

МКЧХ займається наданням гуманітарної допомоги ВПО та постраждалим від конфліктів, забезпечує доступ до базових життєвих потреб, таких як вода, їжа, медична допомога, а також займається відновленням зв'язків між членами родин, які були розлучені через міграцію чи військові дії. Європейський Союз є стратегічним партнером України у сфері міграції, надаючи фінансову, технічну та консультативну допомогу через спеціалізовані програми, такі як Європейський інструмент сусідства та Програма підтримки управління кордонами в Україні (EUBAM). ЄС сприяє реформуванню міграційної політики України, адаптації до європейських стандартів у сфері управління кордонами, впровадженню програм з інтеграції мігрантів та боротьби з нелегальною міграцією [62].

Також слід відзначити діяльність Міжнародної організації праці (МОП), яка займається питаннями захисту трудових мігрантів. МОП працює над створенням умов для легальної праці мігрантів, забезпеченням їхніх прав та протидією експлуатації. Особливу увагу організація приділяє розробленню політик у сфері зайнятості, покращенню умов праці та забезпеченню соціального захисту для трудових мігрантів [60].

У рамках протидії торгівлі людьми вагому роль відіграють міжнародні та регіональні проекти, які реалізуються за участі таких структур, як Бюро ОБСЄ з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ). ОБСЄ сприяє впровадженню ефективних механізмів ідентифікації жертв торгівлі людьми, надає технічну підтримку українським правоохоронним органам та проводить інформаційні кампанії для підвищення обізнаності населення [13]. Окрім цих організацій, в Україні активно працюють низка неурядових організацій, таких як Save the Children, Amnesty International, Human Rights Watch, які надають правову допомогу, займаються моніторингом прав мігрантів, біженців і ВПО, а також сприяють залученню міжнародної спільноти до розв'язання проблем міграції в Україні [79].

Отже, міжнародні організації, які діють в Україні та забезпечують міграційні процеси, мають адміністративно-правовий статус, що ґрунтується на міжнародній правовій основі та національному законодавстві України, визначений угодами, договорами та статутними документами, ратифікованими Україною. Вони активно взаємодіють із державними структурами, надаючи технічну, консультативну та фінансову підтримку для вдосконалення національного законодавства й міграційної політики. Їхній гуманітарний та соціальний мандат спрямований на допомогу внутрішньо переміщеним особам, біженцям і шукачам притулку через надання житла, медичних послуг, продуктів харчування та сприяння соціальній інтеграції. Організації здійснюють правовий супровід, моніторинг дотримання прав людини та надають рекомендації для захисту вразливих категорій населення. Значну увагу

приділяють адаптації національної міграційної політики до міжнародних стандартів і забезпечують інтеграцію України у глобальну міграційну систему. Через реалізацію різних програм та проєктів, як-от EUBAM, сприяють реформуванню управління кордонами, протидії торгівлі людьми та інтеграції мігрантів у суспільство. Залучаючи міжнародну спільноту та активізуючи діалог між державами, урядами й громадськими організаціями, такі структури, як ОБСЄ, відіграють ключову роль у вирішенні проблем міграції. Важливим аспектом їхньої роботи є надання технічної підтримки в розробленні законодавства, навчанні персоналу та впровадженні сучасних рішень для ефективного управління міграційними процесами. МОП зосереджена на захисті трудових прав мігрантів, забезпечуючи умови для легальної праці, соціального захисту та протидії експлуатації. Дослідницька діяльність міжнародних організацій включає аналіз ситуації, публікацію звітів і рекомендацій, що сприяють вдосконаленню державних політик та програм у сфері міграції в Україні.

Варто зазначити, що Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) є однією з ключових міжнародних організацій, яка здійснює діяльність у сфері міграційних процесів в Україні. Його місія полягає у захисті прав і забезпеченні допомоги біженцям, шукачам притулку, особам, які потребують додаткового або тимчасового захисту, а також у сприянні довготривалим рішенням для мігрантів. УВКБ ООН діє в Україні від 1994 року, надаючи підтримку державним установам, громадянському суспільству та мігрантам, які опинилися у складних життєвих обставинах [38].

Одним із ключових напрямків діяльності УВКБ ООН є надання гуманітарної допомоги біженцям і внутрішньо переміщеним особам (ВПО). Організація забезпечує доступ до базових життєвих потреб, включаючи житло, їжу, воду, медичну допомогу та засоби гігієни. Особливу увагу приділяють вразливим категоріям населення – жінкам, дітям, людям похилого віку, особам з інвалідністю та жертвам конфліктів. УВКБ ООН сприяє наданню тимчасового

притулку для осіб, які втратили свої домівки внаслідок конфліктів або переслідувань. У співпраці з українськими державними органами та міжнародними партнерами організація забезпечує створення умов для тимчасового розміщення мігрантів, підтримуючи їх під час адаптації до нових обставин. УВКБ ООН активно працює над забезпеченням дотримання прав біженців та шукачів притулку. Організація сприяє вдосконаленню національного законодавства України у сфері міграції, інтегруючи міжнародні стандарти захисту прав людини. Особливий акцент робиться на правовому статусі біженців, доступі до судової системи, отриманні соціальних послуг та захисті від дискримінації. У рамках адвокаційної діяльності УВКБ ООН співпрацює з урядовими структурами, громадськими організаціями та іншими міжнародними інституціями для просування політик, спрямованих на забезпечення прав мігрантів. Організація проводить навчання та тренінги для українських посадовців, правоохоронців і суддів, сприяючи кращому розумінню потреб мігрантів і біженців. Важливою частиною діяльності УВКБ ООН є підтримка соціальної інтеграції мігрантів і біженців у приймаючі громади. Організація сприяє доступу мігрантів до освіти, охорони здоров'я, житла та працевлаштування. Для цього реалізуються спеціалізовані програми, які допомагають мігрантам адаптуватися до нового середовища та знайти можливості для соціальної й економічної інтеграції. УВКБ ООН також розробляє та підтримує проекти, спрямовані на довгострокові рішення для біженців, включаючи програму добровільного повернення на батьківщину, якщо це можливо, або переселення в треті країни. У тісній співпраці з урядом України організація забезпечує створення умов для реінтеграції осіб, які повертаються, та підтримує їх у процесі адаптації [103].

Особливу увагу УВКБ ООН приділяє реагуванню на кризові ситуації, зокрема ті, що виникають в умовах збройних конфліктів. Після початку конфлікту на сході України та анексії Криму організація активізувала свою діяльність, зосередившись на підтримці ВПО. Надання гуманітарної допомоги,

створення тимчасового житла, моніторинг ситуації з правами людини та сприяння у вирішенні юридичних проблем стали пріоритетними завданнями в цих умовах. УВКБ ООН тісно співпрацює з іншими міжнародними організаціями, такими як Міжнародна організація з міграції (МОМ), Європейський Союз, а також українськими неурядовими організаціями. Ця співпраця спрямована на посилення координації зусиль у сфері захисту прав біженців, боротьби з торгівлею людьми, протидії дискримінації та забезпечення інтеграції мігрантів у суспільство. УВКБ ООН займається збором і аналізом даних про міграційні процеси в Україні, створюючи базу для розроблення ефективної міграційної політики. Організація публікує звіти, дослідження та рекомендації, які допомагають уряду України та міжнародним партнерам розробляти стратегії реагування на проблеми, пов'язані з міграцією [193].

Отже, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців було засноване для реагування на погіршення ситуації з правами людини, викликане початком російсько-української війни, починаючи з анексії Криму та військових дій на сході України. Організація здійснює моніторинг умов життя біженців, фіксує порушення їхніх прав і документує відповідні факти. УВКБ ООН готує аналітичні звіти, які стають основою для формування стратегій і ухвалення рішень як на національному, так і на міжнародному рівнях. Значну увагу організація приділяє захисту прав біженців, внутрішньо переміщених осіб та сприянню дотриманню міжнародних стандартів гуманітарної підтримки. Особливий акцент робиться на кризові ситуації, спричинені війною, допомагаючи постраждалим та найуразливішим групам населення, таким як жінки, діти, особи з інвалідністю та літні люди. УВКБ ООН надає юридичну допомогу, аналізує порушення прав людини, а також розробляє рекомендації для їх захисту й забезпечення справедливості. Важливим компонентом діяльності є тісна співпраця з українським урядом, неурядовими організаціями та міжнародними партнерами для посилення системи захисту біженців. Також

організація займається гуманітарною підтримкою, розробляє рекомендації та програми для допомоги переселенцям і постраждалим від війни, сприяючи їх адаптації та інтеграції у нові умови.

Отже, адміністративно-правовий статус органів, що відповідають за регулювання міграційних процесів в Україні, є ключовою складовою забезпечення ефективного управління цією сферою, яка є критичною в умовах сучасних проблем, зокрема через вплив глобалізації, збройних конфліктів та внутрішньої динаміки міграційних потоків. Цей статус визначає компетенцію, повноваження, функціональні завдання та підзвітність таких структур, як Державна міграційна служба України, Державна прикордонна служба, Міністерство внутрішніх справ, а також міжнародні організації, які активно співпрацюють з Україною.

2.3 Адміністративно-правовий статус адміністративних органів міграційних процесів у державах-учасницях ЄС

У Європейському Союзі управління міграційними процесами здійснюється на двох рівнях – наднаціональному та національному. Кожна країна має унікальну систему адміністративного регулювання, яка спрямована на забезпечення дотримання прав людини, ефективного контролю за міграційними потоками та інтеграції мігрантів у суспільство. Специфіка таких органів полягає в їхньому функціонуванні в межах національного законодавства та загальних рамок міграційної політики ЄС.

В Австрії управління міграційними процесами покладено на Федеральне міністерство внутрішніх справ (Bundesministerium für Inneres, BMI), яке відіграє ключову роль у забезпеченні внутрішньої безпеки. На офіційному сайті міністерства зазначено, що до його основних завдань входить контроль за процесом надання притулку, видання дозволів на проживання, депортація осіб, які перебувають у країні незаконно, а також координація роботи поліції та

прикордонної служби. Специфіка адміністративно-правового статусу цього органу полягає в його комплексному підході до забезпечення безпеки кордонів та боротьби з нелегальною міграцією. Одним із досягнень ВМІ є впровадження сучасних процедур розгляду заяв на притулок та інтеграції біженців, що позитивно впливає на соціальну стабільність у державі. Проте проблеми залишаються значними, зокрема інтеграція мігрантів у суспільство та забезпечення їхніх соціальних прав потребують подальшої уваги [114].

Специфіка адміністративно-правового статусу органів, які здійснюють публічне адміністрування міграційними процесами у Бельгії, полягає в їхній дворівневій структурі. Федеральна поліція виконує функції загальнонаціонального значення, зокрема контролю за міграційними потоками, боротьби з нелегальною міграцією та торгівлею людьми, а місцева поліція займається забезпеченням громадського порядку та моніторингом міграційних процесів на місцевому рівні. На офіційному порталі поліції Бельгії зазначається, що ефективність роботи досягається через інтеграцію дій на обох рівнях. Досягненням Бельгії є розроблення інтегрованої системи управління міграцією, яка дозволяє поєднувати зусилля федеральних та місцевих органів. Водночас проблеми полягають у потребі покращення механізмів соціальної адаптації та інтеграції мігрантів, а також у боротьбі з нелегальною міграцією [115].

У Болгарії головним органом, який відповідає за управління міграційними процесами, є Головна дирекція «Прикордонна поліція». Специфіка її адміністративно-правового статусу полягає у спрямованості на охорону державного кордону, паспортний контроль, моніторинг прикордонних зон та боротьбу з нелегальною міграцією. На офіційному сайті Міністерства внутрішніх справ зазначено, що дирекція активно співпрацює з європейськими та міжнародними організаціями, зокрема Frontex, для забезпечення безпеки зовнішніх кордонів ЄС. Серед успіхів Болгарії – упровадження сучасних технологій для моніторингу кордонів, що дозволило підвищити рівень безпеки

та знизити ризики нелегальної міграції. Проте проблеми залишаються, зокрема забезпечення належних умов для біженців, ефективна інтеграція мігрантів і боротьба з нелегальною міграцією в умовах значного міграційного тиску через географічне розташування країни [120].

У Республіці Хорватія адміністративно-правовий статус публічного адміністрування міграційними процесами визначається діяльністю Директорату прикордонної поліції, який функціонує в межах Генеральної дирекції поліції як структурний підрозділ Міністерства внутрішніх справ. На офіційному порталі поліції Хорватії зазначено, що прикордонна поліція має три рівні організації – національний, регіональний та місцевий, що включає поліцейські управління та поліцейські відділи. Завданням Директорату прикордонної поліції є координація заходів із прикордонного контролю, включаючи перевірку на державних кордонах, аеропортах, морських портах, а також у територіальних водах і внутрішніх водних шляхах. Окремо увага приділяється заходам із компенсації у внутрішніх регіонах країни. До успіхів хорватської поліції можна віднести ефективну організацію роботи 18 поліцейських управлінь, які виконують завдання з прикордонного контролю, та 20 управлінь, відповідальних за боротьбу з нелегальною міграцією. Проте проблеми залишаються у сфері інтеграції мігрантів та забезпечення дотримання їхніх прав у рамках міграційної політики ЄС [127].

На Кіпрі публічне адміністрування міграційними процесами покладено на Кіпрську поліцію, засновану 1960 року. На офіційному сайті Кіпрської поліції зазначено, що структура включає підрозділи з питань іноземців і міграції, морської та авіаційної поліції, які забезпечують контроль на кордонах і ведуть боротьбу з нелегальною міграцією. Завданням поліції є перевірка осіб на пунктах в'їзду та виїзду, моніторинг прибережних зон і територіальних меж Республіки, надання відповідної підготовки працівникам поліції, попередження нелегальної міграції на територію Кіпру та в інші держави-члени ЄС. Досягненням кіпрської поліції є активна співпраця з Кіпрською

поліцейською академією, що сприяє підвищенню професійного рівня працівників. Актуальні ж проблеми пов'язані зі зростанням нелегальної міграції та потребою вдосконалення заходів для інтеграції мігрантів у суспільство [128].

У Чеській Республіці публічне адміністрування міграційних процесів здійснює Служба іноземної поліції, яка є невід'ємною частиною поліції Чехії. Як зазначено на офіційному порталі поліції Чехії, ця служба виконує завдання відповідно до Закону про поліцію Чеської Республіки, діючи на національному рівні. Завданням Служби є надання дозволів на в'їзд і проживання, контроль за дотриманням правил перебування, боротьба з нелегальною міграцією та незаконним працевлаштуванням, а також розслідування злочинів, пов'язаних із перетином кордону. Особливістю діяльності є виконання зобов'язань за міжнародними угодами, що включає співпрацю з іншими поліцейськими службами та державними органами. Досягненнями можна вважати впровадження єдиної методології публічного адміністрування міграції на регіональному рівні та активну участь у міжнародній взаємодії. Основні проблеми стосуються забезпечення ефективного контролю за міграційними потоками та боротьби з транскордонною злочинністю в межах зобов'язань Чехії перед ЄС [129].

Поліція Данії, а також поліція Фарерських островів і Гренландії, є єдиною національною службою, яка підпорядковується безпосередньо державі, де Міністр юстиції, виконуючи свої повноваження через Національного комісара поліції та комісарів поліцейських округів, забезпечує ефективне функціонування всієї системи. Поліцейська структура Данії включає 12 округів, які охоплюють всю територію країни, а також підрозділи в Гренландії та на Фарерських островах, де практичний контроль за кордонами здійснюється під наглядом Національної поліції Данії. У поліції працює близько 15 000 працівників, серед яких 11 350 є поліцейськими, а решту складають адвокати, адміністративний персонал та інші професіонали, чиї функції забезпечують

ефективність виконання завдань. Поліція Данії забезпечує дотримання законодавства на державному кордоні, здійснює публічне адміністрування міграційних потоків, координує прикордонний контроль і співпрацює з міжнародними організаціями, зокрема через Центр міжнародної поліцейської співпраці, який є національним контактним пунктом для питань прикордонного контролю. Данська поліція демонструє високу ефективність у забезпеченні правопорядку та безпеки, інтегруючи ресурси для регулювання міграційних потоків і управління кордонами, що сприяє стабільності та безпеці країни. Проте серед проблем, з якими стикається Данія, – збільшення нелегальної міграції, потреба адаптації до сучасних проблем у міграційній політиці та забезпечення балансу між безпекою й дотриманням прав людини [130].

Специфіка адміністративно-правового статусу органів, які здійснюють публічне адміністрування міграційними процесами в Естонії, відображається в діяльності Поліції та Прикордонної охорони (Politsei-ja Piirivalveamet), яка є найбільшим державним органом країни. Заснований 1 січня 2010 року через об'єднання низки установ, зокрема Поліцейської ради, Центральної кримінальної поліції, Ради громадянства і міграції та інших структур, цей орган інтегрує функції забезпечення безпеки на кордонах, протидії нелегальній міграції та виконання інших завдань, пов'язаних із забезпеченням міграційних процесів. Його ключовими завданнями є охорона та захист державного кордону на суші, морі та водах, протидія насильницькому зміненню та нелегальному перетину кордону, боротьба з контрабандою, перевірка законності перебування іноземців на території Естонії, а також виконання пошуково-рятувальних функцій і ліквідація морського забруднення. Цей орган також здійснює моніторинг прикордонного режиму, забезпечуючи дотримання міжнародних стандартів безпеки. Естонія демонструє успіхи в інтеграції різних функцій у рамках однієї організації, що дозволяє ефективно управляти міграційними потоками, забезпечуючи захист прав людини та безпеку. Завдяки сучасним методам управління та впровадженню інноваційних технологій у

прикордонному контролі Поліція та Прикордонна охорона сприяє зміцненню безпеки як у межах країни, так і на зовнішніх кордонах Європейського Союзу. Також проблемами залишаються збільшення нелегальної міграції, адаптація до нових загроз у міграційній сфері, а також підтримання балансу між безпекою та дотриманням прав людини [131].

У Франції адміністративно-правовий статус органів, які здійснюють публічне адміністрування міграційними процесами, полягає в діяльності Національного управління прикордонної поліції (*Direction Nationale de la Police aux Frontières, DNPAF*). Цей орган спеціалізується на оперативному публічному адмініструванні міграційними потоками, здійснює контроль на зовнішніх і внутрішніх кордонах Шенгенської зони, бореться з контрабандою мігрантів і організовує повернення нерегулярних іммігрантів. DNPAF також відіграє значну роль у міжнародній поліцейській співпраці, консультує Міністерство внутрішніх справ щодо міжнародної стратегії та тісно співпрацює з Генеральною дирекцією у справах іноземців у Франції (*DGEF*) та Дирекцією європейських і міжнародних справ (*DAEI*). Основні завдання DNPAF також включають публічне адміністрування великими заходами, розвиток технологій «розумних кордонів», боротьбу з документарним шахрайством, спрощення процедур у великих аеропортах, на залізничних вокзалах і в міжнародних портах. Успіхами органу є впровадження інноваційних технологій у прикордонний контроль і раціоналізація ресурсів поліції. Основними проблемами є адміністрування великими міграційними потоками, підвищення ефективності контролю на кордонах та інтеграція зусиль у межах Шенгенської зони [138].

Особливістю адміністративно-правового статусу органів, які здійснюють публічне адміністрування міграційними процесами у Фінляндії, є діяльність Прикордонної охорони (*Rajavartiolaitos*), яка діє під адмініструванням Міністерства внутрішніх справ. Основним завданням цього органу є забезпечення безпеки кордонів, що включає охорону наземних і морських

кордонів, контроль на прикордонних пунктах пропуску, а також здійснення нагляду на повітряних, морських і сухопутних маршрутах. Прикордонна охорона є провідним органом з морського пошуку та рятування, а з 2019 року відповідає також за ліквідацію морського забруднення у відкритому морі. Крім цього вона займається запобіганням транскордонній злочинності, виконує завдання у сфері національної оборони й активно співпрацює з Європейським агентством Frontex. Штаб-квартира Прикордонної охорони розміщується в Гельсінкі та виконує також функції департаменту Міністерства внутрішніх справ. Основними досягненнями є впровадження сучасних технологій у моніторингу кордонів й активна участь у міжнародному співробітництві. Проблемами залишаються зростання обсягу транскордонного руху та потреба забезпечення ефективного реагування на зміну міграційних потоків [137].

У Німеччині Федеральна поліція (Bundespolizei) виконує ключову роль у публічному адмініструванні міграційних процесів і забезпеченні внутрішньої безпеки. Її завдання включають охорону державних кордонів, забезпечення правопорядку на залізницях та в авіаційній галузі відповідно до положень Конституції Німеччини та федерального законодавства. Bundespolizei має понад 41 000 працівників, з яких понад 33 000 є повністю підготовленими поліцейськими. Ця організація функціонує на всій території країни, забезпечуючи високу оперативну спроможність та роблячи значний внесок у підтримання внутрішньої безпеки як у Німеччині, так і в Європі. Серед її досягнень – ефективне впровадження заходів прикордонного контролю, забезпечення безпеки пасажирів на залізницях і в аеропортах, а також участь у міжнародних операціях безпеки. Проте проблемами залишаються зростаючі обсяги нелегальної міграції, інтеграція нових технологій для забезпечення безпеки та баланс між правами людини й заходами безпеки [135].

У Греції прикордонні поліцейські підрозділи (Ελληνική Αστυνομία) відіграють важливу роль у забезпеченні прикордонного контролю та боротьбі з нелегальною міграцією. Засновані 1999 року, ці підрозділи наразі нараховують

близько 4 500 прикордонних службовців, які працюють у 58 підрозділах по всій території країни. Їхня місія полягає в запобіганні незаконній міграції та протидії транскордонній злочинності на зовнішніх кордонах Греції. У своєму розпорядженні вони мають сучасні транспортні засоби та технічне обладнання, що дозволяє ефективно виконувати поставлені завдання. Грецька прикордонна поліція активно співпрацює з агентством Frontex та іншими країнами-членами ЄС для впровадження спільної політики в галузі міграції. Попри це проблемами залишаються великий обсяг нелегальної міграції через географічне розташування країни та забезпечення належної адаптації мігрантів [147].

Крім того у Греції особливу роль у публічному адмініструванні міграційних процесів відіграє Грецька берегова охорона (Λιμενικό Σώμα), яка була заснована 1919 року. Вона оперує 269 патрульними катерами та кораблями, а також власним повітряним флотом, що складається з 6 літаків та 6 гелікоптерів. Основними завданнями цього органу є охорона морських кордонів, забезпечення правопорядку в територіальних водах і проведення пошуково-рятувальних операцій. Грецька берегова охорона тісно співпрацює з прикордонною поліцією та правоохоронними органами інших країн-членів ЄС для впровадження спільних політик і стратегій у галузі безпеки. Досягненням є злагоджена робота з міжнародними партнерами та ефективне використання ресурсів для боротьби з нелегальною міграцією на морі. Однак проблемами є значний обсяг нелегальної міграції, що проходить через морські кордони, та потреба модернізації технічних засобів [146].

Грецькі адміністративні органи реагують на зростання міграційних потоків на острови Крит і Гавдос, упроваджуючи заходи для управління ситуацією. На Криті планується створення пункту прийому біженців, що пов'язано із суттєвим збільшенням кількості мігрантів з Північної Африки. Уряд також співпрацює з Єгиптом для боротьби з діяльністю торговців людьми, які організовують нелегальні маршрути. На острові Гавдос, де постійно проживає близько 100 жителів, відповідальність за надання допомоги

мігрантам часто лягає на місцеві громади через обмежену державну інфраструктуру. Грецька влада обіцяє фінансову підтримку регіонам, залученим до управління міграційною кризою. Підкреслюється й важливість міжнародної співпраці в ефективному вирішенні таких проблеми [195].

В Угорщині ключову роль у публічному адмініструванні міграційних процесів відіграє Рендоршег (Rendőrség), що є озброєним правоохоронним органом держави та підпорядковується міністру, відповідальному за правоохоронну діяльність. Структура поліції включає центральний підрозділ, обласні (метропольні) управління поліції, поліцейські станції та прикордонних постових. Основними завданнями угорської поліції є забезпечення громадського порядку, охорона державного кордону, контроль за рухом на кордоні та підтримка правопорядку на державному кордоні [176].

В Ісландії публічне адміністрування міграційних процесів здійснюється через діяльність Берегової охорони Ісландії (Landhelgisgæslu Íslands), яка є ключовим правоохоронним органом у сфері морського контролю й безпеки. Основними завданнями Берегової охорони є морський моніторинг, забезпечення безпеки та правопорядку в територіальних водах країни. У межах цих функцій організація виконує операції з пошуку й рятування, нагляду за безпекою, протидії нелегальній міграції та боротьби з незаконною торгівлею наркотиками. Додатково до своїх обов'язків Берегова охорона здійснює контроль рибальства, моніторинг забруднень, а також забезпечення охорони природних ресурсів та навколишнього середовища. Ісландія відзначається унікальною роллю Берегової охорони, яка є єдиним органом у країні, обладнаним для проведення спеціалізованих операцій, таких як підводні рятувальні місії та ліквідація наслідків забруднень. Ісландія забезпечує високий рівень контролю за морськими кордонами завдяки інтеграції сучасних технологій і оперативності Берегової охорони, яка активно співпрацює з міжнародними організаціями для підтримки безпеки та правопорядку. Успішно реалізуються операції з протидії нелегальній міграції, рятувальні місії та

екологічний моніторинг. Берегова охорона Ісландії стикається з проблемами, пов'язаними з боротьбою проти незаконної діяльності у відкритих водах, необхідністю оновлення технічного обладнання та забезпеченням ефективної координації з європейськими органами [149].

У Латвії публічне адміністрування міграційних процесів здійснюється Державною прикордонною охороною (*Valsts robežsardze*), яка була заснована 15 листопада 1919 року і відновлена 1991 року. Організація підпорядковується Міністерству внутрішніх справ та включає центральне управління, п'ять територіальних й одну спеціалізовану службу. Головними завданнями прикордонної охорони є контроль і захист державного кордону, запобігання нелегальній міграції та боротьба з транскордонною злочинністю. Для підготовки персоналу функціонує Державний коледж прикордонної охорони, розташований поблизу зовнішнього кордону Європейського Союзу в Резекне. Латвія успішно інтегрувала свою прикордонну службу у спільні програми ЄС, співпрацює з агентством Frontex та сусідніми країнами для забезпечення стабільності на зовнішніх кордонах Союзу. Значний внесок зроблено в боротьбу з незаконною міграцією та контрабандою. Основними проблемами є забезпечення технологічної модернізації прикордонних пунктів та адаптація до зростаючих міграційних потоків у регіоні [187].

Особливостями публічного адміністрування міграційних процесів у Литві є діяльність Служби охорони державного кордону (*Valstybės sienos apsaugos tarnyba*), яка працює під керівництвом Міністерства внутрішніх справ. Організація складається з центрального управління, прикордонних округів та Школи прикордонників. Загальна довжина державного кордону Литви становить 1766 км, з яких 1073 км – це зовнішні кордони ЄС. Основні функції служби включають контроль за перетином кордону, протидію нелегальній міграції та контрабанді, а також забезпечення безпеки на зовнішніх кордонах. Досягнення: Литва відзначила 100-річчя формування прикордонної служби 2020 року, демонструючи вагомий прогрес у сфері прикордонного контролю.

Вона активно співпрацює з міжнародними партнерами для посилення регіональної безпеки. Значні міграційні потоки через зовнішні кордони вимагають покращення інфраструктури, підготовки персоналу та впровадження сучасних технологій [186].

У Люксембурзі публічне адміністрування міграційними процесами здійснюється Національною поліцією (Police Grand Ducale), яка є єдиною національною правоохоронною службою. Поліція відповідає за всі аспекти внутрішньої безпеки, включаючи охорону єдиного зовнішнього кордону країни – Міжнародного аеропорту Люксембург-Фіндель. 2000 року Національна поліція була реорганізована через злиття Жандармерії великого герцогства та колишньої поліції, створивши сучасну структуру для забезпечення безпеки. Люксембург успішно підтримує високий рівень безпеки у своєму міжнародному аеропорту, забезпечуючи оперативний контроль та співпрацюючи з іншими членами ЄС. Оскільки Люксембург має лише один зовнішній кордон, проблеми пов'язані з інтеграцією технологій «розумних кордонів» та модернізацією наявної інфраструктури [170].

У Мальті специфіка публічного адміністрування міграційних процесів визначається діяльністю різних органів, зокрема Поліції Мальти, Збройних сил Мальти та Митниці. Відповідно до Закону про імміграцію Комісар поліції Мальти виконує функції Головного імміграційного офіцера, відповідального за всі питання, пов'язані з легальною та нелегальною міграцією, включаючи прикордонний контроль. Поліція Мальти також є національним контактним пунктом для співпраці з Frontex. Контроль морських кордонів здійснюють Збройні сили Мальти, які мають подібні виконавчі повноваження завдяки відповідному правовому акту. Збройні сили забезпечують моніторинг «синіх» кордонів за допомогою морських і повітряних ресурсів. Мальтійська митниця відповідає за контроль руху товарів через кордон і тісно співпрацює з іншими органами на пунктах в'їзду до країни. Мальта ефективно інтегрує діяльність різних державних органів для забезпечення контролю на морських кордонах і

в аеропортах. Завдяки співпраці з Frontex країна значно зміцнила свої позиції в управлінні міграційними потоками, зокрема через впровадження сучасних технологій для моніторингу та реагування. Основні проблеми включають управління великими потоками мігрантів через географічне розташування Мальти на центральному середземноморському маршруті. Забезпечення балансу між безпекою, ефективністю прикордонного контролю та дотриманням прав людини залишається актуальним питанням [119].

У Нідерландах специфіка публічного адміністрування міграційних процесів визначається діяльністю двох ключових органів – Королівської військової поліції (Koninklijke Marechaussee, KMar) та Нідерландської берегової охорони (Dutch Coastguard). Королівська військова поліція має військовий статус, що забезпечує її персоналу водночас функції поліцейської та військової служби. KMar виконує завдання прикордонної поліції, включаючи перевірки на кордонах, протидію злочинам, пов'язаним із кордонами, а також мобільний моніторинг безпеки на внутрішніх кордонах у межах Шенгенської зони. Додатково KMar здійснює регулярні поліцейські функції в головних аеропортах країни, таких як Амстердам-Схіпгол, Роттердам-Гаага, Ейндговен, Маастріхт-Аахен і Гронінген-Еелде. Нідерландська берегова охорона відповідає за безпеку на Північному морі, підтримуючи безпечне використання морських ресурсів і дотримання морського законодавства. Основними завданнями берегової охорони є контроль кордонів на морі, попередження контрабанди та нелегальної міграції, а також забезпечення безпечного і стабільного морського середовища. Королівська військова поліція ефективно здійснює інтегровані заходи з публічного адміністрування міграційними потоками, що включають моніторинг кордонів і адміністрування безпекою в стратегічно важливих транспортних вузлах країни. Берегова охорона успішно співпрацює з іншими агентствами, такими як митниця та Військово-морські сили, для запобігання порушенням кордону і підтримання цілісності морських кордонів. Серед

основних проблем є забезпечення ефективності контролю на внутрішніх кордонах Шенгенської зони, зростання міграційних потоків і потреба оптимізації використання наявних ресурсів для забезпечення балансу між безпекою та дотриманням прав людини [192].

У Норвегії публічне адміністрування міграційних процесів здійснюється уніфікованою поліцейською службою (Politi), яка нараховує близько 18 000 працівників і поділяється на 12 регіональних поліцейських округів. Поліція Норвегії забезпечує широкий спектр завдань, починаючи від розслідувань і патрулювання до підтримання громадського порядку. Для забезпечення ефективного прикордонного контролю поліція має спеціалізовані підрозділи, що займаються перевіркою кордонів і моніторингом прикордонних територій. Діяльність поліції ґрунтується на знаннях і місцевій інтеграції, що передбачає доступність послуг для населення та забезпечення ефективного управління міграційними потоками. Норвезька поліція успішно впроваджує інтегрований підхід до адміністрування безпеки, що дозволяє ефективно реагувати на проблеми, пов'язані з міграцією, і підтримувати високий рівень громадської безпеки. Основними проблемами є забезпечення балансу між потребою зміцнення безпеки на кордонах і дотриманням прав людини, а також адаптацією до змін у міграційних потоках і глобальними проблемами у сфері міграції [163].

Специфіка публічного адміністрування міграційних процесів у Польщі визначається діяльністю Прикордонної служби (Straż Graniczna), яка була заснована 16 травня 1991 року. Ця озброєна та уніформована структура забезпечує захист державного кордону на суші та на морі, а також організацію і проведення контролю прикордонного руху. Діяльність Прикордонної служби є поліційною за своєю природою, адже її повноваження охоплюють боротьбу з контрабандою, торгівлею людьми та нелегальною міграцією. Завдяки участі в Шенгенській зоні польська Прикордонна служба ефективно співпрацює з іншими прикордонними службами країн ЄС, починаючи від обміну

інформацією і завершуючи спільними операціями. Значущим досягненням є високий рівень інтеграції з європейськими інституціями безпеки, що дозволяє успішно протидіяти транскордонним загрозам. Водночас проблемами залишаються забезпечення сучасних технологій і ресурсів для підвищення ефективності контролю, а також дотримання прав людини у процесі здійснення контрольних заходів [169].

Як приклад: прикордонна служба (Straż Graniczna) стикається з численними проблемами на кордоні з Білоруссю, що створює загрозливу ситуацію для забезпечення прикордонної безпеки. Польська сторона відзначає систематичну активну участь білоруських силових структур в організації провокацій, спрямованих на створення напруженості та підрив безпеки. До провокацій належать стрілянина в повітря, використання ліхтариків для засліплення польських солдатів, залишення підозрілих пакунків, імітація атак за допомогою гранат і використання піротехнічних засобів. Особливо серйозними є дії, спрямовані на руйнування прикордонних загороджень, які встановлені польською армією. Додаткові проблеми виникають через надання білоруською стороною мігрантам технічних засобів, таких як планшети, для полегшення перетину кордону, що створює ризики для польської безпеки. Виявлено приклади небезпечної поведінки – наприклад, використання метадону для дітей, що може мати непередбачувані наслідки. Усі ці дії розглядаються польською стороною як психологічна війна, спрямована на посилення тиску на польських офіцерів. Міністр внутрішніх справ Польщі М. Камінський, міністр національної оборони М. Блащак і головнокомандувач Прикордонної охорони Т. Прага неодноразово наголошували на потребі посилення безпеки, зокрема через міжнародну підтримку та співпрацю [171].

Особливості публічного адміністрування міграційних процесів у Португалії пов'язані з діяльністю Координаційної служби з питань кордонів та іноземців (Unidade de Coordenação de Fronteiras e Estrangeiros, UCFE), яка функціонує під керівництвом Генерального секретаря, що очолює Систему

внутрішньої безпеки. Генеральний секретар підпорядковується безпосередньо Прем'єр-міністру. USFE є національним координаційним органом з адміністрування кордонів. Система публічного адміністрування кордонів у Португалії має дуальний характер: контроль повітряних кордонів здійснює поліція громадської безпеки (PSP), а морських кордонів – Національна гвардія (GNR). Португалія демонструє високий рівень адаптації до європейських стандартів прикордонної безпеки, забезпечуючи оперативний обмін інформацією та проведення спільних операцій із партнерами в ЄС. Успіхами є ефективне адміністрування кордонів на різних рівнях і посилення співпраці з Frontex. Проблемами залишаються питання оновлення технічних ресурсів та забезпечення дотримання прав мігрантів у процесі контролю [172].

Особливості публічного адміністрування міграційних процесів у Румунії визначаються діяльністю Румунської прикордонної поліції (Poliția de Frontieră Română), яка функціонує як загальнонаціональний поліцейський орган. Ця інституція є головною у сфері здійснення прикордонного контролю, моніторингу державного кордону та протидії транскордонній злочинності з особливим акцентом на боротьбі з нелегальною міграцією. Близько 15 000 прикордонників забезпечують захист кордонів країни, довжина яких становить 3 147 км, зокрема 2 070 км – це зовнішній кордон ЄС, другий за довжиною в межах Євросоюзу. Система забезпечення прикордонної безпеки ґрунтується на чотирирівневій моделі із каталогу Шенгену, яка стала основою для створення Інтегрованої системи управління кордонами. Після приєднання до ЄС 2007 року Румунська прикордонна поліція стала повноправним членом агентства Frontex. Завдяки цьому поліція відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки кордонів Європейського Союзу, дотримуючись свого девізу «Безпечні кордони для громадян». Досягненням Румунії є ефективна адаптація до стандартів ЄС у сфері прикордонної безпеки та інтеграція з європейськими структурами. Проблемами залишаються модернізація технічного забезпечення, а також

забезпечення балансу між безпекою та дотриманням прав людини на зовнішніх кордонах ЄС [181].

У Словацькій Республіці Бюро прикордонної та міграційної поліції (Úrad hraničnej a cudzineckej polície) входить до складу Президії поліції при Міністерстві внутрішніх справ. Бюро має компетенцію над організаційними підрозділами, що діють на державному кордоні та території країни. Зовнішній кордон Шенгенської зони, що проходить через Словаччину, включає сухопутний кордон із Україною завдовжки 97,9 км, а також три міжнародні аеропорти з рейсами до країн, які не входять до Шенгену (Братислава, Попрад, Кошице). Повноваження Бюро базуються на регламентах ЄС та національному законодавстві Словацької Республіки. До основних компетенцій Бюро належать аналіз ризиків, контроль кордону (нагляд та перевірки на прикордонних переходах), виявлення фальшивих документів, боротьба з мережами посередників, протидія нелегальній міграції та транскордонній злочинності, видання дозволів на проживання, вислання іноземців, реадмісія, оформлення віз, виконання положень Дублінської конвенції та підготовка експертів. Досягненням Словаччини є ефективне забезпечення зовнішнього кордону Шенгенської зони, адаптація до європейських стандартів у сфері міграційної політики та інтеграція з європейськими структурами. Основними проблемами залишаються боротьба з нелегальною міграцією та вдосконалення системи управління кордонами з урахуванням зростаючих загроз у сфері транскордонної злочинності [184].

Отже, компаративна характеристика адміністративно-правового статусу адміністративних органів, які здійснюють публічне адміністрування міграційних процесів дає можливість узагальнити, що:

Усі розглянуті держави мають спеціалізовані адміністративні (правоохоронні) органи, що займаються міграційними процесами, більшість із яких підпорядковуються міністерствам внутрішніх справ або аналогічним центральним структурам, а виконання функцій забезпечують органи з

поліцейськими або військовими повноваженнями. У Литві Служба охорони державного кордону підпорядковується Міністерству внутрішніх справ. У Нідерландах Королівська військова поліція має військовий статус, а Берегова охорона відповідає за морську безпеку. У Норвегії діє уніфікована поліцейська служба (Politi), поділена на 12 регіональних округів. У Польщі адміністрування забезпечує Прикордонна служба, яка охоплює як сухопутні, так і морські кордони. У Португалії Координаційна служба з питань кордонів та іноземців підпорядковується Генеральному секретарю внутрішньої безпеки. У Словаччині Бюро прикордонної та міграційної поліції входить до складу Президії поліції. У Бельгії діє дворівнева структура, де Федеральна поліція займається національними міграційними потоками, а місцева поліція працює на регіональному рівні. У Данії єдина національна поліція охоплює також Фарерські острови та Гренландію.

Основними завданнями аналізованих органів є контроль за перетином кордонів, забезпечення прикордонного режиму, протидія нелегальній міграції, контрабанді та транскордонній злочинності, а також співпраця з міжнародними організаціями (зокрема Frontex) і використання сучасних технологій для моніторингу кордонів. У Литві пріоритетом є безпека зовнішніх кордонів ЄС з акцентом на протидію контрабанді. У Люксембурзі завдання зосереджені на міжнародному аеропорті Люксембург-Фіндель. У Мальті основна увага приділяється морським кордонам через міграцію на центральному середземноморському маршруті. У Норвегії інтеграція місцевих поліцейських служб підвищує доступність послуг. У Польщі реагують на провокації на кордоні з Білоруссю. У Португалії впроваджена дуальна система, де повітряні кордони контролює поліція, а морські – Національна гвардія. У Румунії діє чотирирівнева модель управління кордонами з каталогу Шенгену. У Словаччині значна увага приділяється аналізу ризиків, протидії мережам посередників і моніторингу нелегальної міграції.

Усі названі адміністративні (правоохоронні) органи мають право проводити перевірку документів, патрулювати кордони, затримувати нелегальних мігрантів, моніторити міграційні потоки, використовувати сучасні технології та співпрацювати з міжнародними організаціями, а також розслідувати злочини, пов'язані з міграцією. У Литві функціонує Школа прикордонників, яка виконує освітні функції. У Нідерландах Королівська військова поліція виконує як поліцейські, так і військові функції. У Мальті здійснюється моніторинг морських кордонів із використанням авіації та кораблів. У Норвегії впроваджено інтеграцію місцевих послуг для підвищення ефективності. У Польщі реагують на правопорушення, пов'язані з транскордонною злочинністю. У Португалії UCFE координує дії різних служб для забезпечення безпеки. У Словаччині здійснюють видання дозволів на проживання, реадмісію та оформлення віз.

До спільних успіхів належать упровадження сучасних технологій для моніторингу кордонів, співпраця з Frontex та адаптація до європейських стандартів. Основними проблемами є потреба модернізації інфраструктури, інтеграції «розумних кордонів» і вирішення питань міграційного навантаження. У Люксембурзі забезпечено високий рівень безпеки в аеропорту, однак виникають труднощі з інтеграцією нових технологій. У Мальті досягнуто значного прогресу в адмініструванні морськими потоками, але географічне розташування створює постійний тиск. У Норвегії забезпечено гнучкість у реагуванні на зміни міграційних потоків. У Польщі проблеми пов'язані з провокаціями на кордоні з Білоруссю. У Румунії ефективно адаптовано адміністрування кордонів до стандартів ЄС, проте потрібна модернізація технічного забезпечення. У Словаччині зосереджено увагу на боротьбі з транскордонною злочинністю.

Висновки до розділу 2

1. Актуалізовано, що Європейська комісія виконує провідну роль у формуванні та реалізації міграційної політики Європейського Союзу, забезпечуючи стабільність, безпеку та захист прав мігрантів. Основна увага зосереджена на розробленні директив, регламентів і рекомендацій, які сприяють уніфікації підходів до управління міграційними процесами серед держав-членів. Комісія також активно підтримує країни-члени в боротьбі з проблемами міграції через стратегічне управління і фінансування. Для цього створюються спеціалізовані групи, прийомні центри, а також запроваджуються ефективні системи розгляду заяв на надання притулку.

2. З'ясовано, що Європейська комісія приділяє вагомому увагу розвитку легальних каналів міграції, інтеграції законних мігрантів і підтримці їхньої трудової мобільності. Для досягнення цих цілей Комісія розширює партнерські відносини з державами походження та транзиту мігрантів, сприяючи боротьбі з контрабандою людьми і торгівлею людьми. Також упроваджуються механізми фінансування, які допомагають посилити потенціал національних органів у сфері міграції.

3. Доведено, що Європейська комісія застосовує три основні фінансові інструменти для підтримки міграційної політики – Фонд надання притулку, міграції та інтеграції, Інструмент управління кордонами та візової політики, а також Фонд внутрішньої безпеки. Загальний бюджет цих інструментів на період 2021–2027 років перевищує 18 мільярдів євро, що дозволяє ефективно підтримувати національні органи влади та забезпечувати інтеграцію мігрантів. Європейська комісія використовує інтегрований підхід до управління міграцією, що передбачає одночасне забезпечення прав людини, стабільності та безпеки в Європейському Союзі. Основна мета – формування справедливих і стійких систем надання притулку, які сприятимуть ефективному управлінню міграційними потоками та зміцненню довіри між державами-членами.

4. З'ясовано, що Європейське агентство прикордонної та берегової охорони, відоме як Frontex, спрямоване на ефективне управління зовнішніми кордонами Європейського Союзу, забезпечення інтеграції стандартів безпеки та захисту основних прав осіб, які перетинають кордони. Ключові завдання агентства включають моніторинг і аналіз ситуації на зовнішніх кордонах, оцінювання вразливості держав-членів, організацію навчання для національних прикордонників, координацію спільних операцій, боротьбу з транскордонною злочинністю, управління міграційними потоками, пошуково-рятувальні операції та процес повернення нелегальних мігрантів.

5. Виявлено й узагальнено, що діяльність Frontex регулюється нормативно-правовими актами Європейського Союзу, зокрема Регламентом (ЄС) 2019/1896, який значно розширив мандат агентства. Цей регламент визначає основні функції, обов'язки та правовий статус агентства, включаючи положення про дотримання основних прав і демократичний контроль. Також діяльність узгоджується з Європейською хартією основних прав, міжнародними нормами морського права та правом ЄС щодо надання притулку. Frontex включає постійний корпус прикордонників, який до 2027 року має налічувати 10 000 осіб, з яких 3 000 – це персонал агентства, а решта – офіцери, відряджені з держав-членів ЄС. Організація має правління, що складається з представників держав-членів і Європейської комісії, а також виконавчого директора, який забезпечує реалізацію стратегічних завдань.

6. З'ясовано, що працівники Frontex виконують завдання з прикордонного контролю, включаючи перевірку громадянства, реєстрацію, зняття відбитків пальців, виявлення підроблених документів, контрабанди та інших порушень. Їм надано право носити вогнепальну зброю, затримувати осіб і проводити операції з повернення нелегальних мігрантів. Водночас їхні повноваження обмежуються дотриманням прав людини, етичних стандартів і норм міжнародного права. Frontex успішно здійснює моніторинг і координацію спільних операцій на зовнішніх кордонах ЄС, упроваджує інноваційні

технології, стандартизує процедури прикордонного контролю та розвиває навчальні програми для прикордонників. Агентство активно співпрацює з міжнародними організаціями та сусідніми країнами, забезпечуючи ефективний обмін інформацією, боротьбу з нелегальною міграцією та транскордонною злочинністю.

7. Актуалізовано, що Frontex піддається критиці від організацій Amnesty International, Human Rights Watch та медіа, таких як Der Spiegel, за недостатню прозорість, обмежений демократичний контроль і співпрацю з національними органами, які порушують права людини. Агентство звинувачують у сприянні порушенням прав людини через підтримку грецької та лівійської берегових охорон, які діють із порушенням принципу невидворення. Основними причинами є надмірна залежність від ресурсів держав-членів ЄС, відсутність незалежного механізму розгляду скарг і недостатнє фінансування моніторингу прав людини.

8. З'ясовано, що МВС є ключовим органом у системі публічного адміністрування міграційних процесів, який забезпечує національну безпеку та контроль дотримання міграційного законодавства. Його адміністративно-правовий статус визначається функцією координації роботи Державної міграційної служби України (ДМС) і Державної прикордонної служби України (ДПСУ), розроблення міграційних політик та реалізації заходів щодо запобігання нелегальній міграції. Важливим завданням є міжнародна співпраця та інтеграція міжнародних стандартів у національне законодавство, а також публічне адміністрування ризиками міграційної ситуації через аналіз, прогнозування та вдосконалення нормативно-правової бази.

9. Розкрито, що Державна міграційна служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ. Її адміністративно-правовий статус полягає в реалізації державної політики у сферах міграції, громадянства та захисту прав біженців. Основні функції включають протидію

нелегальній міграції, оформлення документів, ідентифікацію осіб, що потребують додаткового захисту, а також ухвалення рішень щодо громадянства та імміграції. Попри стратегічне значення існують проблеми з чітким визначенням структури служби та конкретизацією її повноважень.

10. Доведено, що Державна прикордонна служба України є спеціалізованим правоохоронним органом із завданнями охорони державного кордону, контролю перетину та запобігання незаконній міграції. Адміністративно-правовий статус визначається законами України та нормативно-правовими актами, які регулюють її діяльність. Основними функціями є контроль документів, застосування біометричних технологій, боротьба з транскордонною злочинністю та забезпечення безпеки морських кордонів. Під час воєнного стану ДПСУ бере участь у бойових діях разом зі Збройними Силами України та виконує функції територіальної оборони.

11. Узагальнено, що міжнародні організації, такі як ООН, МОМ, ОБСЄ, відіграють важливу роль у підтримці України у сфері міграційної політики. Їх адміністративно-правовий статус ґрунтується на міжнародних угодах та національному законодавстві. Основними завданнями є гуманітарна та фінансова підтримка внутрішньо переміщених осіб, біженців і шукачів притулку, а також моніторинг дотримання прав людини. Організації забезпечують технічну допомогу, розроблення програм, навчання персоналу та адаптацію української міграційної політики до міжнародних стандартів.

12. З'ясовано, що Управління Верховного комісара ООН у справах біженців діє з метою реагування на кризові ситуації, проблеми російсько-української війни, надає захист біженцям та внутрішньо переміщеним особам. Адміністративно-правовий статус організації передбачає моніторинг умов життя біженців, надання юридичної допомоги, фіксацію порушень прав людини та розроблення рекомендацій для їх захисту. Особливий акцент робиться на гуманітарній підтримці вразливих груп населення та співпраці з

українським урядом для посилення системи публічного адміністрування міграційних процесів.

13. Здійснена компаративна характеристика адміністративно-правового статусу органів, що здійснюють публічне адміністрування міграційних процесів, дозволяє дійти висновку, що всі розглянуті держави мають спеціалізовані адміністративні (правоохоронні) органи, підпорядковані міністерствам внутрішніх справ або аналогічним центральним структурам. Виконання функцій забезпечується органами з поліцейськими чи військовими повноваженнями. У Литві Служба охорони державного кордону підзвітна Міністерству внутрішніх справ, у Нідерландах Королівська військова поліція має військовий статус, а Берегова охорона опікується морською безпекою. У Норвегії функціонує уніфікована поліцейська служба, розділена на 12 регіональних округів, тоді як у Польщі Прикордонна служба адмініструє сухопутні та морські кордони. У Португалії координацію здійснює служба з питань кордонів та іноземців, що підпорядкована Генеральному секретарю внутрішньої безпеки. У Словаччині функції міграційного адміністрування покладено на Бюро прикордонної та міграційної поліції, яке входить до складу Президії поліції. У Бельгії діє дворівнева структура з розподілом завдань між Федеральною та місцевою поліцією, а в Данії національна поліція охоплює також Фарерські острови та Гренландію.

14. З'ясовано, що основними завданнями адміністративних органів є забезпечення прикордонного контролю, дотримання прикордонного режиму, боротьба з нелегальною міграцією, контрабандою та транскордонною злочинністю, а також співпраця з міжнародними організаціями, зокрема з Frontex. У Литві пріоритетним напрямком є захист зовнішніх кордонів ЄС з акцентом на протидію контрабанді. У Люксембурзі зусилля зосереджено на забезпеченні безпеки в аеропорту Люксембург-Фіндель. У Мальті ключова увага приділяється морським кордонам через стратегічне розташування на центральному середземноморському маршруті. У Норвегії інтеграція місцевих

поліцейських служб покращує доступність послуг. У Польщі реагують на провокації на кордоні з Білоруссю. У Португалії діє дуальна система, що передбачає контроль повітряних кордонів поліцією, а морських – Національною гвардією. У Румунії запроваджено чотирирівневу модель управління кордонами відповідно до стандартів Шенгену. У Словаччині наголошується на ризик-аналізі, протидії мережам посередників і моніторингу нелегальної міграції.

15. Доведено, що всі зазначені адміністративні органи уповноважені здійснювати перевірку документів, патрулювання кордонів, затримання нелегальних мігрантів, моніторинг міграційних потоків, застосування сучасних технологій та співпрацю з міжнародними організаціями, а також розслідування злочинів, пов'язаних із міграцією. У Литві діє Школа прикордонників, що забезпечує професійну підготовку. У Нідерландах Королівська військова поліція виконує як поліцейські, так і військові функції. У Мальті здійснюється моніторинг морських кордонів із використанням авіаційних та морських ресурсів. У Норвегії інтеграція місцевих служб забезпечує ефективність реагування. У Польщі акцентовано увагу на протидії транскордонній злочинності, а в Португалії USCFE координує дії різних служб задля безпеки. У Словаччині органи видають дозволи на проживання, проводять реадмісію та оформлення віз.

16. Виявлено й узагальнено, що загальними досягненнями є впровадження сучасних технологій для моніторингу кордонів, активна співпраця з Frontex та адаптація до європейських стандартів. Основні проблеми включають потребу модернізації інфраструктури, інтеграцію концепції «розумних кордонів» та вирішення проблем міграційного навантаження. У Люксембурзі забезпечено високий рівень безпеки в аеропорту, але складнощі виникають з інтеграцією інновацій. У Мальті досягнуто прогресу в адмініструванні морських потоків, однак географічне розташування створює постійний тиск. У Норвегії забезпечено оперативність у реагуванні на зміну

міграційних потоків. У Польщі ключовими проблемами є провокації на кордоні з Білоруссю. У Румунії адміністрування кордонів адаптовано до європейських стандартів, проте технічне забезпечення потребує оновлення, а у Словаччині пріоритетом є боротьба з транскордонною злочинністю.

РОЗДІЛ 3

СПОСОБИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЄС І ВДОСКОНАЛЕННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

3.1 Способи публічного адміністрування міграційних процесів у ЄС

У сучасній вітчизняній теорії адміністративного права динаміка адміністративно-правових відносин слушно розкривається через категорію «інструмент публічного адміністрування», під яким розуміється адміністративно-правовий механізм, який застосовують суб'єкти публічної адміністрації для реалізації виконавчих і розпорядчих функцій, забезпечення прав, свобод, законних інтересів громадян та досягнення публічного інтересу. Ці інструменти включають видання нормативно-правових і адміністративних актів, укладення адміністративних договорів, здійснення юридично значущих дій, виконання матеріально-технічних операцій, застосування методів адміністративного примусу, заохочення, переконання, контроль, електронне врядування та інші способи, що визначені законодавством. Вибір інструменту залежить від компетенції адміністративного органу, специфіки поставленої мети і особливостей об'єкта публічного впливу, а також спрямований на досягнення максимальної ефективності адміністративної діяльності [1, с. 267-271].

У минулу епоху для аналогічних цілей застосовувалась наукова категорія «державне управління», під яким професор Ю. Битяк розумів організаційну та регулятивну діяльність виконавчої влади, спрямовану на реалізацію законів, забезпечення публічних інтересів та управління суспільними процесами. Воно охоплює комплекс функцій і механізмів, що здійснюються на центральному, регіональному й місцевому рівнях. Основними ознаками державного управління є цілісність, системність, правове забезпечення, взаємодія з

інститутами громадянського суспільства та прозорість. Його зміст визначають ключові завдання, такі як забезпечення виконання законів, надання публічних послуг, управління ресурсами, реалізація програм розвитку та підтримання внутрішньої й зовнішньої безпеки держави [6].

У країнах-учасницях ЄС також відсутній єдиний підхід до цього. Так, у болгарському адміністративному праві часто використовується комплексна категорія «адміністративно-правовий режим». Як розкривають болгарські вчені у галузі адміністративного права, він є комплексною категорією, що охоплює сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини у певній сфері з метою забезпечення правопорядку, охорони публічних інтересів й ефективного управління. Цей режим передбачає встановлення прав, обов'язків, обмежень і відповідальності для суб'єктів правовідносин. Він має чітко визначених суб'єктів, компетенції та методи правового регулювання.

Особливістю адміністративно-правового режиму є його спрямованість на врегулювання специфічних суспільних відносин, що вимагають детального правового впливу. Це досягається через реалізацію виконавчо-розпорядчих повноважень органів державної влади, які виконують нормативно закріплені завдання. Адміністративно-правовий режим забезпечує координацію дій суб'єктів публічної адміністрації та контроль за виконанням норм, що регулюють поведінку правових суб'єктів у межах визначеної компетенції. Ця категорія є динамічною, оскільки зміни в суспільстві й законодавстві вимагають постійного оновлення відповідних норм для забезпечення балансу між інтересами держави та громадян. Адміністративно-правовий режим є інструментом реалізації державної політики та правового порядку в різних галузях суспільного життя [196].

Отже, динаміка адміністративних відносин у правових системах України та країн Європейського Союзу розкривається через різні підходи. Так, в Україні використовуються категорії «інструмент публічного адміністрування» та «державне управління», які акцентують на виконавчо-розпорядчій діяльності

та правовому забезпеченні. Водночас у країнах ЄС, зокрема в Болгарії, застосовується поняття «адміністративно-правовий режим», що зосереджується на регуляції суспільних відносин через установлення норм, прав і обов'язків. З метою уніфікації цих підходів доцільно використовувати енциклопедичну категорію «спосіб публічного адміністрування», яка б стала спільним знаменником для гармонізації адміністративних систем.

Згідно з енциклопедичними знаннями «спосіб» охоплює широкий спектр значень, що стосуються різних сфер діяльності та пізнання. Він визначає методи, прийоми чи підходи, які дозволяють досягти певної мети чи виконати завдання. Це поняття може стосуватися організації дій, взаємодії, функціонування систем чи процесів. У мовознавстві «спосіб» відображає категорії, пов'язані з формою та змістом дії, у філософії та економіці – з концепціями розвитку та взаємозв'язку. Він також може позначати структури, що визначають порядок виконання дій або регулювання відносин. Цей термін об'єднує ідеї методичності, цілеспрямованості та взаємозв'язку, будучи універсальною категорією для опису різних процесів і явищ [101].

Більш спеціально для нашого дослідження професор І. Бородін доводить, що адміністративно-правові способи захисту прав і свобод людини і громадянина є сукупністю заходів, спрямованих на забезпечення реалізації та відновлення порушених прав громадян. Ці способи реалізуються через діяльність уповноважених державних органів у межах їх компетенції. До основних адміністративно-правових способів належать конституційне право на оскарження, судовий контроль і адміністративна юстиція. Конституційне право на оскарження полягає в можливості громадян впливати на процеси управління через звернення, що сприяє забезпеченню їхніх інтересів. Соціальний зміст права на оскарження полягає у стимулюванні державних органів до покращення якості своєї діяльності. Правовий зміст визначає механізм реалізації цього права через норми Конституції та законів. Судовий контроль і адміністративна юстиція є засобом перевірки законності дій органів державної

влади. Основною метою адміністративної юстиції є припинення незаконних актів управління. Судовий процес забезпечує захист громадян від порушень їхніх прав. Гарантії прав і свобод громадян включають адміністративний контроль, спрямований на перевірку законності дій органів державної влади. Контроль передбачає відповідність фактичної діяльності державних органів чинному законодавству. Нагляд забезпечує координацію дій та створення умов для дотримання законності. Адміністративно-правові способи захисту відіграють ключову роль у підтримці правопорядку та забезпеченні реалізації прав громадян у межах державного управління [10].

Отже, способи публічного адміністрування для потреб нашого наукового аналізу – це система інструментів публічного адміністрування, форми і засоби та інше зовнішнє вираження зовнішньої діяльності адміністративних національних органів держав-учасниць ЄС з метою виконання законодавчо визначених завдань у сфері міграційних процесів на основі реалізації норм адміністративного права.

На загальноєвропейському рівні Європейське агентство прикордонної та берегової охорони (Frontex) здійснює цілодобовий моніторинг ситуації на кордонах ЄС і за його межами, використовуючи комплексний аналіз ризиків, що дозволяє агентству визначати загрози, оцінювати їхню ймовірність та ефективно координувати заходи реагування. Агентство допомагає виявляти потенційні слабкі місця, посилюючи стійкість європейських кордонів. Використовуючи власні засоби спостереження та аналізуючи дані з національних прикордонних органів, Frontex створює загальноєвропейську картину ризиків, яка дозволяє оцінити й відповісти на такі загрози, як контрабанда, торгівля людьми та тероризм. Однією з ключових функцій є морське повітряне спостереження (MAS), яке стало невід'ємною частиною діяльності агентства. MAS використовує літаки та дрони для передання відеоданих у реальному часі до штаб-квартири у Варшаві та національних органів влади, забезпечуючи оперативну координацію. Літаки Frontex

регулярно виявляють човни, що терплять лихо, дозволяючи національним службам швидко реагувати та розпочинати рятувальні місії [160].

Frontex забезпечує оперативну та технічну підтримку держав-членів ЄС і асоційованих країн Шенгену на всіх етапах процесу повернення осіб, які не мають законного права залишатися на території ЄС. Процедура повернення розпочинається з ухвалення судовими чи адміністративними органами рішень про повернення на основі індивідуальної оцінки кожного випадку. Frontex не ухвалює рішень щодо повернення, але підтримує їхнє виконання після того, як рішення набуває юридичної сили. Етап перед поверненням включає ідентифікацію осіб, отримання необхідних проїзних документів і співпрацю з дипломатичними представництвами країн повернення. Frontex допомагає в організації консульських контактів, сприяє обміну досвідом між експертами з питань повернення та надає спеціалістів постійного корпусу для консультивання та координації. Під час етапу повернення агентство забезпечує координацію та організацію операцій, включаючи використання чартера, регулярних авіарейсів, морських і наземних перевезень. Frontex також надає супровід офіцерів, медичного персоналу, перекладачів і спостерігачів за дотриманням основних прав [164].

Спільні операції повернення дозволяють державам-членам співпрацювати, розподіляючи місця на рейсах. Операції примусового та добровільного повернення організовуються агентством відповідно до європейських стандартів із забезпеченням принципів невисилання (non-refoulement), пропорційності використання сили та дотримання прав людини. Добровільне повернення вважається більш гуманним, ефективним і стійким варіантом, який Frontex активно підтримує, забезпечуючи координацію та фінансування таких повернень. На етапі після повернення держава-член може надати особі допомогу в реінтеграції, яка може включати негайну допомогу після прибуття, професійне навчання або допомогу у створенні бізнесу. Frontex підтримує держави-члени в цих ініціативах, надаючи експертну допомогу та

ресурси. Агентство також організовує операції зі збору повернення, коли особи, які повертаються, передаються представникам країни повернення, яка забезпечує транспорт і супровід. Усі супровідники проходять навчання від Frontex відповідно до стандартів ЄС [164].

Frontex тісно співпрацює з національними органами влади, агентствами ЄС, такими як Європол, та міжнародними партнерами для зупинення транскордонної злочинності та забезпечення безпеки ЄС. Агентство не лише фокусується на боротьбі з контрабандою мігрантів та торгівлею людьми, а й працює над припиненням інших серйозних злочинів, таких як контрабанда наркотиків, вогнепальної зброї, викрадених автомобілів, підроблених товарів, шахрайство з документами та екологічні злочини. Комплексний характер транскордонної злочинності вимагає інтегрованого підходу, адже багато злочинних мереж займаються кількома видами злочинної діяльності одночасно. Для протидії таким загрозам Frontex забезпечує перший рівень захисту на зовнішніх кордонах ЄС, базуючи свої операції на аналізі ризиків та ідентифікації загроз. Агентство координує спільні операції, спрямовані на виявлення злочинної діяльності, використовуючи сучасні технології, експертну підтримку та спеціалізоване навчання для правоохоронних органів.

Усі спільні операції включають компонент боротьби з організованою злочинністю, зокрема у сфері торгівлі зброєю, де Frontex створив спеціальний довідник для прикордонників та митних службовців. Для захисту жертв торгівлі людьми Frontex розробив посібники, такі як «Frontex VEGA Handbook: Children Concept», які допомагають прикордонникам виявляти потенційних жертв, особливо дітей. Агентство також бере участь у боротьбі з терористичними загрозами, розробляючи загальні індикатори ризику та проводячи спеціалізовані тренінги для прикордонників. Frontex активно підтримує національні правоохоронні органи в реалізації міжнародних операцій, таких як Дні спільних дій, координуючи їх під егідою Європейської мультидисциплінарної платформи проти злочинних загроз (EMPACT).

Агентство надає технічну, оперативну та аналітичну підтримку, сприяючи зусиллям країн ЄС у зміцненні безпеки кордонів і боротьбі з організованою злочинністю [136].

Допомога в реінтеграції мігрантів, які повертаються до своїх країн походження, є важливою частиною роботи Frontex, спрямованою на підтримку держав-членів ЄС і асоційованих країн Шенгенської зони. Агентство забезпечує короткострокову допомогу після прибуття, яка включає розміщення, медичну допомогу та консультації. Довгострокова допомога триває до 12 місяців після повернення та може охоплювати професійне навчання, підтримку в працевлаштуванні, возз'єднання сім'ї або відкриття власного бізнесу. Основою діяльності Frontex є Регламент (ЄС) 2019/1896 та Стратегія ЄС щодо добровільного повернення та реінтеграції, які визначають стандарти і принципи надання допомоги. Реалізація програм реінтеграції здійснюється через мережу партнерів із реінтеграції, серед яких – міжнародні організації та неурядові організації, що надають безпосередні послуги та консультування громадянам третіх країн. Frontex фінансує заходи реінтеграції з власного бюджету, охоплюючи до 7 000 осіб щорічно [175].

Сервіси поділяються на три основні пакети: допомога після прибуття, довгострокова допомога після повернення та підтримка примусового повернення чартерними рейсами. Пакети формуються відповідно до потреб осіб, які повертаються, через розроблення індивідуальних планів реінтеграції, що враховують особисті обставини та запити. Процес управління програмами реінтеграції координується через Інструмент допомоги реінтеграції (RIAT), цифрову платформу, розроблену Європейською Комісією для спрощення обміну інформацією між країнами ЄС, партнерами та особами, які повертаються. Frontex також проводить регулярні конференції з реінтеграції, спрямовані на обговорення проблем, гармонізацію стандартів та обмін найкращими практиками серед партнерів і експертів. Агентство не лише забезпечує надання послуг реінтеграції, але й контролює якість цих послуг

через спеціальну систему оцінки та моніторингу, що гарантує дотримання стандартів і прозорість у реалізації програм [175].

Стратегічний аналіз ризиків є ключовим інструментом діяльності Frontex, який забезпечує всебічне оцінювання загроз і проблем для європейського інтегрованого управління кордонами (EIBM). У звіті за 2024 рік детально аналізуються багатогранні ризики, які впливатимуть на майбутнє кордонів ЄС, включаючи міграцію, транскордонну злочинність, тероризм і гібридні загрози. Frontex наголошує на потребі проактивного підходу до управління кордонами, що базується на розвідувальних даних, міжнародній співпраці та інноваційних технологіях. Геополітичні конфлікти та нестабільність у сусідніх країнах залишатимуться основним рушієм міграції та потоків біженців, створюючи значний тиск на зовнішні кордони ЄС. Очікується, що міграційний тиск посилиться, тому у звіті підкреслюється потреба посилення інфраструктури, підготовки персоналу та готовності до кризових ситуацій. Транскордонна злочинність, зокрема контрабанда та торгівля людьми, еволюціонуватиме через використання технологій, що вимагає адаптації прикордонних заходів. Гібридні загрози, що поєднують звичайні та нетрадиційні тактики, становитимуть зростаючий проблема для європейської безпеки. Frontex наголошує на важливості міжнародної співпраці та обміну інформацією для вирішення прикордонних проблем. Зміцнення партнерства з країнами походження, транзиту та призначення є важливим для усунення основних причин міграції та боротьби з кримінальними мережами. Звіт пропонує рекомендації для політиків і правоохоронних органів, спрямовані на покращення стратегій управління кордонами та захист європейських цінностей. Стратегічний аналіз ризиків дозволяє визначити пріоритети діяльності агентства, направляючи ресурси на вирішення найважливіших проблем і підвищуючи ефективність захисту кордонів [188].

Отже, способами адміністративної діяльності Європейського агентства прикордонної та берегової охорони (Frontex) щодо публічного адміністрування

міграційних процесів є моніторинг та аналіз ризиків, коли працівники Frontex здійснюють відстеження ситуації на кордонах ЄС, використання аналізу ризиків для оцінки загроз і координації заходів реагування, що включає спостереження за допомогою повітряних і морських засобів (MAS), аналіз даних національних органів та створення загальноєвропейської картини ризиків; оперативна підтримка та координація національних адміністративних органів стосовно допомоги державам-членам у процесах повернення мігрантів (добровільних і примусових), організація таких повернень, надання супроводу, медичного персоналу, перекладачів, а також підтримка реінтеграції осіб після повернення через програми навчання, працевлаштування чи бізнес-проекти; боротьба з транскордонною злочинністю через виявлення злочинної діяльності на кордонах, боротьба з контрабандою, торгівлею людьми, наркотиками та зброєю, а також із терористичними загрозами; використання сучасних технологій, спеціалізованих тренінгів і розроблення методичних посібників для прикордонників; міжнародна співпраця в партнерстві з агентствами ЄС (Європол) та міжнародними партнерами для протидії організований злочинності та зміцнення безпеки кордонів; реалізація реінтеграційних програм через виконання коротко- та довгострокової допомоги мігрантам, використання платформи Reintegration Assistance Tool (Інструментів допомоги реінтеграції) для координації обміну інформацією, проведення конференцій для обміну досвідом та підтримка стандартів реінтеграції; стратегічний аналіз ризиків, підготовка звітів, рекомендацій для політиків і правоохоронців із метою покращення управління кордонами та забезпечення європейських цінностей, що виконується Frontex через використання дозволених законодавчими повноваженнями заходів, що включають розроблення, координацію та підтримку різних операцій у сферах міграційного управління та безпеки.

У Польщі заходи щодо публічного адміністрування міграційних процесів здійснюють кілька ключових органів, кожен з яких виконує специфічні функції.

Прикордонна служба Польщі (Straż Graniczna) забезпечує охорону державного кордону, перевірку документів і запобігання нелегальному перетину кордону. Поліція (Policja) відповідає за внутрішній контроль і розслідування злочинів, пов'язаних із нелегальною міграцією. Управління у справах іноземців (Urząd do Spraw Cudzoziemców) здійснює легалізацію перебування іноземців, організовує процедури депортації та реалізує програми добровільного повернення. Центральне слідче бюро поліції (Centralne Biuro Śledcze Policji) займається розслідуванням діяльності злочинних угруповань, які організовують нелегальну міграцію або займаються торгівлею людьми. Європейська агенція з прикордонної та берегової охорони (Frontex) координує дії між державами-членами ЄС у сфері адміністрування кордонами та боротьби з нелегальною міграцією, забезпечуючи ефективну взаємодію на міжнародному рівні [171].

У монографії «Проблема торгівлі людьми та нерегулярної міграції в контексті захисту основних прав – проблеми та досвід», виданій під егідою Міністерства внутрішніх справ і адміністрації Польщі за редакцією А. Косінського та М. Щецина, узагальнено, що різноманітні адміністративні органи використовують відповідні засоби публічного адміністрування міграційних процесів, а саме: перевірку документів, поданих іноземцями для легалізації перебування, здійснюють воєводські управління у справах іноземців, використовуючи спеціалізоване обладнання для перевірки паспортів, віз і посвідок на проживання; виїзні перевірки заявлених місць проживання організовують працівники, що належать до компетенції Прикордонної служби Польщі (Straż Graniczna), що дозволяє виявляти факти фальсифікації адрес та інших даних. Для боротьби з фальшуванням документів, включаючи підроблені карти, договори оренди та документи про працевлаштування, залучаються органи поліції Польщі (Policja), Прикордонна служба та Центр персоналізації документів Міністерства внутрішніх справ та адміністрації (Centrum Personalizacji Dokumentów MSWiA). Протидію

фіктивній діяльності, зокрема фіктивному працевлаштуванню та створенню так званої «фікції перебування», реалізують воєvodські управління у співпраці з поліцією та місцевими органами влади. Кримінально-правові заходи, такі як порушення справ за фактами організації нелегальної міграції, торгівлі людьми та фальшування документів, здійснюють прокуратури, Вища контрольна палата Польщі (Najwyższa Izba Kontroli), а також працівники поліції та прикордонної служби. Міжвідомча співпраця координується через Міністерство внутрішніх справ і адміністрації (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji), яке організовує спільні операції поліції, прикордонної служби та місцевих органів влади для виявлення каналів нелегальної міграції. Інформаційний обмін із міжнародними партнерами, включаючи країни ЄС, підтримується через Агентство FRONTEX та Європол (Europol). Профілактичні заходи здійснюються за участі громадських організацій та консульств, а також через інформаційні кампанії, які організовує Управління з питань іноземців (Urząd do Spraw Cudzoziemców). Законодавчі зміни та впровадження електронних систем перевірок, що спрощують процес легалізації та запобігають шахрайству, здійснюються під егідою Міністерства юстиції Польщі (Ministerstwo Sprawiedliwości) та Міністерства внутрішніх справ [173].

Більш практично Міністерство внутрішніх справ і адміністрації Польщі доводить до іноземців та громадян Польщі, що контролювання зовнішніх кордонів здійснюється Прикордонною службою Польщі, яка відповідає за перевірку документів та запобігання нелегальному перетину кордонів, для чого активно використовуються сучасні технології, такі як відеоспостереження, дрони та сенсори. Верифікація документів є одним з ключових заходів, який передбачає перевірку справжності паспортів, віз та інших документів на пунктах пропуску і в місцях тимчасового перебування іноземців, що здійснюється Прикордонною службою у співпраці з Поліцією. Розслідування злочинів, пов'язаних із нелегальною міграцією, є завданням Центрального

слідчого бюро поліції, яке займається виявленням і ліквідацією злочинних угруповань, що організують нелегальну міграцію або займаються торгівлею людьми, а також порушує кримінальні справи проти таких організаторів. Депортація та репатріація здійснюються Управлінням у справах іноземців, яке організовує процедури вислання осіб, які перебувають у країні нелегально, а також координує програми добровільного повернення у співпраці з міжнародними організаціями, такими як Міжнародна організація з міграції (ІОМ). Інформаційні кампанії спрямовані на підвищення обізнаності іноземців щодо легалізації перебування і наслідків нелегальної міграції, а також на інформування суспільства про ризики, пов'язані з нелегальною міграцією. Співпраця з ЄС та міжнародними організаціями включає участь Польщі у роботі Європейської агенції з прикордонної та берегової охорони (Frontex), яка координує боротьбу з нелегальною міграцією, а також використання таких європейських ініціатив, як система EURODAC, що дозволяє ідентифікувати осіб, які подають прохання про притулок, за допомогою баз даних відбитків пальців. Інтегрованість інформаційних систем передбачає використання єдиних баз даних ЄС для перевірки даних про мігрантів та попередження зловживань, таких як дублювання особистих даних, що значно покращує ефективність адміністрування міграційних процесів [171].

Отже, способи публічного адміністрування міграційних процесів у Польщі включають низку систематизованих заходів, що реалізуються різними адміністративними органами. Серед них основними засобами є:

- 1) контроль зовнішніх кордонів, коли прикордонна служба Польщі (Straż Graniczna) забезпечує охорону державного кордону та перевірку документів осіб, які його перетинають. Для запобігання нелегальному перетину кордону активно застосовуються сучасні технології, такі як системи відеоспостереження, дрони та сенсори, що дозволяє ефективно контролювати прикордонні райони. Верифікація документів щодо перевірки справжності документів, таких як паспорти, візи та посвідки на проживання, що

здійснюється на пунктах пропуску та в місцях тимчасового перебування іноземців забезпечується Прикордонною службою Польщі у співпраці з Поліцією (Policja) для виявлення підроблених документів та запобігання шахрайству;

2) розслідування злочинів, пов'язаних із нелегальною міграцією здійснює Центральне слідче бюро поліції (Centralne Biuro Śledcze Policji), яке проводить розслідування діяльності злочинних угруповань, що організовують нелегальну міграцію або займаються торгівлею людьми. Завдяки цьому здійснюється ліквідація таких угруповань та порушення кримінальних справ проти організаторів. Депортація та репатріація є компетенцією управління у справах іноземців (Urząd do Spraw Cudzoziemców), що організовує процедури депортації осіб, які перебувають у країні нелегально, а також координує програми добровільного повернення. Ці заходи реалізуються у співпраці з міжнародними організаціями, такими як Міжнародна організація з міграції (ІОМ);

3) інформаційні кампанії у формі освітнього заходу спрямовані на підвищення обізнаності іноземців щодо процедур легалізації перебування та наслідків нелегальної міграції. Управління у справах іноземців також організовує кампанії для громадян Польщі, які інформують про ризики, пов'язані з нелегальною міграцією;

4) міжнародна співпраця передбачає, що адміністративні органи Польщі активно співпрацюють з ЄС та міжнародними організаціями через Європейську агенцію з прикордонної та берегової охорони (Frontex) та Europol. Завдяки цьому забезпечується ефективна боротьба з нелегальною міграцією, координація спільних операцій та використання таких європейських ініціатив, як система EURODAC, що дозволяє ідентифікувати осіб за відбитками пальців. Інтероперабельність інформаційних систем стосовно використання єдиних баз даних ЄС для перевірки даних про мігрантів забезпечує ефективність

адміністрування міграційних процесів і запобігає зловживанням, таким як дублювання особистих даних.

У програмні уряду Словацької Республіки на 2023 – 2027 роки «Жити краще, мирніше та безпечніше» визначаються заходи уряду Словаччини у сфері публічного адміністрування. Вони спрямовані на підвищення ефективності, прозорості та цифровізації, зокрема через завершення реформи «Ефективна, надійна та відкрита публічна адміністрація» (ESO). Для вдосконалення публічного адміністрування та оптимізації використання ресурсів значну увагу приділено цифровізації, що включає впровадження цифрових послуг для громадян і бізнесу, створення стратегічного рамкового документа для переходу до цифрової публічної адміністрації, аудит ІТ-інфраструктури, модернізацію обладнання та автоматизацію процесів. Реорганізація адміністративної структури передбачає створення нових відомств і комісій, таких як Регуляторна комісія при Міністерстві внутрішніх справ, для моніторингу та оптимізації роботи. Одним із ключових кроків є розширення клієнтських центрів, що забезпечує громадянам доступ до адміністративних послуг в одному місці та скорочує час обслуговування. Уряд також планує покращення роботи з даними через аудит-використання інформації в публічному адмініструванні для аналізу життєвих ситуацій громадян і суспільних процесів. Важливим аспектом є кадровий розвиток, що включає запровадження нової системи безперервного навчання працівників публічного сектору, стандартизацію обладнання та підвищення ефективності роботи службовців. Розвиток інтегрованих послуг досягається через співпрацю між центральними органами та місцевими органами самоврядування для забезпечення єдиного підходу до надання адміністративних послуг. Підвищення прозорості досягається через публікацію звітів щодо стану демократії, що включає моніторинг процесів у законодавчій та виконавчій владі [174].

Як зазначають у Міністерстві внутрішніх справ Словацької Республіки, основними засобами публічного адміністрування міграційних процесів є

інтегроване адміністрування кордонів, що закріплене в Національній стратегії інтегрованого публічного адміністрування кордонами. За це відповідає Поліцейський корпус Словацької Республіки, який у співпраці з Європейською агенцією з охорони кордонів і узбережжя (FRONTEX) бере участь у спільних операціях на зовнішніх кордонах ЄС, включаючи перевірку документів, використання сучасних технологій, баз даних та аналітичних систем для виявлення потенційних порушень. Боротьба з організаторами нелегальної міграції та торгівлі людьми здійснюється через співпрацю національних органів з міжнародними партнерами, такими як Європол, де важливу роль відіграє Кримінальна поліція Словаччини, яка проводить навчання працівників щодо виявлення злочинних схем і торгівлі людьми. Процедури депортації нелегальних мігрантів організовує Міністерство внутрішніх справ, яке надає пріоритет добровільному поверненню за підтримки Міжнародної організації з міграції (ІОМ), але в разі порушення закону іноземцями застосовуються примусові заходи. Державний контроль заяв на візи та дозволи на перебування здійснюють Воєводські управління у справах іноземців спільно з поліцією для запобігання використанню легальної міграції як прикриття для нелегальної діяльності. Профілактичні заходи, які включають інформаційні кампанії для підвищення обізнаності про легальні способи міграції та наслідки порушення законів, координуються Міністерством внутрішніх справ у співпраці з громадськими організаціями; міжнародна співпраця передбачає участь Словаччини в європейських ініціативах, таких як система EURODAC для реєстрації відбитків пальців мігрантів, що разом із FRONTEX та Європолем забезпечує ефективну координацію міжнародної діяльності [154].

Отже, до способів публічного адміністрування міграційних процесів у Словаччині належать заходи, які здійснюється адміністративними органами:

– адміністрування кордонів, що здійснює поліцейський корпус Словацької Республіки, який відповідає за інтегроване адміністрування кордонів відповідно до Національної стратегії інтегрованого управління кордонами, що

включає використання сучасних технологій, баз даних і аналітичних систем для перевірки документів та виявлення потенційних порушень. Операції здійснюються у співпраці з Європейською агенцією з охорони кордонів і узбережжя. Боротьба з організаторами нелегальної міграції покладається на кримінальну поліцію Словаччини, що співпрацює з міжнародними партнерами, зокрема з Європолем, у боротьбі проти злочинних схем, торгівлі людьми та організаторів нелегальної міграції. До заходів входить навчання працівників поліції для підвищення їх компетентності;

– депортація нелегальних мігрантів, що здійснює Міністерство внутрішніх справ і організовує процедури депортації нелегальних мігрантів із пріоритетом добровільного повернення за підтримки Міжнародної організації з міграції (ІОМ). У випадку порушень закону застосовуються примусові заходи. Контроль легальної міграції належить до компетенції виконавчих органів у справах іноземців воєводств, які спільно з поліцією забезпечують перевірку заяв на візи та дозволи на перебування для запобігання зловживанню легальними каналами міграції;

– профілактичні заходи здійснює Міністерство внутрішніх справ спільно з громадськими організаціями, координуючи інформаційні кампанії, спрямовані на підвищення обізнаності громадян щодо легальних способів міграції та наслідків порушення міграційного законодавства. Міжнародна співпраця є компетенцією безпосередньо Уряду Словаччини, який бере участь у європейських ініціативах, таких як система EURODAC для реєстрації відбитків пальців мігрантів. Спільно з FRONTEX і Європолем забезпечується координація міжнародних дій для протидії нелегальній міграції.

Румунія, розташована на стратегічному перехресті між Сходом і Заходом, відіграє важливу роль у міграційних процесах, що проходять через Балканський регіон. Географічне положення країни та її близькість до Європейського Союзу, а також перспектива інтеграції до Шенгенської зони роблять її не лише транзитною територією, але й потенційним місцем призначення для

економічних мігрантів. Основними заходами протидії нелегальній міграції є забезпечення безпеки кордонів, адаптація національного законодавства, реорганізація структур прикордонного контролю, професійна підготовка персоналу та посилення міжнародної співпраці. Значна увага приділяється посиленню контролю на кордонах, виявленню організованих злочинних груп і ліквідації їхньої діяльності, що сприяє зниженню нелегальних міграційних потоків. Боротьба з нелегальною міграцією включає також активне виявлення випадків використання підроблених документів, приховування осіб у транспортних засобах і спроб незаконного перетину через зелену зону кордону. Міграційні потоки охоплюють громадян різних країн, що свідчить про глобальність цього явища. З метою посилення ефективності заходів здійснюється постійний обмін інформацією та координація дій з прикордонними службами сусідніх країн і структурами Європейського Союзу. Румунія вживає комплексних заходів для запобігання нелегальній міграції, забезпечуючи стабільність і безпеку як на національному рівні, так і в контексті європейської спільноти [155].

Національні органи Румунії, які здійснюють публічне адміністрування міграційних процесів, включають Прикордонну поліцію Румунії, яка відповідає за контроль державного кордону, виявлення нелегальних мігрантів і запобігання їхньому проникненню на територію країни. Кримінальна поліція Румунії займається боротьбою з організованими злочинними групами, що здійснюють контрабанду людьми, та розробленням заходів з нейтралізації кримінальних схем у сфері міграції. Воєводські управління у справах іноземців забезпечують перевірку заяв на візи та дозволи на перебування, запобігаючи використанню легальних процедур для нелегальної діяльності. Міністерство внутрішніх справ Румунії здійснює загальний контроль і координацію діяльності всіх національних органів, які відповідають за управління міграційними процесами, а також розробляє стратегії і політики в цій сфері для забезпечення ефективного та безпечного регулювання міграції [156].

Отже, Румунія використовує такі класичні способи у сфері публічного адміністрування міграційних процесів: контроль державних кордонів; протидія організованим злочинним групам, які займаються нелегальним перевезенням мігрантів (для цього утворюються мобільні групи, що швидко реагують на спроби нелегального перетину кордону), та проведення спільних операцій з іншими органами безпеки; внутрішня співпраця з іншими національними адміністративними органами, що відповідають за безпеку, та міжнародна співпраця з відповідними структурами країн-сусідів та ЄС, такими як FRONTEX. Важливу роль у цьому процесі відіграють спільні дії щодо моніторингу та виявлення потенційних загроз у межах компетентних зон. Так, поліція проводить розслідування, спрямовані на виявлення осіб, які підтримують нелегальну міграцію, та надає оперативний обмін інформацією з міжнародними партнерами. Поліція використовує сучасне обладнання, проводить професійні навчання для спеціалізації працівників у сфері боротьби з нелегальною міграцією. Завдяки таким заходам підвищується ефективність управління кордонами, протидія нелегальним мігрантам та організаторам їх незаконного перевезення, що сприяє забезпеченню національної безпеки [124].

В умовах сьогодення способами, які застосовуються адміністративними органами Румунії для публічного адміністрування міграційних процесів, є контроль і моніторинг державного кордону, що здійснюється Прикордонною поліцією Румунії через перевірку документів, патрулювання прикордонних зон та використання сучасних технологій. Боротьба з організованими злочинними групами, які займаються контрабандою людьми, реалізується Кримінальною поліцією Румунії через розслідування, затримання підозрюваних та ліквідацію кримінальних схем. Контроль заяв на візи та дозволи на перебування забезпечується воєводськими управліннями у справах іноземців через перевірку достовірності даних, дотримання законодавчих норм та моніторинг міграційної діяльності. Депортація нелегальних мігрантів організовується Міністерством внутрішніх справ Румунії через процедури добровільного

повернення за підтримки міжнародних організацій або застосування примусових заходів у разі порушення законів. Профілактика нелегальної міграції здійснюється через інформаційні кампанії, які підвищують обізнаність громадян про легальні шляхи міграції та наслідки порушення законодавства, що координуються Міністерством внутрішніх справ у співпраці з громадськими організаціями. Міжнародна співпраця передбачає участь у європейських ініціативах, таких як операції під егідою FRONTEX, де використовуються загальні бази даних, аналітичні системи та спільні заходи для боротьби з нелегальною міграцією. Інтеграція сучасних технологій включає використання біометричних систем, таких як EURODAC, для реєстрації відбитків пальців мігрантів та забезпечення прозорості міграційних процесів [156].

Отже, національні органи Румунії застосовують комплексні способи публічного адміністрування для ефективного публічного адміністрування міграційних процесів. Основною відповідальною структурою є прикордонна поліція Румунії, яка здійснює моніторинг та контроль державного кордону через патрулювання, перевірку документів, використання сучасних технологій і баз даних. Контроль за візами та дозволами на проживання здійснюють воєводські управління у справах іноземців, які перевіряють достовірність поданих документів, дотримання законодавства та законність міграційної діяльності. Кримінальна поліція Румунії займається боротьбою з організованими злочинними групами, що здійснюють нелегальні перевезення людей, через розслідування, затримання та ліквідацію кримінальних схем.

Депортація нелегальних мігрантів організовується Міністерством внутрішніх справ через процедури добровільного повернення за підтримки міжнародних організацій або примусові заходи в разі порушення законів. Інформаційні кампанії, які координуються Міністерством внутрішніх справ у співпраці з громадськими організаціями, спрямовані на підвищення обізнаності населення щодо легальних шляхів міграції та наслідків порушень.

Співпраця на міжнародному рівні реалізується через участь у європейських ініціативах, зокрема в операціях під егідою FRONTEX, з використанням загальних баз даних і аналітичних систем. Також активно застосовуються біометричні технології – як приклад, система European Dactyloscopy (європейська система збирання, оброблення та зберігання відбитків пальців мігрантів та шукачів притулку в країнах ЄС), яка забезпечує реєстрацію відбитків пальців мігрантів та підвищує прозорість міграційних процесів. Завдяки впровадженню цих заходів забезпечується ефективне управління міграційними процесами, стабільність і безпека як на національному рівні, так і в контексті європейської спільноти.

3.2 Удосконалення публічного адміністрування міграційних процесів в Україні

У системі духовних цінностей українського народу в умовах повномасштабного російського терористичного вторгнення на перше місце виходить українська держава, яку треба зберегти. У зворотному випадку не тільки про достойне європейське життя для громадян України, які не захочуть або не зможуть емігрувати до країн-учасниць НАТО, доведеться забути, але й загалом збереження української нації і значної частини українців буде проблематичним. Події в містах Бучі, Ірпені, коли українців убивали, а українок гвалтували [97], перманентно нагадують трагедію Голодомору 1932–1933 років як факт геноциду проти українського народу [24].

Отже, в умовах сьогодення збереження України як незалежної, суверенної держави є першочерговим завданням української влади, українського народу, української освіти і науки, адже збереження української держави – це фактично збереження життя мільйонів громадян України, а втрата Незалежності під окупацією росії – це смерть мільйонів українців [107].

У цьому контексті міграційна політика в умовах російсько-української війни має бути прагматично спрямованою на захист Вітчизни. Це означає, що в умовах воєнного стану для переважної більшості громадян України, які є військовозобов'язаними, виїзд за межі України є і має залишатися обмеженим.

Проте система справедливої мобілізації вимагає певних виключень щодо заборони виїзду військовозобов'язаних за межі України з публічними цілями, як приклад – для забезпечення розвитку вітчизняної економіки, насамперед розроблення й виробництва зброї, боєприпасів, воєнного обладнання, існує нагальна виробнича потреба виїзду за кордон вітчизняних фахівців оборонної та іншої економіки України.

В умовах сьогодення підставами для виїзду за кордон для потреб економіки України є здійснення перевезень гуманітарної допомоги, медичних вантажів або вантажів для потреб економіки водіями транспортних засобів, які мають ліцензію на міжнародні перевезення вантажів або пасажирів. Для цього потрібна наявність відповідної інформації про особу в системі Укртрансбезпеки та рішення про виїзд, ухвалене Міністерством інфраструктури або обласними військовими адміністраціями. Строк безперервного перебування водіїв за кордоном не може перевищувати 30 календарних днів. Також право на виїзд мають водії транспортних засобів суб'єктів господарювання з ліцензією на міжнародні перевезення, які працюють на вантажному транспорті з повною масою від 3500 кг і більше. Дозволяється виїзд одного водія на вантажному транспорті або двох у пасажирському автобусі, але не більш ніж на 45 календарних днів. Окрім цього підставою для виїзду є робота моряків та авіаційного персоналу. Авіаційний персонал, що виїжджає для роботи за кордоном або тренажерної підготовки, мусить мати трудовий договір, наказ про відрядження та підтвердження від Державіаслужби.

Працівники залізничного транспорту, які забезпечують функціонування залізничної інфраструктури, також можуть перетинати кордон за умови

наявності відповідних рішень від військової адміністрації. Право на перетин кордону надається іншим працівникам, критично необхідним для економіки України, які працюють на підприємствах, заброньованих для виконання завдань критичної інфраструктури або економічного відновлення [14].

Також підстави й порядок виїзду за кордон працівників оборонних чи інших підприємств регулюються Правилами перетинання державного кордону громадянами України, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 року №57. Працівники оборонних чи критичних підприємств можуть виїжджати за кордон за умови виконання певних вимог. До категорії осіб, які мають право на виїзд, належать заброньовані працівники підприємств, що забезпечують функціонування критичної інфраструктури, оборонних потреб або економічного відновлення, а також працівники, залучені до перевезення гуманітарної допомоги, медичних вантажів та вантажів для Збройних сил оборони. Для підтвердження права на виїзд потрібно мати рішення Мінекономіки про бронювання військовозобов'язаного, наказ про відрядження від керівника підприємства, витяг із протоколу ТЦК про надання відстрочки для заброньованих осіб та військово-облікові документи з відповідними відмітками. Рішення про виїзд ухвалюється Міністерством інфраструктури або обласними військовими адміністраціями на основі обґрунтування потреби, а інформація про працівників вноситься до системи Укртрансбезпеки. Контроль за дотриманням правил здійснює Державна прикордонна служба України, а у разі порушення умов чи строків перебування дозвіл на виїзд може бути анульований відповідним рішенням Мінінфраструктури або військових адміністрацій [63].

На наш погляд, до переліку фахівців які можуть виїжджати за кордон у службове відрядження з публічною метою, мають належати також фахівці малих підприємств та конструкторських бюро, які здійснюють виробництво та інженерний дизайн засобів ураження противника, засобів захисту військовослужбовців Збройних сил, інших сил безпеки оборони України від

різноманітних джерел ураження противником, а також працюють над розробленням, виробництвом і вдосконаленням засобів цивільної оборони населення. У цьому випадку рішення про дозвіл на виїзд мають ухвалювати Міністерство економіки України, Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України, Державне космічне агентство України.

Натомість із зазначеного переліку, на наш погляд, потрібно виключити спортсменів, тренерів, спортивних суддів та інших фахівців, які представляють Україну на міжнародних спортивних змаганнях або тренувальних зборах [63] і наразі мають право виїзду за кордон, – крім тих, які виїжджають з метою збору коштів чи популяризації героїчного захисту українським народом спільних західних цінностей. У період дії воєнного стану військовозобов'язані – фізично здорові та мотивовані спортсмени – мають приносити користь українському народові в обороні Вітчизни, а не приховуватися за кордоном [15].

Також вагомим є прошарок моряків – громадян України, які отримали українського світу та продовжують дозвільні документи моряків під українським прапором і можуть отримувати право на виїзд з України в період воєнного стану для проходження роботи в іноземних судохідних компаніях тільки за умови сплати фіксованого спеціального добровільного внеску у формі податку з фізичних осіб та єдиного фонду соціального страхування [14].

Отже, ми пропонуємо у сфері внутрішньої міграційної політики в умовах воєнного стану щодо військовозобов'язаних осіб запровадити:

- 1) правовий механізм надання дозволів для службових відряджень фахівців, які працюють над виробництвом та розробленням засобів оборони та цивільного захисту населення. Рішення щодо виїзду мають ухвалювати Міністерство економіки України, Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості та Державне космічне агентство України на основі визначених критеріїв конструкторської та виробничої потреби. Такий підхід є вкрай необхідним, адже без розроблення і виробництва власної зброї, боєприпасів та

інших засобів ведення війни укласти справедливий мир з росією буде проблематично;

2) виключити з переліку осіб, які мають право на виїзд за кордон, на період воєнного стану військовозобов'язаних спортсменів та тренерів, за винятком випадків, коли їхня діяльність спрямована на популяризацію героїчного захисту України або збір коштів на підтримку обороноздатності країни. Контроль за відповідністю цим критеріям має здійснювати Мінмолодьспорт та відповідні військові адміністрації;

3) упровадити економічне регулювання через запровадження спеціального добровільного фіксованого внеску у формі податку з фізичних осіб та єдиного соціального внеску для моряків – військовозобов'язаних громадян України, які працюють в іноземних компаніях. Постійна сплата цього податку буде дозволяти дипломованим в Україні морякам виїжджати для праці за кордон. Це дозволить забезпечити економічну підтримку українського народу, який здійснює оборону держави, за рахунок коштів, зароблених українськими моряками в іноземних судноплавних компаніях. Контроль за дотриманням цього має покладатися на Міністерство інфраструктури України.

У випадку успішності проведення експерименту зазначені пропозиції можуть бути розширені за рахунок водіїв, які є громадянами України, військовозобов'язаними далекобійниками, що працюють у країнах Європейського Союзу, та деяких інших високотехнологічних та високо платних спеціальностей. Такі особи зможуть здійснювати суттєве поповнення бюджету України та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Український народ уперше веде збройну боротьбу з російськими окупантами не самотужки. Нас підтримують практично всі демократичні правові держави. Проте рішення урядів цих держав прямо залежать від волі своїх виборців. Російсько-українська війна є гібридною. Попереду військової російської агресії йде російська пропаганда, в яку рашистський режим вкладає

мільярди доларів. Спрямовується ця пропаганда насамперед на держави, які найбільше допомагають Україні, – Сполучені Штати Америки та громадян країн-учасниць Європейського Союзу [96]. Якщо нічого не робити проти цього, то ми будемо відчувати постійне зниження підтримки урядів правових демократичних держав. Простими англомовними роликами тут не обійтися – потрібна «народна» дипломатія. Саме тому потрібна система заходів, які має продюсерувати Міністерство культури та стратегічних комунікацій України.

Десятки тисяч українських комівояжерів від культури, героїв-військових, лідерів української громадської думки, письменників, поетів, співаків, видатних спортсменів мають проводити масові та індивідуальні заходи в західних країнах, здійснюючи популяризацію героїчного збройного опору військовослужбовців Збройних сил, інших сил безпеки й оборони України рашистській тоталітарній загрозі Європейському Союзу та всьому західному світу. Як приклад: так робив у період Другої світової війни Уряд Канади, коли видатного повітряного пілота Дж. Бюрлінга, який став символом стійкості та героїзму, використовували для популяризації військової служби через його досягнення та унікальні особливості, що дозволили йому за короткий період збити 27 літаків противника, ставши найрезультативнішим канадським пілотом. Він брав участь у промоційних турах у Канаді, де його подвиги використовували для залучення молоді до військової служби та підтримки бойового духу населення. Його образ демонстрував, що війна – це не лише обов'язок, а й проблема, у якій можна виявити себе як професіонал і патріот [112].

В Україні є сотні таких героїв, які не тільки вміють мужньо та ефективно воювати, але й мають певний медійний ресурс, підкріплений природними здібностями. Як наприклад: Кирило Верес, Герой України та майор Збройних Сил України, продемонстрував мужність і професіоналізм під час багаторічної військової служби. Він брав участь у ключових боях на Донбасі та Бахмутському напрямку. К. Верес організував ефективну оборону Мар'їнки,

що зупинило просування окупаційних військ. Володіючи стратегічним мисленням, він ефективно керує підрозділом К2. Його підрозділ бере участь у найскладніших бойових операціях, зокрема у протистоянні військовим формуванням російської федерації. Герой активно діє у медіапросторі, демонструючи чесність і прозорість у висвітленні війни. Його історія надихає українське суспільство, піднімає бойовий дух і розкриває героїзм української армії. Він популяризує ідею свідомого вибору захищати Батьківщину та наголошує, що головне завдання українських військових – «не вмирати, а знищувати ворога». Його висловлювання відзначаються прямолінійністю та практичним підходом. Це формує велику довіру як до його особистості, так і до Збройних Сил України [36].

Ще приклад: Євген Пальченко, Герой України, який продемонстрував непохитну мужність і високу військову майстерність у найскладніші моменти оборони України. У лютому 2022 року він, будучи 23-річним командиром взводу танків, прикрив вихід своєї бригади з оточення, урятувавши життя побратимів. Цей вчинок став символом відваги, самопожертви та професіоналізму українських воїнів. Є. Пальченко виявив тактичну ефективність, ухвалюючи стратегічно важливі рішення в умовах оточення та керуючи підрозділом з високою ефективністю. Ризикуючи власним життям, він забезпечив відступ українських військових, стримуючи чисельну перевагу російських сил. Майстерність командира дозволила йому організувати оборону та успішно виконати бойові завдання. Є. Пальченко виявив незламність духу під час боїв на Херсонщині та біля Антонівського мосту, де ворог застосовував авіацію, артилерію та десантні війська. Його історія стала символом героїзму, що надихає українців та демонструє приклад патріотизму для молодого покоління. Подвиг воїна активно висвітлюється в медіа, популяризуючи його досягнення та формуючи образ справжнього героя. Завдяки медійному розголосу його вчинок піднімає бойовий дух воїнів, підкреслюючи значення особистої мужності та згуртованості на полі бою, а також викликає значний

громадський резонанс, об'єднуючи українців та зміцнюючи віру в перемогу [94].

Військовослужбовець збройних сил України Ярослава Магучіх, українська легкоатлетка та олімпійська чемпіонка зі стрибків у висоту, установила світовий рекорд, подолавши планку на висоті 2.10 м. Її спортивні досягнення вписали Україну в історію світової легкої атлетики, ставши символом непохитності та майстерності українських спортсменів. Окрім спортивних успіхів, Я. Магучіх виявляє активну громадянську позицію щодо російської окупації України. Вона публічно підтримує українських військових, зокрема полонених захисників «Азовсталі», та закликає світову спільноту не забувати про злочини росії. Її приклад поєднує спортивний героїзм із громадською відповідальністю, підкреслюючи єдність і стійкість українського народу [52; 80; 104; 111]. Тим самим для такої категорії осіб Міністерство культури та стратегічних комунікацій України має забезпечити організований та безперешкодний виїзд і заїзд в Україну в умовах воєнного стану.

Отже, Кабінет Міністрів України разом із Міністерством культури, Міністерством закордонних справ, Державною міграційною службою та іншими центральними органами влади має організувати системні тури українських героїв. До них належать військовослужбовці з унікальними здібностями, видатні спортсмени, культурні діячі та лідери громадської думки. Одночасно з організацією таких заходів потрібно врахувати міграційні аспекти та стимулювати виїзд цих категорій осіб на агітаційні заходи. Держава має розробити спрощену процедуру отримання дозволів для перетину кордону в умовах воєнного стану. Це стосується осіб, які беруть участь у промоакційних турах задля популяризації героїчного опору українського народу російській агресії. Важливо забезпечити їхній безперешкодний виїзд і повернення до України у межах чітко визначених програм, що реалізуються під патронатом уряду.

Основна мета таких заходів – популяризація героїчного опору українського народу на міжнародному рівні. Це надзвичайно важливо для протидії російській агресії, яка посягає не лише на територіальну цілісність України, але й на фундаментальні цінності всього західного демократичного світу. Завдяки цим організованим поїздкам українські герої зможуть привернути увагу міжнародної спільноти до стійкості та відваги України. Налагодження ефективної міграційної політики в цьому напрямку сприятиме розширенню можливостей для українських героїв і культурних амбасадорів. Це забезпечить посилення міжнародної підтримки, залучення нових ресурсів для боротьби з російською агресією та зміцнення міжнародної солідарності навколо спільних цінностей свободи, демократії та справедливості.

У період відбудови України після перемоги наша країна стане європейським хабом щодо розбудови інфраструктури, закладів освіти, культури, науки. Загалом це призведе до потреби значної кількості працівників, недолік яких в Україні може бути суттєвим.

Це буде дуже складна проблема. Ми маємо за кордоном, у країнах західного світу, значну кількість українських громадян. Згідно з даними ООН, майже 8 мільйонів українців перебувають в Європі (за даними УВКБ ООН, станом на 10 лютого 2022 року – 7,824,440 осіб). Від початку військової агресії російської федерації проти України 2022 року велика кількість людей подала заяви та отримала тимчасовий захист у Європі (за даними УВКБ ООН станом на 10 лютого 2022 року – 4,699,333 осіб) або подібний статус, який забезпечує певні гарантії безпеки в європейських країнах. Варто зазначити, що міграція українців розпочалася від самого початку війни. Рада Європейського Союзу передбачила таку можливість й активувала Директиву 2001/55/ЄС про тимчасовий захист для українців та інших осіб. Ця Директива дозволяє людям, які залишили Україну через небезпеку після 24 лютого 2022 року або пізніше, залишатися на території Європейського Союзу (крім Данії), при цьому особи з

офіційним документом тимчасового захисту мають право на роботу, повний доступ до системи охорони здоров'я, освіту, соціальну допомогу тощо [126].

Проте, за даними, що ґрунтуються на дослідженні мюнхенського інституту Ifo, близько 35% українських біженців у Європі планують повернутися в Україну після того, як ситуація в країні стане безпечною. Лише 4% опитаних мають намір повернутися найближчим часом незалежно від безпекової ситуації. Близько 11% українських біженців уже повернулися додому, а близько 25% поки що не визначилися з рішенням щодо повернення. На початку повномасштабної війни близько 60% біженців заявляли, що повернуться додому після стабілізації ситуації. Із часом цей показник почав зменшуватися. Дослідники зафіксували падіння на 4,7 відсотків за кожні 100 днів перебування за кордоном. Чим довше триває війна, тим більше українських біженців облаштовуються в інших країнах. Вони поступово знаходять роботу, соціалізуються та влаштовують своє життя. На момент виїзду з України лише 10% біженців розглядали можливість залишитися за межами країни на постійній основі, але через затяжну війну цей показник постійно зростає [100].

Отже, з кожним місяцем російсько-української війни кількість осіб, які повернуться в Україну, зменшується. На наш погляд, це дуже вагома проблема, що постане перед українською владою. Як показують вищезазначені тенденції, якщо активна фаза російсько-української війни ще продовжиться на рік, то кількість осіб, які будуть мати бажання повернутися в Україну, буде перебувати в межах соціологічної похибки. Тим самим, за нашим песимістичним прогнозом, повернеться в Україну лише незначна кількість осіб із різним трудовим потенціалом. По-перше, це громадяни України, які собі не знайшли роботи в демократичних країнах західної світу. По-друге, це певна кількість амбітних громадян України, які не задоволені своїм соціальним і трудовим статусом.

У першому разі громадяни України, які будуть повертатися з еміграції в Україну, не будуть становити значного економічного потенціалу. На наш погляд, якщо вони не працювали в країнах Європейського Союзу в умовах вимушеної еміграції, то й не будуть ефективно працювати в Україні після повернення. Однак вони є громадянами України, й українська влада зобов'язана їх прийняти і створити належні умови для повторної соціалізації в українські реалії.

У другому разі в Україну будуть повертатися громадяни України, які змогли себе реалізувати в західному світі. Вони практично можуть стати новою елітою українського суспільства, зможуть розвивати європейський за стандартами бізнес і публічне адміністрування в Україні. Набутий європейський досвід праці й життя в умовах публічного режиму адміністрування західного світу надасть їм можливість зробити значний внесок у євроатлантичні прагнення Українського народу на українській землі. Проте кількість таких осіб хоча і буде, на наш погляд, вагомою, однак не дуже великою у сотнях тисяч осіб.

Для позитивного вирішення цієї проблеми в Україні створено та наділено владними повноваженнями Міністерство національної єдності, місією якого є збереження зв'язків з українцями за кордоном, сприяння їх поверненню на батьківщину та об'єднання глобальної української спільноти для підтримки України в період відбудови та розвитку. Основними напрямками діяльності Міністерства є такі: створення умов для безпечного повернення українських громадян, які виїхали через війну, у співпраці з країнами-партнерами та українськими громадами за кордоном; забезпечення умов для соціалізації та працевлаштування українців, що повертаються, через залучення їх до програм відбудови країни та відновлення людського капіталу; сприяння збереженню мови, культури та традицій серед української діаспори за кордоном, підтримуючи освітні та культурні програми; залучення ресурсів українців за кордоном для підтримки економіки України, зокрема через сприяння грошовим

переказам, інвестиціям та міжнародним проектам. Міністерство має стати платформою для діалогу між українською державою та українцями за кордоном, забезпечуючи їхню активну участь у житті країни та подолання непорозумінь. Міністерство сприятиме освітнім і культурним ініціативам для молодих українців за кордоном, організовуючи літні табори, обміни та стажування в Україні [48; 91].

За баченням німецьких експертів, прогнози щодо спроможності Міністерства національної єдності повернути українців на батьківщину відображають складність цього завдання в контексті війни та соціально-економічних реалій. Найважливішим чинником для повернення залишається безпека, адже українці готові повернутися лише тоді, коли в їхніх регіонах буде забезпечено стабільність і особистий захист. Водночас дослідження свідчать, що повне завершення бойових дій не є обов'язковою умовою, але ключовим є відчуття безпеки в конкретному місці. Економічні перспективи також відіграють важливу роль, оскільки програми відбудови, які передбачають працевлаштування для молоді та фахівців, здатні частково мотивувати до повернення. Показники соціальної адаптації за кордоном свідчать про те, що близько 45% українських біженців уже працевлаштовані у країнах перебування, що ускладнює їхнє повернення. Тривале перебування за межами України призводить до інтеграції в нові соціальні й економічні системи, через що стимулювати їх до повернення стає дедалі важче. Наразі спостерігається чітка тенденція до зменшення кількості охочих повернутися: на початку війни 70-80% українців планували повернення додому, тоді як зараз цей показник знизився до 30-40%. Довготривале перебування за кордоном, стабільні умови життя та можливості подальшого розвитку змушують українців облаштовувати своє життя в інших країнах. Потенційний ефект від Міністерства національної єдності може бути помітним лише за умови реалізації чітких програм із економічним підґрунтям.

За оптимістичним сценарієм, створення стратегічних програм повернення здатне залучити 10-30% українців, що становить близько 750 тисяч – 2,3 мільйона осіб. Однак ці прогнози залишаються досить умовними та не враховують ключові перешкоди, такі як тривала адаптація українців у країнах перебування, соціальні гарантії та доступ до працевлаштування. Згідно з песимістичним прогнозом через відсутність чіткої стратегії, прозорих програм та гарантій безпеки Міністерство може зіткнутися з провалом своєї місії. У такому разі кількість поверненців може обмежитися 5-10%, що відповідає лише незначній частині вимушених мігрантів. Для успішної роботи Міністерству потрібна тісна співпраця з урядами країн перебування українців, а також з українськими діаспорами для створення умов повернення. Попри це, тривале перебування за кордоном, економічні перспективи інших країн і недостатня ефективність нових державних ініціатив можуть стати критичними перешкодами, через які значна частина українців вирішать не повертатися на Батьківщину [61].

Отже, міграційні процеси в Україні після перемоги українського народу в російсько-українській війні або припинення активних військових дій можуть характеризуватися такими особливостями:

- поступове повернення певної кількості українців в Україну, хоча значна частина мігрантів розглядатиме повернення лише після впровадження масштабних програм відновлення інфраструктури та економіки, особливо ті, хто не інтегрувався в нові суспільства;

- продовження внутрішньої міграції громадян зі зруйнованих російськими терористами регіонів у більш розвинуті міста на заході України, а також до столиці – міста Києва та південного регіонального центру – міста Одеси;

- важливим чинником для повернення стане економічна відбудова України. Уряду України потрібно буде запропонувати програми з

працевлаштування, зокрема у відбудовчих проєктах, а також залучення молоді до державних і міжнародних ініціатив у цій сфері;

– створення пільгових умов для підприємництва та інвестицій з боку українців-мігрантів, а також збереження діаспори як ресурсного потенціалу. Певна частина громадян України, які успішно працюють у західних державах, підтримуватимуть економіку через грошові перекази та інвестиції, адже до повномасштабного вторгнення грошові перекази забезпечували до 10% ВВП України;

– без ефективної роботи Міністерства національної єдності, а також масштабних програм повернення та відновлення економіки Україна може втратити значну частину вимушених мігрантів. За песимістичними прогнозами, передбачається повернення не більше 5-10% населення, що відповідає близько 500 тисячам – 1 мільйону осіб. Решта залишиться у країнах перебування через відсутність умов для життя та роботи на батьківщині;

– для утримання зв'язку з українськими мігрантами влада має практично визнати інститут множинного громадянства. Хоча ми розуміємо, що внесення змін до Конституції України щодо цього питання є проблематичним та виходить за межі нашого аналізу, це дозволить українцям за кордоном зберігати зв'язок із батьківщиною та брати участь у розвитку країни без потреби відмовлятися від набутого громадянства інших держав.

Тим самим для розвитку української економіки – відбудови української держави, інфраструктури закладів освіти, науки, культури – українському суспільству будуть потрібні трудові мігранти. Залучення трудових мігрантів потребуватиме виваженої міграційної політики, що має будуватися на засадах українського прагматизму, сутністю якого, на наш погляд, має бути належна соціалізація в українську культуру, освіту та суспільство загалом мільйонів іноземців, які на момент прибуття в Україну будуть далекими від європейських цінностей та українського менталітету.

Тим самим провідним завданням поряд із виконанням ними виробничих завдань буде освіта, насамперед засвоєння української мови, культурне виховання щодо українських традицій, вивчення величної української історії. Як наслідок, соціалізація добросовісних працьовитих іноземців в українському суспільстві матиме позитивний ефект. І навпаки, незважаючи на виробничі успіхи, іноземці, які не захочуть чи не зможуть опанувати українську мову, українську культуру, українські традиції, мають бути прагматично, максимум через три роки добровільно, а у випадку відмови – невідворотньо примусово депортовані з України без права отримати повторно візу впродовж наступних 10 років.

Для цього, по-перше, треба поставити в рівні умови трудових мігрантів з Індії, Південносхідної та Середньої Азії. Безвізовий режим із деякими державами Середньої Азії має бути денонсований. Зрозуміло, що має бути заборонено на рівні законодавства залучати у формі трудової міграції громадян країни-агресорки росії, навіть якщо вони мають етнічне українське походження. Виключення може робитися виключно для молоді, яка має етнічне українське походження і бажає навчатися у вищих навчальних закладах України. Однак це вже не стосується трудової міграції.

В умовах сьогодення посвідка на тимчасове проживання надає іноземцям або особам без громадянства право законно перебувати в Україні упродовж визначеного терміну. Для трудових мігрантів оформлення посвідки регулюється Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» та постановою Кабінету Міністрів України №322 від 25 квітня 2018 року. Основні засади отримання посвідки включають кілька ключових положень. Підстави для отримання посвідки визначаються таким чином: іноземці та особи без громадянства, які мають дозвіл на роботу в Україні, можуть отримати посвідку на тимчасове проживання. Також право на посвідку мають іноземці, які уклали гіг-контракти з резидентами Дія City. Особи, що

мають визнаний статус закордонного українця, можуть працювати без дозволу на працевлаштування, подавши трудову угоду.

Для отримання посвідки потрібно зібрати відповідні документи. Потрібен дійсний паспортний документ іноземця з візою типу D. Додатково слід надати дозвіл на застосування праці або трудовий договір/гіг-контракт. Потрібно подати переклад сторінки паспорта з особистими даними українською мовою. Важливо надати поліс медичного страхування на весь термін дії посвідки. Також потрібно підтвердити сплату адміністративного збору квитанцією. Додатково можуть вимагатись документи, що підтверджують наявність житла (договір оренди або право власності). Заява подається особисто іноземцем або законним представником до територіального підрозділу Державної міграційної служби або центрів надання адміністративних послуг. Документи потрібно подати не пізніше ніж за 15 робочих днів до закінчення законного терміну перебування в Україні. Термін розгляду заяви обмежено законом. Посвідка на тимчасове проживання видається упродовж 15 робочих днів від моменту подання документів. Строк дії посвідки визначається конкретною підставою перебування. Для трудових мігрантів посвідка видається на період роботи, зазначений у дозволі на застосування праці або трудовому договорі / гіг-контракті [73].

Крім зазначених документів, на наш погляд, трудові мігранти (як будь-які інші іноземці, що мають бажання тривало проживати в Україні – понад 6 місяців), які звертаються за дозволом на працю і посвідкою на проживання, мають взяти на себе зобов'язання відвідувати курси української мови та курси вивчення Конституції України, історії та традиції українського народу. Зазначені два напрямки соціалізації іноземців в Україні має забезпечити Кабінет Міністрів України через Міністерство освіти і науки України за рахунок коштів державного бюджету (безкоштовно для іноземців). Проте у випадку систематичного їх невідвідування іноземцями, або небажання

(неможливості) опанувати навчальну програму посвідка на проживання щодо таких іноземців не має продовжуватися.

У добросовісних трудових мігрантів-іноземців в Україні буде виникати бажання отримати українське громадянство. Якщо при цьому такі іноземці, які на законних підставах перебувають в Україні, добросовісно працюють й опанували українську мову, Конституцію України, українські традиції, українську історію, то, на наш погляд, зміна їхнього конституційного статусу на громадянства буде позитивно впливати на розвиток української держави та українського суспільства.

В умовах сьогодення набуття громадянства України трудовими мігрантами для відбудови країни здійснюється на основі статті 9 Закону України «Про громадянство України» з урахуванням визначених умов. Трудові мігранти, які прибувають для участі в післявоєнній відбудові, можуть отримати громадянство на підставі кількох ключових критеріїв. Так, безперервне проживання на території України є однією з основних умов. Іноземці мають проживати на законних підставах в Україні упродовж п'яти років. Цей термін може застосовуватися до осіб, які беруть участь у довготривалих проєктах із відновлення інфраструктури та економіки, мають дітей, які відвідують в Україні дошкільні заклади освіти, навчаються в середній школі, у закладах вищої освіти України, або успішно працюють та сплачують податки в Україні [145]. Державний інтерес є ще одним важливим критерієм. Зобов'язання припинити іноземне громадянство є обов'язковою вимогою. Трудові мігранти мають подати відповідне зобов'язання або декларацію про відсутність громадянства іншої держави. Знання державної мови також є потрібною умовою для інтеграції в українське суспільство. Іноземці мають підтвердити володіння українською мовою на рівні, установленому законодавством, що сприятиме їхній адаптації в Україні. Наявність законних джерел існування є ще одним критерієм. Трудові мігранти, які працюють у відбудовчих проєктах та

отримують офіційний дохід, відповідатимуть вимогам щодо законності джерел існування [81].

Як приклад: однією з основних проблем, з якими стикнулася країна-учасниця Європейського Союзу Франція, є це незадовільна соціалізація трудових мігрантів у французьке суспільство, французькі традиції, відсутність поваги до всього французького, сповідування власних цінностей, які суперечать цінностям ЄС та французького суспільства [182], що є неприпустимим. Мігранти, які прибувають у будь-яку країну, мають із повагою ставитися до національної мови країни перебування, національних традицій, дотримуватись безумовно Конституції та законів країни, з якою вони пов'язують свою долю та долю своїх дітей.

Щоб не допустити цього в Україні, ми пропонуємо посилити норми Закону України «Про громадянство України» [83] положеннями щодо знання на належному рівні особами, які претендують на громадянство України, української мови, Конституції та законів України й українських традицій. Для цього нами розроблено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України від 18 січня 2001 року № 2235-III “Про громадянство України”» (Відомості Верховної Ради України. 2001. № 13. Ст. 65) щодо підвищення соціальної інтегрованості в українське суспільство іноземців або осіб без громадянства, які подали заяву про ухвалення до громадянства України», де пункт 1-1 частини 1 статті 9 пропонуємо викласти в такій редакції: «знання української мови, Конституції України, історії України та традицій українського народу; складання екзаменів з української мови, Конституції України, історії України та традицій українського народу здійснюються в порядку, установленому Кабінетом Міністрів України».

Отже, удосконалення засад публічного адміністрування міграційних процесів в Україні в післявоєнний період відбудови не можливе без залучення трудових іноземних мігрантів. Для цього потрібно:

1) створити умови для залучення кваліфікованої робочої сили для відновлення інфраструктури, економіки, освіти та культури. Установити прозорі механізми працевлаштування та інтеграції іноземців на законних підставах з обов'язковим опануванням трудовими мігрантами української мови, Конституції України, історії та традицій українського народу. Для цього має бути запроваджено безкоштовні навчальні курси для трудових мігрантів, а також контроль за успішністю навчання з не продовженням посвідки на проживання в разі неефективного засвоєння відповідних програм;

2) заборона на залучення трудових мігрантів із країн-агресорів, зокрема з росії. Перегляд безвізового режиму з деякими країнами Середньої Азії для врегулювання потоків трудової міграції. Установлення обмежень для іноземців, які не адаптуються до українських культурних та мовних вимог (депортація з відмовою у візі на 10 років);

3) застосування однакових правил для всіх трудових мігрантів незалежно від країни походження, окрім винятків для молоді з етнічним українським корінням. Створення умов для набуття громадянства України після успішної соціалізації, офіційного працевлаштування, безперервного проживання та визнання внеску мігрантів у відбудову країни як державного інтересу;

4) оцінювання знань української мови, Конституції України, історії та традицій як умова для продовження посвідки на проживання та отримання громадянства. Уведення обов'язкового моніторингу результатів соціалізації трудових мігрантів. Розроблення критеріїв депортації в разі невиконання вимог соціалізації в українське суспільство [9; 35; 50; 53; 72; 76; 102; 143].

Висновки до розділу 3

1. Актуалізовано способи адміністративної діяльності Європейського агентства прикордонної та берегової охорони (Frontex) у сфері публічного адміністрування міграційних процесів, що передбачають заходи стосовно

виконання низки стратегічних й оперативних завдань. Основні напрямки цієї діяльності охоплюють моніторинг і аналіз ризиків, підтримку національних органів управління, боротьбу з транскордонною злочинністю, розвиток міжнародної співпраці, реалізацію реінтеграційних програм і стратегічний аналіз ризиків.

2. Моніторинг і аналіз ризиків полягає у збиранні, систематизуванні та аналізуванні інформації про ситуацію на кордонах ЄС із використанням сучасних технологій та інструментів. Це включає спостереження з повітря та моря, аналіз даних національних органів та формування загальноєвропейської картини ризиків для забезпечення своєчасного реагування на загрози. Оперативна підтримка держав-членів реалізується через координацію процесів повернення мігрантів, включаючи добровільне та примусове повернення. Frontex організовує ці процеси, забезпечуючи супровід, медичну допомогу, перекладачів, а також підтримку реінтеграції мігрантів через навчання, працевлаштування чи розвиток бізнесу.

3. У боротьбі з транскордонною злочинністю агентство зосереджується на протидії контрабанді, торгівлі людьми, наркотиками та зброєю, а також на боротьбі з тероризмом. Використання сучасних технологій, проведення тренінгів для персоналу та розроблення методичних посібників підвищують ефективність цих заходів. Міжнародна співпраця здійснюється через партнерство з іншими агентствами ЄС, такими як Європол, і міжнародними організаціями, що дозволяє зміцнювати безпеку кордонів та протидіяти організованій злочинності.

4. Реінтеграційні програми спрямовані на довгострокову підтримку мігрантів після повернення, що включає використання спеціалізованих платформ для координації обміну інформацією, організацію конференцій для обміну досвідом та впровадження єдиних стандартів реінтеграції. Стратегічний аналіз ризиків передбачає підготовку різнобічних оцінок, рекомендацій і звітів

для вдосконалення управління кордонами, забезпечення європейських цінностей і підтримки політичних та правоохоронних ініціатив.

5. У Польщі контроль за міграційними потоками здійснюється прикордонною службою, яка використовує сучасні технології, такі як відеоспостереження, дрони та сенсори, для моніторингу кордонів і виявлення порушень. Спільно з поліцією проводяться перевірки документів для запобігання підробкам і шахрайству. Для боротьби з організаторами нелегальної міграції в Польщі Центральне слідче бюро поліції проводить розслідування діяльності злочинних угруповань, спрямованих на організацію незаконного перетину кордонів або торгівлю людьми, що дозволяє ліквідувати такі структури та притягнути винних до відповідальності.

6. Способи депортації мігрантів у Польщі координуються Управлінням у справах іноземців, яке забезпечує організацію як примусового виселення, так і добровільного повернення, співпрацюючи з міжнародними організаціями для належного виконання цих заходів. Польща активно організовує інформаційні кампанії, спрямовані на підвищення обізнаності громадян і мігрантів щодо процедур легалізації, ризиків нелегального перебування, а також наслідків порушення міграційного законодавства. Міжнародна співпраця Польщі у сфері міграції включає участь у спільних операціях із такими організаціями, як Frontex і Europol, використання європейських баз даних і систем ідентифікації для інтегрованого управління міграційними потоками.

7. У Словаччині контроль за кордонами виконує поліцейський корпус, який застосовує сучасні технології, аналітичні системи та бази даних для моніторингу, перевірки документів і забезпечення безпеки на кордонах. Для боротьби з нелегальною міграцією кримінальна поліція Словаччини проводить розслідування злочинів, ліквідує злочинні угруповання і співпрацює з міжнародними партнерами, такими як Europol, для запобігання незаконній діяльності. Депортація нелегальних мігрантів у Словаччині здійснюється Міністерством внутрішніх справ, яке організовує як добровільне повернення

мігрантів за сприяння Міжнародної організації з міграції (ІОМ), так і примусове видворення в разі порушення законів.

8. Інформаційні заходи у Словаччині організовуються Міністерством внутрішніх справ у співпраці з громадськими організаціями та спрямовані на роз'яснення громадянам і мігрантам легальних шляхів міграції, а також ризиків, пов'язаних із порушенням законодавства. Міжнародна співпраця Словаччини включає участь у спільних європейських ініціативах, таких як система EURODAC для реєстрації відбитків пальців, а також координацію дій із Frontex та Europol для забезпечення безпеки та ефективного управління міграційними потоками.

9. У Румунії контроль за кордонами здійснює прикордонна поліція, яка використовує сучасні технології, бази даних і системи моніторингу для перевірки документів і виявлення нелегальної діяльності на кордонах. Боротьба з організованими злочинними групами в Румунії покладається на кримінальну поліцію, яка проводить розслідування, арешти та ліквідацію схем, пов'язаних із нелегальним перевезенням людей.

10. Депортація мігрантів у Румунії організовується Міністерством внутрішніх справ, яке забезпечує добровільне повернення за підтримки міжнародних організацій або примусові заходи в разі порушення законодавства. Інформаційні кампанії у Румунії, які координуються Міністерством внутрішніх справ, спрямовані на підвищення обізнаності щодо легальних шляхів міграції та попередження порушень міграційного законодавства. Міжнародна співпраця Румунії реалізується через участь у спільних європейських операціях, таких як Frontex і Europol, використання баз даних, зокрема EURODAC, і впровадження біометричних систем для підвищення прозорості й ефективності управління міграційними потоками.

11. Удосконалено правовий механізм регулювання внутрішньої міграційної політики України в умовах воєнного стану через запровадження системи надання дозволів для службових відряджень фахівців, які займаються

виробництвом і розробленням засобів оборони та цивільного захисту населення. Рішення про виїзд мають ухвалювати Міністерство економіки України, Міністерство стратегічних галузей промисловості та Державне космічне агентство України на основі визначених критеріїв конструкторської та виробничої потреби, адже без створення власних ресурсів для виробництва зброї, боєприпасів і засобів оборони укласти справедливий мир з росією буде проблематично.

12. З'ясовано потребу обмеження права виїзду за кордон військовозобов'язаних спортсменів і тренерів у період воєнного стану за винятком випадків, коли їхня діяльність спрямована на популяризацію героїчного захисту України або на збір коштів для підтримки обороноздатності країни. Контроль за відповідністю цим критеріям мають здійснювати Міністерство молоді та спорту й відповідні військові адміністрації.

13. Розкрито потенціал економічного регулювання трудової міграції через запровадження спеціального добровільного фіксованого внеску у формі податку з фізичних осіб та єдиного соціального внеску для моряків – військовозобов'язаних громадян України, які працюють в іноземних компаніях, що дозволить забезпечити додаткові надходження до бюджету. Постійна сплата такого внеску надасть українським морякам право працювати за кордоном, що підтримуватиме економічну стабільність держави, а контроль за виконанням цієї норми покладається на Міністерство інфраструктури України. У разі успішності експерименту до програми можуть бути включені водії-далекобійники та представники високотехнологічних спеціальностей.

14. Доведено важливість популяризації українського героїзму на міжнародному рівні через системну організацію турів українських героїв, зокрема військовослужбовців, видатних спортсменів, культурних діячів і лідерів громадської думки. Кабінет Міністрів України спільно з Міністерством культури, Міністерством закордонних справ та іншими органами влади має розробити спрощену процедуру отримання дозволів для перетину кордону в

умовах воєнного стану для осіб, які беруть участь у промоційних заходах під патронатом уряду задля підтримки міжнародної солідарності та героїчного спротиву України.

15. З'ясовано основні напрямки вдосконалення післявоєнної міграційної політики України, які передбачають поступове повернення українців додому після впровадження масштабних програм відновлення інфраструктури та економіки. Продовжиться внутрішня міграція населення зі зруйнованих регіонів до розвинених міст на заході країни, столиці Києва та південного центру Одеси, а важливим чинником стане створення робочих місць у відбудовних проєктах, залучення молоді до національних і міжнародних ініціатив, а також створення пільгових умов для підприємництва.

16. Виявлено потребу залучення трудових мігрантів для відновлення країни через створення умов для кваліфікованої робочої сили, що включатиме прозорі механізми працевлаштування та навчальні програми з опанування української мови, історії та Конституції України. Невиконання цих вимог має стати підставою для відмови у продовженні посвідки на проживання.

17. Запропоновано жорсткі обмеження для трудових мігрантів із країн-агресорів через заборону залучення робочої сили з росії та перегляд безвізового режиму з деякими країнами Середньої Азії для врегулювання міграційних потоків. Запроваджується обов'язковий моніторинг результатів соціалізації іноземців із можливістю депортації в разі невиконання вимог. Упорядковано правила набуття громадянства України для трудових мігрантів, які передбачають надання громадянства після успішної соціалізації, офіційного працевлаштування, безперервного проживання та визнання внеску мігранта у відбудову країни як державного інтересу. Оцінка знань української мови, Конституції, історії та традицій українського народу має стати обов'язковою умовою для отримання громадянства України.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягає у формуванні науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій з удосконалення публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасниках ЄС та Україні. Загальні висновки за результатами дистанційного дослідження зводяться до таких:

1. Зроблено висновок, що публічне адміністрування міграційних процесів є важливим елементом формування та реалізації державної політики Європейського Союзу та України, що здійснюється через надання адміністративних послуг, здійснення адміністративними органами розпорядчої та виконавчої діяльності. Воно спрямоване на забезпечення сталого розвитку, соціальної стабільності та захисту прав людини. Розвиток цієї системи в Україні з урахуванням європейського досвіду сприятиме ефективнішому управлінню міграційними потоками, зміцненню національної безпеки та створенню умов для соціальної гармонії в умовах сучасних проблем.

2. Актуалізовано, що сутність міграційної політики ЄС базується на принципах солідарності, захисту прав людини, безпеки та міжнародного партнерства. Вона забезпечує рівномірний розподіл міграційного навантаження через релокацію, фінансову підтримку, дотримання прав мігрантів і боротьбу з нелегальною міграцією. Співпраця з країнами походження та транзиту сприяє управлінню потоками мігрантів і вирішенню причин їх переміщення. Особливий акцент робиться на створенні легальних шляхів міграції та залученні кваліфікованих працівників. Міграційні процеси охоплюють шукачів притулку, біженців, економічних мігрантів і студентів, однак стикаються з проблемами, як-от нерівномірний розподіл мігрантів між країнами, нелегальна міграція та зовнішні чинники, включно з конфліктами й економічними кризами. Міграція водночас сприяє економічному розвитку, але

вимагає ефективної інтеграції для подолання соціальних проблем. Публічне адміністрування включає гармонізацію політик, інтеграцію мігрантів у суспільство, доступ до базових послуг, використання цифрових технологій, таких як база даних Eurodac, та фінансову підтримку місцевих органів влади. Нормативна база охоплює Пакт про міграцію та притулок 2024 року, європейські директиви та міжнародні угоди, які гарантують права мігрантів і біженців.

3. Актуалізовано принципи публічного адміністрування міграційних процесів у Європейському Союзі та Україні як основоположні, найбільш сталі засади гуманістичного й ефективного регулювання та публічного адміністрування міграційних потоків. Серед них провідне місце займає принцип верховенства права, який забезпечує регулювання міграції відповідно до європейських цінностей та гуманітарних стандартів, більшість з яких закріплені в основоположних європейських і вітчизняних нормах права України. Пріоритет прав і свобод людини гарантує захист мігрантів, біженців та внутрішньо переміщених осіб. Соціальна справедливість і гуманізм сприяють інтеграції мігрантів у суспільство через надання соціальної підтримки та доступу до основних послуг. Розкрито важливість прозорості та підконтрольності в діяльності адміністративних органів, що забезпечує об'єктивне ухвалення рішень та їхню підзвітність. Солідарність і співпраця відіграють ключову роль у колективній відповідальності за розподіл міграційних потоків та наданні фінансової підтримки країнам, що відчувають надмірне навантаження. З'ясовано, що гнучкість та адаптивність політики є необхідними умовами для оперативного реагування на надзвичайні ситуації, зокрема в контексті війни в Україні. Доведено, що прогнозування та планування міграційних процесів дозволяє передбачати їхню динаміку та наслідки, що є важливим для оптимізації управлінських рішень і забезпечення гуманітарної підтримки. Актуалізовано принцип толерантності, який передбачає створення сприятливого соціального середовища для мігрантів та

подолання упереджень за допомогою об'єктивного висвітлення інформації. Розкрито значення принципу недискримінації, що забезпечує рівний доступ до прав і можливостей незалежно від раси, етнічного походження чи релігії. Зроблено висновок, що принцип non-refoulement є важливим інструментом захисту біженців, оскільки забороняє їхнє повернення на території, де існує загроза життю або свободі.

4. Розкрито адміністративно-правовий статус адміністративних органів Європейського Союзу, які забезпечують міграційні процеси. Доведено, що Європейська комісія відіграє ключову роль у формуванні та реалізації міграційної політики ЄС, забезпечуючи підтримку держав-членів через стратегічне управління, фінансування та впровадження уніфікованих підходів до вирішення проблем у сфері міграції. Особлива увага приділяється створенню легальних можливостей для мігрантів, інтеграції законних мігрантів і підтримці їхньої трудової мобільності, що реалізується через партнерство з державами походження та транзиту мігрантів. Європейська комісія застосовує три основні фінансові інструменти, серед яких – Фонд надання притулку, Адміністрування кордонами та Фонд внутрішньої безпеки – із загальним бюджетом понад 18 мільярдів євро, що дозволяє ефективно підтримувати національні органи влади та забезпечувати інтеграцію мігрантів. Frontex виконує завдання з моніторингу, координації спільних операцій, боротьби з транскордонною злочинністю, управління міграційними потоками, пошуково-рятувальних операцій і повернення нелегальних мігрантів. Його діяльність регулюється Регламентом (ЄС) 2019/1896, який визначає функції агентства, зокрема дотримання прав людини, демократичний контроль і публічне адміністрування постійним корпусом прикордонників. Працівники Frontex здійснюють прикордонний контроль, перевіряють громадянство, проводять реєстрацію, знімають відбитки пальців, виявляють підроблені документи та контрабанду, мають право затримувати осіб і використовувати вогнепальну зброю. Їхні повноваження обмежуються суворим дотриманням прав людини.

Водночас Frontex піддається критиці з боку міжнародних організацій за недостатню прозорість, обмежений демократичний контроль, а також співпрацю з державами, які порушують права людини.

5. Доведено, що адміністративно-правовий статус органів, які здійснюють публічне адміністрування міграційних процесів в Україні, є ключовою складовою правового механізму забезпечення ефективного публічного адміністрування цієї сфери в умовах сучасних проблем, спричинених російсько-українською війною та процесами глобалізації, що призводять до значної динаміки міграційних потоків. Він складається із системи завдань, повноважень та відповідальності Міністерства внутрішніх справ України, яке є головним органом у системі публічного адміністрування міграційних процесів, забезпечуючи національну безпеку та координацію діяльності Державної міграційної служби України й Державної прикордонної служби України, які реалізують державну політику у сфері міграції, протидіють нелегальній міграції та інтегрують міжнародні стандарти до національного законодавства. Розкрито, що Державна міграційна служба України реалізує політику у сферах міграції, громадянства та захисту прав біженців, виконуючи завдання з оформлення документів, ідентифікації осіб, що потребують додаткового захисту, та ухвалення рішень щодо громадянства та імміграції. Державна прикордонна служба України є спеціалізованим правоохоронним органом, який здійснює охорону державного кордону, контролює перетин кордону, застосовує біометричні технології та запобігає транскордонній злочинності. Під час воєнного стану, уведеного у зв'язку з повномасштабним російським вторгненням в Україну, військовослужбовці та підрозділи ДПСУ беруть участь у бойових діях разом зі Збройними Силами України, виконуючи функції оборони Вітчизни.

6. Здійснено компаративістичний аналіз адміністративно-правового статусу адміністративних органів, які здійснюють публічне адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС. Він показує, що всі держави

мають спеціалізовані органи з поліцейськими чи військовими повноваженнями, підпорядковані міністерствам внутрішніх справ або аналогічним структурам. У Литві, Нідерландах, Норвегії та Польщі адміністрування охоплює як сухопутні, так і морські кордони. У Словаччині та Бельгії функціонують органи з чітким розподілом обов'язків між різними рівнями поліції, основними завданнями яких є контроль кордонів, боротьба з нелегальною міграцією, контрабандою та злочинністю. У Мальті та Польщі робота зосереджена на морських кордонах і реагуванні на провокації недружніх держав чи нелегальних мігрантів. У Румунії та Словаччині запроваджено європейські стандарти публічного адміністрування кордонів. Адміністративні органи всіх держав наділені європейським та національними законодавствами компетенцією здійснювати перевірку документів, затримувати нелегальних мігрантів і здійснювати моніторинг кордонів. Актуалізовано, що в Нідерландах Королівська військова поліція виконує подвійні функції, у Словаччині займаються виданням віз, реадмісією та оформленням дозволів на проживання.

7. Розкрито способи публічного адміністрування міграційних процесів на загальноєвропейському рівні та рівнях окремих держав-учасниць (Польща, Словаччина, Румунія) як форми, засоби та інші зовнішні прояви адміністративних дій адміністративних органів, що базуються на нормах адміністративного права. Доведено, що способи публічного адміністрування міграційних процесів як на рівні Європейського Союзу, так і в окремих державах-учасницях, таких як Польща, Словаччина й Румунія, включають застосування інтегрованих підходів, які базуються на нормах адміністративного права. Так, на рівні ЄС діяльність Frontex реалізується через моніторинг ризиків, координацію повернення мігрантів, боротьбу з транскордонною злочинністю, упровадження реінтеграційних програм і стратегічний аналіз. Національні підходи в означених країнах зосереджені на ефективному моніторингу кордонів, боротьбі з організованою злочинністю, організації депортацій, інформаційно-просвітницьких кампаніях та

міжнародній співпраці з такими структурами, як Frontex і Europol. Усі ці заходи спрямовані на забезпечення ефективного публічного адміністрування міграційних потоків, підтримку безпеки та дотримання публічного порядку.

8. Удосконалено публічне адміністрування міграційних процесів в Україні через запровадження системи надання дозволів для службових відряджень із публічною метою в умовах воєнного стану для фахівців, які працюють над розробленням та виробництвом оборонних засобів, що є критично важливим для забезпечення справедливого миру та завершення війни. Доведено важливість популяризації героїчного спротиву українського народу на міжнародному рівні через системну організацію турів українських героїв, для чого потрібно розробити спрощену процедуру перетину ними кордону в умовах воєнного стану. З'ясовано ключові напрямки післявоєнної міграційної політики, яка передбачає поступове повернення українців на Батьківщину після реалізації масштабних програм відновлення інфраструктури та економіки, створення робочих місць і пільгових умов для підприємництва. Виявлено потребу залучення трудових мігрантів для відновлення країни на прозорих умовах з обов'язковим опануванням української мови, історії та Конституції України, невиконання яких має бути підставою для скасування права на проживання. Упорядковано процедуру набуття громадянства України для трудових мігрантів, яка передбачає надання його після успішної соціалізації, офіційного працевлаштування, визнання внеску у відбудову країни та перевірки знань Конституції України, історії України й національних традицій, що забезпечить цілісність і стійкість суспільства в умовах відновлення держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративне право та адміністративний процес України в умовах воєнного стану: колективна монографія / за заг. ред. В. Фелика, В. Курила. Київ: Видавництво Людмила, 2023. 704 с.
2. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у двох томах: Том 1. Загальна частина / ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). Київ : Видавництво «Юридична думка», 2004. 584 с.
3. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ : Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
4. База даних EURODAC. *Юридична компанія «Центр Санрайз»*. 2023. URL: <https://uk.interlawyer.com.ua/content/baza-danih-eurodac>.
5. Баламуш М. А. «Міграційне право» та «міграційний режим» як категорії юридичної науки. *Правова держава*. 2016. № 23. С. 54-57. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/361241a7-b68b-4842-854d-4447689a91db/content>.
6. Битяк Ю. П. Напрями розвитку системи державного управління та її правове забезпечення. *Теорія та практика державного управління*. 2014. Вип. 4 (47). С. 1–11.
7. Битяк Ю. П., Гаращук В. М. та ін. Адміністративне право України: підручник. Харків : Право, 2000. 520 с.
8. Більшість українців повертаються на окуповані території через безвихідь – суддя КСУ у відставці. *UA.TV*. 2024. URL: <https://i-ua.tv/news/89090-bilshist-ukrainsiv-povertaiutsia-na-okupovani-terytorii-cherez-bezvykhid-suddia-ksu-u-vidstavtsi>.
9. Бондар Х. На Хмельниччину переїхали понад 70 тисяч переселенців, – Гамалій. *ВСІМ*. 2023. URL: <https://vsim.ua/lyudi/na-hmelnichchinu-pereyihali-ponad-70-tisyach-pereselentsiv--gamaliy-11540092.html>.

10. Бородин І. Л. Адміністративно-правові способи захисту прав та свобод людини і громадянина: автореф. дис ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2004. 38 с.Ц

11. Бортник Н.П, Єсімов С. С., Мороз Н.С. Міграційні процеси: пняття,сутність, сучасний стан. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Юридичні науки*. 2017. Випуск 4. 884 (16). С. 64-71. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/law/vsi-vypusky/vypusk-4-nomer-884-16-2017/migraciyni-procesy-ponyattya-sutnist-suchasnyu-stand>.

12. Була С. П. Процес уніфікації спільної міграційної політики Європейського союзу. *Регіональні студії*. 2020. № 23. С. 13-18. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/23/4.pdf>.

13. Бюро ОБСЄ з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ). *Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини*. 2023. URL: <https://ombudsman.gov.ua/uk/byuro-obsye-z-demokratichnih-institutiv-i-prav-lyudini-bdipl>.

14. Винятки щодо обмеження виїзду за межі України на період воєнного стану чоловікам від 18 до 60 років. *ЛІГА:ЗАКОН*. 2023. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DG220031?an=206>.

15. Вонс Р. Міністерство молоді та спорту оновило список ухилянтів: хто туди потрапив. *Главком*. 2023. URL: <https://glavcom.ua/sport/news/minmolodsport-onovilo-spisok-ukhiljantiv-khto-tudi-potrapiv-968778.html>.

16. Галунько О.В. Міграція українців у Словаччині. *Безпека в інтелектуальному вимірі*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 3 листоп. 2023 р.). Київ: «Видавництво Люд-мила», 2023. С. 162–167.

17. Галунько О.В. Міжнародно-правові стандарти міграційної політики. *Juris Europensis Scientia*. 2024. Вип. 3. С. 66–70.

18. Галуцько О.В. Окремі аспекти публічного адміністрування міграційних процесів в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2024. Вип. 103. С. 28-33.

19. Галуцько О.В. Поняття та зміст публічного адміністрування міграційних процесів у Європі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 8. С. 46–48.

20. Галуцько О.В. Поняття та зміст публічного адміністрування міграційних процесів у Європі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 8. С. 46–48.

21. Галуцько О.В. Проблемні питання міграції в Україні під час воєнного стану. *Безпека в інтелектуальному вимірі: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 11 жовт. 2024 р.)*. Київ: «Видавництво Людмила», 2024. С. 210–214.

22. Герой України Євген Пальченко розповів про оборону Антонівського мосту на Херсонщині. *Вінниця.info*. 2022. URL: <https://www.vinnitsa.info/news/hero-ukrayiny-yevhen-palchenko-rozpoviv-pro-oboronu-antonivskoho-mostu-na-khersonshchyni.html>.

23. Глобенко І. О., Яра О. С., Дручек О. В. Правові процеси в Словаччині та Чехії щодо трудової міграції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №7. С. 604-606.

24. Голодомор дійсно був геноцидом. *Укрінформ*. 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2586006-sist-oznak-togo-comu-golodomor-dijsno-buv-genocidom.html>.

25. Грищенко Н. І., Лясота Л. І. Теорії міграції населення та їх значення для вивчення міграційних настроїв у XXI ст. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2021. № 2 (50). URL: <https://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/242318>.

26. Державна міграційна служба України. *Офіційний сайт ДМС*. 2022. URL: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/legal-acts/zakon.html>.

27. Державна прикордонна служба України. *Міністерство внутрішніх справ України*. 2024. URL: <https://mvs.gov.ua/casti-zapitannya-gromadyan/derzavna-prikordonna-sluzba-ukrayini>.

28. Державна прикордонна служба України. *Офіційний сайт ДПСУ*. 2024. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua>.

29. Динько О.Ф. Зміст і гарантії забезпечення реалізації свободи пересування людина та громадянина в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 . Київ, 2003. 220 с.

30. Директива № 2008/115/ЄС від 16.12.2008 Директива N 2008/115/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Щодо загальних стандартів і процедур, що підлягають застосуванню в державах-членах для повернення незаконно перебуваючих громадян третіх країн». *ZakonOnline*. 2024 URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/303109___303174.

31. Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства) : Договір; ЄЕС від 25.03.1957. *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України. 2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/994_017/.

32. Дракохруст Т. В. Суб'єкти формування державної міграційної політики: специфіка їх компетенції та повноважень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2019. № 38. С. 62-66.

33. Дручек О. В., Яра О. С., Глобенко І. О. Міграційні процеси та міграційна політика у державах-членах ЄС: історія, сучасні тенденції правового регулювання. *Право та державне управління*. 2024. № 2. С. 299-307.

34. Євген Пальченко став Героєм України за мужність під час боїв на Херсонщині. *АрміяInform*. 2022. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/03/09/evgen-palchenko-stav-geroyem-ukrayiny-za-muzhnist-pid-chas-boyiv-na-hersonshhyni>.

35. За минулу добу на Волині розселили майже тисячу вимушено евакуйованих українців. *Волинська обласна державна адміністрація*. 2024. URL: <https://www.facebook.com/voladm.gov.ua/posts/1634610163567262>.

36. За Україну треба не вмирати, а вбивати: історія ексдиректора нудистських пляжів, а нині – майора ЗСУ. *Українська правда*. 2024. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2023/07/31/255651/>.

37. Загальна декларація прав людини : Декларація; ООН від 10.12.1948. *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України. 2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_015.

38. Загальна інформація. *UNHCR. UN Refugee Agency*. 2024. URL: <https://www.unhcr.org/ua/overview>.

39. Загальна теорія держави і права : навч. посіб. / за ред. В.В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2000. 320 с.

40. Загальні принципи права. *Енциклопедія сучасної України*. 2023. URL: <https://esu.com.ua/article-15141>.

41. Книш С. Особливості формування міжнародно-правового механізму у боротьбі з нелегальною міграцією в сучасних умовах. *Вісник Львів. ун-ту. Серія юридична*. 2009. Вип. 48. С. 109–113.

42. Колодій А. М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 42–46.

43. Конвенція про статус біженців : Конвенція; ООН від 28.07.1951 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. 2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_011.

44. Конституція України : Конституція України; Верховна Рада України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

45. Конституція ЮНЕСКО (Статут Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) : Конституція; ЮНЕСКО від 16.11.1945 // База

даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. 2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_014.

46. Кравцов А. Нормативне закріплення принципів адміністративного права України – важливе завдання сьогодення. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2009. Вип. 4. С. 62–69.

47. Кривчук-Новак С.Г. Імплементация стандартів країн Євросоюзу в міграційну політику України : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2010. 255 с.

48. Куренкова О. Міністерство національної єдності. Як воно має працювати з українцями за кордоном і чи зможе повернути їх в Україну. *Suspilne.media*. 2024. URL: <https://suspilne.media/894291-ministerstvo-nacionalnoi-ednosti-ak-vono-mae-pracuvati-z-ukraincami-za-kordonom-i-ci-zmoze-povernuti-ih-v-ukrainu/>.

49. Курило І.В., Овчарук С.С. Деякі аспекти публічного адміністрування міграційних процесів в ЄС. *Право та державне управління*. 2024. № 2. С. 293–298.

50. Львівщина готова прийняти ще майже 17 тисяч переселенців – ЛОВА. *Суспільне новини*. 2023. URL: <https://suspilne.media/218429-lvivsina-gotova-prijnati-se-majze-17-tisac-pereselenciv-lova/>.

51. MOM В Україні. *Міжнародна організація з міграції*. 2024. URL: <https://ukraine.iom.int/uk/mom-v-ukrayini>.

52. Магучіх вийшла на одиночний протест у центрі Києва з плакатом на підтримку полонених захисників. *Sport-Express*. 2024. URL: <https://sport-express.ua/news/yaroslava-maguchih-protest-kiiv-polonenni-azovstal/>.

53. Майже 80 тисяч людей розселили в ТГ та районні центри Закарпаття. *Закарпатська обласна військова адміністрація*. 2023. URL: <https://carpathia.gov.ua/news/majzhe-80-tisyach-lyudej-rozselili-v-tg-ta-rajonni-centri-zakarpattya>.

54. Міграційне право України : навч. посіб. / Сопільник Р.Л., Ковалів М.В., Єсімов С.С. та ін. Львів : СПОЛОМ, 2023. 260 с.

55. Міграційний пакт: що означає нова політика ЄС щодо притулку? *Deutsche Welle*. 2024. URL <https://www.dw.com/uk/migracijnij-pakt-so-oznasaє-nova-politika-es-sodo-nadanna-pritulku2-a-68794336/a-68794336>.

56. Міграційні процеси в Україні: сучасний стан і тенденції. *Міністерство освіти і науки України*. 2022. URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=http://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/robota_10.pdf&ved=2ahUKEwjZyNTVv7SKAxVi-IsKHQRSPXwQFnoECBUQAQ&usg=AOvVaw27t-I--VocpTVW8zF4zyNa.

57. Міграція населення. *Wikipedia*. 2023. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F.

58. Міграція. *Webmezha*. 2023. URL: <https://sum.in.ua/s/migracija>.

59. Міграція. Посібник з освіти в області прав людини за участі молоді. *Компас*. 2023. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/migration>.

60. Міжнародна організація праці (МОП). *Постійне представництво України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві*. 2022. URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2609-labour>.

61. Міністерство єдності, про яке нічого не відомо, і множинне громадянство. Як влада збирається повертати українців? *Радіо Свобода*. 2024. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ty-iak-ministerstvo-iednosti-chernyshov/33225426.html>.

62. МКЧХ в Україні. *Офіційний блог Міжнародного комітету Червоного Хреста*. 2023. URL: <https://blogs.icrc.org/ua/>.

63. Музичук К. Відрядження за кордон: хто із працівників може виїжджати і за яких умов. *Юридична Газета*. 2024. URL: <https://yur->

gazeta.com/dumka-eksperta/vidryadzhennya-za-kordon-hto-iz-spivrobotnikiv-mozhe-viyizhdzhati-i-za-yakih-umov-.html.

64. Надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС. Національний інститут стратегічних досліджень. 23 червня 2022 року. URL: <https://niss.gov.ua/news/novyny-nisd/nadannya-ukrayini-statusu-kandydata-na-chlenstvo-v-yes>.

65. Курінний Є. В. Адміністративне право України: тенденції трансформації в умовах реформування : навч. посіб. Дніпропетровськ : Юридична академія МВС України, 2002. 92 с.

66. Новіченко А. В. Основні підходи до розуміння поняття «міграція». Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми. Харків. 2019. С. 154-155. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_05_2019/pdf/74.pdf.

67. Овчарук С.С., Курило І.В. Деякі особливості публічного адміністрування міграційних процесів в умовах воєнного стану в Україні. *Право і суспільство*. 2024. № 4. С. 492-496.

68. Овчарук С.С., Курило І.В. Проблемні питання адміністративно-правового статусу органів, що здійснюють адміністрування міграційних процесів в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №7. С. 607-610.

69. Озтурк І. Біженці в Італії можуть отримати по 900 євро: покрокова інструкція. *ГЛАВКОМ*. 2024. URL: <https://glavcom.ua/world/observe/bizhentsi-v-italiji-mozhut-otrimati-po-900-jevro-pokrokovaya-instruktsija-989623.html>

70. Олефір В. І. Адміністративно-правове регулювання протидії нелегальній міграції та торгівлі людьми : монографія. Київ : Друкарня МВС України, 2004. 308 с.

71. Омельченко А.В. Адміністративно-правовий статус Державної міграційної служби України. *Вчені записки ТНУ ім. Вернадського*. Том 33 (72)

№ 1 2022. С. 117-120. URL:
http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/1_2022/21.pdf.

72. Онищук С. На сьогодні в області ми прийняли вже близько 80 тисяч тимчасово переміщених осіб. *Офіційний телеграм-канал Голови Івано-Франківської ОДА Світлани Онищук*. 2022. URL:
<https://t.me/onyshchuksvitlana/833>

73. Оформлення посвідки на тимчасове проживання. *Державна міграційна служба України*. 2023. URL: <https://dmsu.gov.ua/poslugi/dokumentuvannya-inozemcziv/oformlennya-posvidki-na-timchasove-prozhivannya.html>.

74. Оцінка ситуації в країні та діяльності влади, довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів, віра в перемогу (вересень 2024р.). *Разумков Центр*. 2024. URL <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-ta-diialnosti-vlady-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-vira-v-peremogu-veresen-2024r>.

75. Панченко Т. Особливості міграційного руху українців до Німеччини та перспективи його розвитку. *Стратегічна панорама*. 2019. № 1–2. С. 37-51. URL: <https://niss-panorama.com/index.php/journal/article/download/93/93/>

76. Переселенцям у Тернополі дають безкоштовно картки для проїзду у громадському транспорті. *Тернопільські новини*. 2022. URL: https://teren.in.ua/news/pereselencyam-u-ternopoli-kartki-dlya-proyizdu-u-gromadskomu-transporti-dayut-bezkoshtovno_389807.html.

77. План заходів з виконання рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року. Затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09 лютого 2024 року, № 133-р. *Урядовий потрал*. 2024. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-zakhodiv-z-vykonannia-rekomendatsii-ievropeiskoi-komisii-predstavlenykh-u-t90224>.

78. Політологія: Навчально-методичний комплекс. Ф. М. Кирилук, А. Є. Конверський, В. Ф. Білик. Київ : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2004. 697 с.

79. Правові проблеми сучасності: міжнародна міграція в умовах глобалізації : Матеріали Міжнар. наук.-практ. онлайн конф. (Чернівці, 23 жовтня 2020 р.) / редкол.: Н.Д. Гетьманцева (голова), О.В. Кіріяк (відпов. секр.) та ін. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 236 с.

80. Представниця ЗСУ Ярослава Магучіх здобула «срібло» зі стрибків в висоту. *АрміяInform*. 2022. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/07/20/yaroslava-maguchih-sriblo-chempionat-svitu/>

81. Ухвалення до громадянства України. *Державна міграційна служба України*. 2024. URL: <https://dmsu.gov.ua/poslugi/nabuttya-gromadyanstva-ukrajni/prijnyattya-do-gromadyanstva-ukrajni.html>.

82. Принцип. Словник української мови: в 11 томах. Том 7. 1976. С. 693. URL: <http://sum.in.ua/s/pryncyp>.

83. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 № 2235-III. *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2235-14>.

84. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 № 661-IV *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/661-15>.

85. Про затвердження Положення про Державну міграційну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 20.08.2014 № 360 *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/360-2014-%D0%BF>.

86. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова Кабінету Міністрів України; Положення, Перелік від 28.10.2015 № 878. *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/878-2015-%D0%BF>.

87. Про імміграцію : Закон України від 07.06.2001 № 2491-III. *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2491-14>.

88. Про іноземців. Закон Польщі. *Відділ у справах іноземців Великопольське воєводське управління у м. Познань*. 2024. URL: <https://migrant.poznan.uw.gov.pl/uk/slownik-pojec/zakon-pro-inozemciv>.

89. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2657-12>.

90. Про Концепцію державної міграційної політики : Указ Президента України; Концепція від 30.05.2011 № 622/2011. *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/622/2011>.

91. Про перейменування Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.12.2024 № 1366. *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1366-2024-%D0%BF>.

92. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI. *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3773-17>.

93. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 12.07.2017 № 482-р. *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/482-2017-%D1%80>.

94. Ракетні обстріли ще будуть: експерт розповів, чому українцям зарано повертатись у свої домівки. *Znaj.ua*. 2022. URL: <https://znaj.ua/society/423456-23-richniy-tankist-yevgen-palchenko-stav-geroyem-ukrajini-za-poryatunok-zhittya-pobratimiv>.

95. Репело В. Адміністративно-правовий статус Державної міграційної служби України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. Випуск 4. С. 195-199. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/30.pdf>.

96. Російська пропаганда переключилася на світову аудиторію - експерти. *Укрінформ*. 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3914459-rosijska-propaganda-pereklucilasa-na-svitovu-auditoriu-eksperti.html>.

97. Російські військові навмисно вбивали людей у Бучі для просування на Київ – NYT. *BBC News Україна*. 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64078099>.

98. Сегін В. День Європи. Навіщо українцям членство у ЄС? *Главком*. 2023. URL: <https://glavcom.ua/publications/den-jevropi-navishcho-ukrajintsjam-chlenstvo-u-jes-925791.html>.

99. Сірий Ю. М. Проблемні питання адміністративно-правового статусу Міністерства внутрішніх справ України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2024. № 69. С. 70-79. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2024.69.15>.

100. Скільки українських біженців планує повертатися в Україну: результати дослідження. *РБК-Україна*. 2024. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/skilki-ukrayinskih-bizhentsiv-planue-povertatisya-1729257309.html>.

101. Слово «спосіб». Словник української мови. *Slovnyk.ua*. 2024. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1>.

102. Спатарь Н. На Буковині жінці, яка намагалась перевезти за кордон чоловіка у бейбі-боксі, повідомили про підозру. *Суспільне новини*. 2023. URL: <https://suspilne.media/218649-na-bukovini-zinci-aka-namagalas-perevezti-za-kordon-colovika-u-bejbi-boksi-povidomili-pro-pidozru/>.

103. Співробітництво з УВКБ ООН. *Державна міграційна служба України*. 2024. URL: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/mizhnarodne-spivrobotnicztvo/spivrobotnicztvo-z-uvkb-oon.html>.
104. Спортсменка Ярослава Магучіх переказала \$1 мільйон українським зоозахисникам. *Укрінформ*. 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2024/08/15/254672.html>.
105. Структура. *Міністерство внутрішніх справ України*. 2024. URL: <https://mvs.gov.ua/ministry/struktura>.
106. Суб'єкт. *Велика Українська Енциклопедія*. 2023. URL: <https://vue.gov.ua/%D0%A1%D1%83%D0%B1%E2%80%99%D1%94%D0%BA%D1%82>
107. Україна втратила в Другій світовій майже 9 мільйонів людей та 40 відсотків свого економічного потенціалу. *АрміяInform*. 2021. URL: <https://armyinform.com.ua/2021/05/09/ukrayina-vtratyla-v-drugij-svitovij-majzhe-9-miljoniv-lyudej-ta-40-vidsotkiv-svogo-ekonomichnogo-potenczialu/>.
108. Українське суспільство: міграційний вимір : нац. доповідь / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. Київ, 2018. 396 с.
109. Чубатий М. До історії адвокатури на Україні. Ювілейний альманах Союзу українських адвокатів у Львові. Львів : СУА, 1934. С. 30-37.
110. Яра О. С., Дручек О. В., Глобенко І. О. Публічне адміністрування міграційних процесів в освіті в Україні. *Право і суспільство*. 2024. № 4. С. 497-502.
111. Ярослава Магучіх встановила світовий рекорд у стрибках у висоту. *Суспільне Спорт*. 2024. URL: <https://suspilne.media/sport/286310-uaviti-ne-mozu-so-mi-z-lasickene-stribaemo-razom-aroslava-magucih-pro-vistupi-pid-cas-vijni-i-vidstoronenna-rosian/>.

112. Ace pilot Sqn Ldr George «Screwball» Beurling. *War Thunder*. 2024. URL: <https://warthunder.com/en/news/2665-ace-pilot-sqn-ldr-george-screwball-beurling-en>.
113. Agunias D.R. Guiding the invisible hand: Making migration intermediaries work for development. UNDP. 2009. URL: https://www.rrojasdatabank.info/HDRP_2009_22.pdf.
114. Austrian National Police. *General Directorate for Public Security, Ministry of the Interior*. 2024. URL: <http://www.bmi.gv.at/>
115. Belgium: Federal Police of Belgium. Federal Police Official Website. 2024. URL: <http://www.polfed-fedpol.be/>.
116. Beyond EU Borders. *Frontex*. 2024. URL: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/beyond-eu-borders/beyond-eu-borders/>.
117. Biagio S. Immigration Policy in the EU: challenges and priorities. *Reflets et Perspectives de la Vie Économique*. 2010. T. XLIX (2). P. 121-135. URL: <https://shs.cairn.info/revue-reflets-et-perspectives-de-la-vie-economique-2010-2-page-121?lang=fr>.
118. Bilal A. Russia's hybrid war against the West. *NATO Review*. 2024. URL: <https://www.nato.int/docu/review/articles/2024/04/26/russias-hybrid-war-against-the-west/index.html>.
119. Border Control Services. *Malta Customs Official Website*. 2024. URL: <http://www.customs.gov.mt/>.
120. Bulgaria: Chief Directorate «Border Police». *Ministry of Internal Affairs of Bulgaria*. URL: <http://www.mvr.bg/>.
121. Castles S., Miller M. J., Ammendola G. The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World: New York: The Guilford Press, (2003), \$30.00, 338 pages. *American Foreign Policy Interests*. 2005. Volume 27(6). P. 537-542. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10803920500434037>.

122. Chirita O. Why Develop Migration Policy Frameworks? MIEUX Initiative. *ICMPD*. 2020. URL: https://www.mieux-initiative.eu/files/MIEUX_Factsheet_WHY_FINAL.pdf.

123. Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile. Disponible sur Légifrance - le service public de la diffusion du droit. *Legifrance*. 2023. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070158/.

124. Combaterea migrației ilegale a străinilor, în atenția Poliției de Frontieră Române. Ministerul Afacerilor Interne al României. *Guvernul României*. 2009. URL: <https://www.mai.gov.ro/combaterea-migratiei-ilegale-a-strainilor-in-atenția-politiei-de-frontiera-romane/>.

125. Committee on Migration, Refugees and Displaced Persons.Doc. 13974, Reference 4196 of 22 April 2016. 2017. *Third part of session*. URL: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=23745&lang=en>.

126. Council Implementing Decision (EU) 2022/382 of 4 March 2022 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of Article 5 of Directive 2001/55/EC, and having the effect of introducing temporary protection. *European Union*. 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022D0382>.

127. Croatia: Border Police Directorate. *Ministry of the Interior Official Website*. 2024. URL: <https://policija.gov.hr/>.

128. Cyprus: Cyprus Police. *Cyprus Police Official Website*. 2024. URL: <http://www.police.gov.cy/>.

129. Czech Republic: Alien Police Service. *Czech Police Official Website*. 2024. URL: <http://www.policie.cz/>.

130. Danish Police. *Official Website*. 2024. URL: <http://www.politi.dk/>.

131. Estonia: Police and Border Guard Board. *Official Website of the Estonian Police and Border Guard*. 2024. URL: <http://www.politsei.ee>.

132. EU support to partner countries on migration and forced displacement. European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations (DG NEAR). *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/neighbourhood-enlargement/migration-and-forced-displacement_en.

133. European Border and Coast Guard Agency. *European Commission*. 2024. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/agencies_en.

134. Fakty a čísla o svetovej migrácii. *Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) - Úrad v SR. Všetky práva vyhradené*. 2023. URL: <https://www.iom.sk/sk/migracia/migracia-vo-svete.html>.

135. Federal Police of Germany. *Federal Police Official Website*. 2024. URL: <http://www.bundespolizei.de/>.

136. Fighting Cross-Border Crime. *Frontex*. URL: <https://www.frontex.europa.eu/operations/fighting-cross-border-crime/>.

137. Finland: Finnish Border Guard. *Official Website of the Finnish Border Guard*. 2024. URL: <https://raja.fi/en/frontpage>.

138. France: Direction Nationale de la Police aux Frontières. *Official Website of the Ministry of the Interior of France*. 2024. URL: <http://www.interieur.gouv.fr/>.

139. Frontex Failing to Protect People at EU Borders. *Human Rights Watch*. 2021. URL: <https://www.hrw.org/news/2021/06/23/frontex-failing-protect-people-eu-borders>".

140. Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (Aufenthaltsgesetz - AufenthG). § 104c Chancen-Aufenthaltsrecht. Verabschiedet [Gesetz] durch den Deutschen Bundestag. *Bundesministerium der Justiz*. 2004. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/aufenthg_2004/__104c.html.

141. Giannetto L. Frontex and Fundamental Rights: A Love Story. *Statewatch*. 2014. URL: <https://www.statewatch.org/statewatch-database/frontex-and-fundamental-rights-a-love-story-by-leila-giannetto/>

142. Halunko O. International and National Aspects of Improvement of Law Enforcement and Forensic Activities in the Conditions of Globalization : *Міжнародні та національні аспекти вдосконалення правоохоронної та судово-експертної діяльності в умовах глобалізації* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Херсон, 26 листопада 2021 р.) / за ред. д. ю. н. Шкути О. О. Одеса: Одеський державний університет внутрішніх справ, 2021. С. 94-97.

143. Halunko O. Migrácia Ukrajincov počas vojenskej agresie Ruska na Ukrajině v roku 2022 (Міграція українців під час військової агресії Росії проти України у 2022 році). *Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Toruniu*. Biuletyn. 2022. Nr 2(64). S. 26–39. URL: <http://www.rodmtorun.pl/biuletyn/064.pdf>.

144. Halunko O. Migrácia Ukrajincov počas vojenskej agresie Ruska na Ukrajině v roku 2022. *Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Toruniu*. Biuletyn. 2022. № 2 (64). S. 26–39. URL: <http://www.rodmtorun.pl/biuletyn/064.pdf>.

145. Halunko, V., Halunko, V., Halunko, A., Halunko, A., & Halunko, O. (2023). Social Security Benefit within Legal Matter of the Western World: Degradation Factors and Optimization Principles. *Lex Humana*. 15 (1). P. 604–619. URL: <https://seer.ucp.br/seer/index.php/LexHumana/article/view/2685>.

146. Hellenic Coast Guard. *Hellenic Coast Guard Official Website*. 2024. URL: <http://www.yen.gr>.

147. Hellenic Police. *Hellenic Police Official Website*. 2024. URL: <http://www.hellenicpolice.gr>.

148. Hummer W., Simma B., Vedder C., Emmert F. *Europarecht in Fällen*. Baden-Baden: NOMOS, 1993. 860 p.

149. Icelandic Coast Guard. *Icelandic Coast Guard Official Website*. 2024. URL: <http://www.lhg.is/english>.

150. International Organization for Migration (IOM). *Toolkit for Integrating Migration into Governance Interventions*. 2021. URL: <https://eca.iom.int/sites/g/files/tmzbd1666/files/mmicd/toolkit-integrating-migration-governance-interventions.pdf>.

151. Jews in Europe still face high levels of antisemitism. *European Union Agency for Fundamental Rights Press Release*. 2024. URL: <https://fra.europa.eu/en/news/2024/jews-europe-still-face-high-levels-antisemitism>.

152. Management Board. *Frontex*. URL: <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/governance/management-board/>.

153. Meer N., Dimaio C., Hill E., et al. Governing displaced migration in Europe: housing and the role of the ‘local’. *Comparative Migration Studies*. 2021. Vol. 9. Article 2. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40878-020-00209-x>.

154. Migračná politika Slovenskej republiky s výhl'adom do roku 2025. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Bratislava, 2024. URL: <https://www.minv.sk/?migracna-politika-2025>.

155. Migratia ilegala a strainilor prin Romania. *Guvernul Romaniei*. 2005. URL: http://arhiva.gov.ro/migratia-ilegala-a-strainilor-prin-romania__11a52033.html.

156. Migrația ilegală în România: tendințe, provocări și soluții. *Poliția de Frontieră Română*. URL: <https://www.politiadefrontiera.ro/ro/main/i-migratia-ilegala-in-romania-tendinte-provocari-si-solutii-36320.html>.

157. Migration and asylum. *European Commission*. 2024. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/migration-and-asylum_en.

158. Migration Management. *European Commission*. 2024. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management_en.

159. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Provokacje białoruskie na granicy. *Portal Gov.pl*. 2021. URL: <https://www.gov.pl/web/mswia/provokacje-bialoruskie-na-granicy>.
160. Monitoring and Risk Analysis. *Frontex*. 2024. URL: <https://www.frontex.europa.eu/operations/monitoring-and-risk-analysis/>.
161. Nicholas Van Hear. Reconsidering Migration and Class. *Center for Migration Studies, New York, Inc.* URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/imre.12139>.
162. Nogueira P.T. Between a rock and a hard place: the EU's transactional approach to migration. *Mixed Migration Centre*. 2024. URL: <https://mixedmigration.org/articles/between-a-rock-and-a-hard-place-the-eus-transactional-approach-to-migration>.
163. Norwegian Police Service. *Norwegian Police Official Website*. 2024. URL: <http://www.politi.no/>.
164. Operations. *Frontex*. 2024. URL: <https://www.frontex.europa.eu/operations/>.
165. Pact on Migration and Asylum. Directorate-General for Migration and Home Affairs. *European Commission*. 2024. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en.
166. Patto dell'UE su migrazione e asilo. *Comitato Internazionale di Soccorso*. 2024. URL: <https://eu.rescue.org/article/what-eu-pact-migration-and-asylum>".
167. Pčolinská, L. Sociálna ekonomika a sociálne podnikanie. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Fakulta verejnej správy. Katedra ekonomiky a riadenia verejnej správy. Košice, 2021. URL: <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2021/fvs/socialna-ekonomika-a-socialne-podnikanie.pdf>.
168. Pinyol-Jiménez G. Is It Possible to Develop a Common European Policy on Immigration and Asylum? *IEMed Mediterranean Yearbook*. 2019. URL:

<https://www.iemed.org/publication/is-it-possible-to-develop-a-common-european-policy-on-immigration-and-asylum/>.

169. Poland: Straż Graniczna. *Polish Border Guard Official Website*. 2024. URL: <http://www.strazgraniczna.pl/>.

170. Police Grand Ducale. *Police Grand Ducale Official Website*. 2024. URL: <https://police.public.lu/en.html>.

171. Polityka azylowa i migracyjna. *Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji*. 2024. URL: <https://www.gov.pl/web/mswia/polityka-azylowa-i-migracyjna>.

172. Portugal: Unidade de Coordenação de Fronteiras e Estrangeiros. *Internal Security System Official Website*. 2024. URL: <https://ssi.gov.pt/>.

173. Problem handlu ludźmi i nieregularnej migracji wobec ochrony praw podstawowych – wyzwania i doświadczenia. Monografia wydana w ramach projektu NMF/PA18/004 „Integracja dla bezpieczeństwa – współpraca międzynarodowa w zakresie praw podstawowych”, finansowanego z Programu „Sprawy wewnętrzne” realizowanego w ramach Funduszy Norweskich na lata 2014–2021, pod egidą Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie, Szczecin. 2024. URL: https://example.com/Problem_handlu_ludzmi_ebook_PL.pdf.

174. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2023 - 2027 „Lepšie, pokojnejšie a bezpečnejšie žiť“. *Úrad vlády Slovenskej republiky*. 2023. URL: https://www.vlada.gov.sk/site/assets/files/1694/programove_vyhlasenie_vlady_sr.pdf?csrt=2815083266253192766.

175. Reintegration Assistance. *Frontex*. 2024. URL: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/reintegration-assistance/>.

176. Rendőrség. *Hungarian Police Official Website*. 2024. URL: <http://www.police.hu/>.

177. Return Operations. *Frontex*. URL: <https://www.frontex.europa.eu/operations/return-operations/>.
178. Rigoni A. Migration as an Opportunity for European Development. *PACE*. 2017. URL: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=23745&lang=en#>.
179. Rijpma J. Frontex: Successful Blame-Shifting of the Member States? (ARI). *Elcano Royal Institute*. 2010. URL: <https://www.realinstitutoelcano.org/en/analyses/frontex-successful-blame-shifting-of-the-member-states-ari/>.
180. Role of the European Commission. *European Commission*. 2024. URL: https://commission.europa.eu/about-european-commission/role-european-commission_en
181. Romania: Poliția de Frontieră Română. *Romanian Border Police Official Website*. 2024. URL: <http://www.politiadefrontiera.ro/>.
182. Safi M. Le processus d'intégration des immigrés en France : inégalités et segmentation. *Revue française de sociologie*. 2006. Vol. 47 (1). P. 3-48. DOI: <https://doi.org/10.3917/rfs.471.0003>.
183. Schneider L. A Hidden Success: Why the CJEU's Decision on Frontex is Better Than It Seems. *Verfassungsblog*. 2023. URL: <https://verfassungsblog.de/a-hidden-success/>.
184. Slovak Republic: Úrad hraničnej a cudzineckej polície. *Ministry of Interior of the Slovak Republic Official Website*. 2024. URL: <http://www.minv.sk/>.
185. Standing Corps. *Frontex*. 2019. URL: <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/standing-corps/standing-corps/>.
186. State Border Guard Service. *State Border Guard Service Official Website*. 2024. URL: <https://vsat.lrv.lt>.
187. State Border Guard. *State Border Guard Official Website*. 2024. URL: <https://www.rs.gov.lv/lv>.

188. Strategic Risk Analysis. *Frontex*. 2024. URL: <https://www.frontex.europa.eu/news/strategic-risk-analysis-2024/>.
189. Tampere European Council 15 and 16 October 1999. *Presidency Conclusions. European Parliament*. 1999. URL: https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm.
190. Tasks and Mission. *Frontex*. 2024. URL: <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/tasks-mission/>.
191. Testo unico sull'immigrazione. Approvato [decreto legislativo] il 25 luglio 1998, n. 286. *Altalex - Quotidiano online di informazione giuridica. Altalex*. 2024. URL: <https://www.altalex.com/documents/1998/07/25/testo-unico-sull-immigrazione>.
192. The Dutch Coastguard. *The Dutch Coastguard Official Website*. 2024. URL: <https://kustwacht.nl/en/we-are-the-coastguard/>.
193. UNHCR Ukraine website. *UNHCR*. 2024. URL: <https://www.unhcr.org/ua/en>.
194. Zákon o cudzincoch (2005:716). Prijatý [zákon] Ministerstvom spravodlivosti Švédska, 29. septembra 2005, č. 2005:716. Zmenený a doplnený do č. SFS 2024:1220. *Svensk författningssamling (Zbierka švédskych právnych predpisov)*. 2005. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/utlanningslag-2005716_sfs-2005-716/.
195. Χιλιάδες μετανάστες φτάνουν στην Κρήτη και τη Γαύδο. Γιώργος Πάσσας. *Deutsche Welle*. 2024. URL: <https://p.dw.com/p/4lmoD>.
196. Понятие за административноправен режим на горските територии и органи по управление на горите. *Алтернатива за правни и икономически изследвания*. 2023. URL: <https://bgalternative.eu/gori-03/>. (на български мови).

ДОДАТКИ

Додаток А

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Галуцько О.В. Принципи публічного адміністрування міграційних процесів у Європі. 2024. *Прикарпатський юридичний вісник*. Вип. 3(56). С. 29–32. DOI: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v3.2024.6>

2. Галуцько О.В. Окремі аспекти публічного адміністрування міграційних процесів в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2024. Вип. 103. С. 28–33. DOI: <https://doi.org/10.32782/apdp.v103.2024.5>

3. Галуцько О.В. Поняття та зміст публічного адміністрування міграційних процесів у Європі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 8. С. 46–48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/8>

4. Галуцько О.В. Міжнародно-правові стандарти міграційної політики. *Juris Europensis Scientia*. 2024. Вип. 3. С. 66–70. DOI: <https://doi.org/10.32782/chern.v3.2024.12>

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Галуцько О.В. Міграція українців у Словаччині. *Безпека в інтелектуальному вимірі*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 3 листоп. 2023 р.). Київ: «Видавництво Люд-мила», 2023. С. 162–167.

6. Галуцько О.В. Проблемні питання міграції в Україні під час воєнного стану. *Безпека в інтелектуальному вимірі*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 11 жовт. 2024 р.). Київ: «Видавництво Людмила», 2024. С. 210–214

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

до проекту

Закону України

«Про внесення змін до Закону України від 18 січня 2001 року № 2235-III «Про громадянство України»» (Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2001. № 13. Ст. 65) щодо підвищення соціальної інтегрованості в українське суспільство іноземців або осіб без громадянства, які подали заяву про ухвалення до громадянства України

Чинна редакція	Запропонована редакція
<p>Стаття 9. Ухвалення до громадянства України</p> <p>Іноземець або особа без громадянства можуть бути за їх заявою ухвалені до громадянства України.</p> <p>Умовами ухвалення до громадянства України є:</p> <p>1) визнання і дотримання Конституції України та законів України, що засвідчується особою у поданій в установленому порядку заяві про ухвалення до громадянства України;</p> <p>1-1) знання <i>основ</i> Конституції України, історії України;</p> <p>Складання іспитів з основ Конституції України, історії України здійснюються в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;</p>	<p>Стаття 9. Ухвалення до громадянства України</p> <p>Іноземець або особа без громадянства можуть бути за їх заявою ухвалені до громадянства України.</p> <p>Умовами ухвалення до громадянства України є:</p> <p>1) визнання і дотримання Конституції України та законів України, що засвідчується особою у поданій в установленому порядку заяві про ухвалення до громадянства України;</p> <p>1-1) знання української мови, Конституції України, історії України, та традицій українського народу;</p> <p>Складання екзаменів з української мови, Конституції України, історії України та традицій українського народу здійснюються в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.</p>

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. Президента Науково-дослідного
інституту публічного права,
доктор юридичних наук, професор

Сергій КОРОЄД
«3» квітня 2025 р.

АКТ

**упровадження результатів дисертаційного дослідження
Галуцька Олександра Валентиновича на тему «Публічне адміністрування
міграційних процесів у державах-учасниках ЄС та Україні», поданого на
здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081«Право» в освітній
процес Науково-дослідного інституту публічного права**

Комісія в складі: заступника директора Інституту з наукової роботи, доктора юридичних наук, професора (голова комісії) Гаруста Юрія Віталійовича (голова комісії), завідувача відділу докторантури і аспірантури, доктора юридичних наук, професора Сороки Лариси Володимирівни, завідувача відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт, доктора юридичних наук, професора Куркової Ксенії Миколаївни складала цей акт про те, що матеріали дисертації Галуцька Олександра Валентиновича на тему «Публічне адміністрування міграційних процесів у державах-учасниках ЄС та Україні» (на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081«Право») мають необхідний теоретичний, методологічний рівень і практичну значимість та використовуються в освітньому процесі. Під час обговорення наданих матеріалів комісією було констатовано, що окремі положення дослідження було використано при розробленні лекційних курсів з дисципліни, яка викладається у Науково-дослідному інституті публічного права, а саме «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми», при підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, а також у контексті інших дисциплін, які викладаються в Інституті. Лекційний курс окремих тем навчальних дисциплін увібрав положення цього дисертаційного дослідження.

ВИСНОВОК:

результати дисертаційного дослідження на тему: «Публічне адміністрування міграційних процесів у державах-учасниках ЄС та Україні» Галуцька Олександра Валентиновича вважати впровадженими в освітній процес Науково-дослідного інституту публічного права з дисципліни «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми».

Голова комісії:

Члени комісії:

Юрій ГАРУСТ

Лариса СОРОКА

Ксенія КУРКОВА

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. Президента Науково-дослідного
інституту публічного права,
доктор юридичних наук, професор

Сергій КОРОЄД

« 31 » жовтня 2015 р.

А К Т

**впровадження результатів дисертаційного дослідження
Галуцька Олександра Валентиновича на тему «Публічне
адміністрування міграційних процесів у державах-учасниках ЄС та
Україні», поданого на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності
081«Право» у науково-дослідну діяльність Науково-дослідного інституту
публічного права**

Комісія в складі: заступника директора Інституту з наукової роботи, доктора юридичних наук, професора Гаруста Юрія Віталійовича (голова комісії), завідувача відділу докторантури і аспірантури, доктора юридичних наук, професора Сороки Лариси Володимирівни, завідувача відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт, доктора юридичних наук, професора Куркової Ксенії Миколаївни склала цей акт про те, що матеріали дисертації Галуцька Олександра Валентиновича на тему «Публічне адміністрування міграційних процесів у державах-учасниках ЄС та Україні», (на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081«Право») мають необхідний теоретичний, методологічний рівень і практичну значимість та використовуються у науково-дослідній діяльності наукових відділів Науково-дослідного інституту публічного права під час проведення загальнотеоретичних і галузевих досліджень, спрямованих на вирішення теоретико-методологічних проблем публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасниках ЄС та Україні, та використовуються Інститутом в межах реалізації науково-дослідної теми «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації №0120U105390).

Використання результатів дисертації сприятиме активізації та підвищенню ефективності наукової роботи працівників відділів та аспірантів Науково-дослідного інституту публічного права.

ВИСНОВОК

Результати дисертації Галуцька Олександра Валентиновича на тему «Публічне адміністрування міграційних процесів у державах-учасниках ЄС та Україні» вважати впровадженими у науково-дослідну діяльність Науково-

дослідного інституту публічного права, під час проведення загальнотеоретичних і галузевих досліджень, спрямованих на вирішення теоретико-методологічних проблем публічного адміністрування міграційних процесів у державах-учасницях ЄС та Україні.

Голова комісії:

Члени комісії:

Юрій ГАРУСТ

Лариса СОРОКА

Ксенія КУРКОВА